

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KORUMA-YAŞATMA ÖNCELİKLİ YERLEŞMELER, MEKANLAR;
DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ BALIKÇI KÖYLERİ**

739777

Mimar Fulya ERŞEN

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde

"Yüksek Mimar"

Ünvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 05.08.2003

Tezin Savunma Tarihi : 02.09.2003

138177

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Sonay Çevik

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Mustafa Reşat Sümerkan

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Saliha Aydemir

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Yusuf AYVAZ

Trabzon 2003

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Koruma-Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler, Mekanlar: Doğu Karadeniz Bölgesi Balıkçı Köyleri Örneği konulu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında Hazırlanmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından desteklenen “Koruma-Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler, Mekanlar, Doğu Karadeniz Bölgesi Sahil Yerleşmeleri” konulu araştırma, yüksek lisans tezine taban oluşturmuştur.

Çalışmanın her aşamasında bilgisi ve tecrübesi, anlayışı, desteği, sabrı ve yardımlarından dolayı tez danışmanım Prof. Dr. Sonay ÇEVİK’e;

Çalışma döneminde gösterdikleri anlayış, destek, yardım ve yakın arkadaşlıklarından dolayı Ayça SÜRÜL’e, Hacer ERDEM’e, Muteber ERBAY’a ve Meryem ÖZTÜRK’e ;

Varlığı ile beni mutlu eden annem Meliha ERŞEN, babam Şenol ERŞEN, Asuman ve Erol ERŞEN’e, Funda, Berna, Canan ve Ömer ERŞEN’e teşekkürlerimi sunarım.

Fulya ERŞEN
Trabzon, 2003

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET	V
SUMMARY	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	IX
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Çalışmanın Amacı ve Konuya Yaklaşım	2
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR-I “DOĞA, KİMLİK, YER”.....	4
2.1. Kavramlar, Yaklaşımlar	4
2.1.1. Doğa.....	4
2.1.1.1. Su	5
2.1.1.2. Topografya	6
2.1.1.3. Bitki Örtüsü.....	7
2.1.1.4. Kıyı	8
2.1.2. Kimlik	9
2.1.3. Yer.....	12
2.2. Koruma-Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler, Mekanlar: Bileşenler, Öğeler, Anlamlar	14
2.2.1. Doğa Kaliteleri.....	14
2.2.2. Yapılaşmış-Mimari Çevre Kaliteleri.....	15
2.2.3. Yaşantısal, Sosyal Çevre Kaliteleri.....	16
2.3. Koruma-Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler Kapsamında Balıkçı Köyleri	23
2.3.1. Balık, Balıkçı, Balıkçı Barınakları, Balıkçı Köyleri	24
2.3.2. Balıkçılık Tarihi, Anadolu’da İlk Çağ Kıyı Yerleşmeleri.....	26
2.4. Konunun Niteliği ve Kapsamı	28

3.	YAPILAN ÇALIŞMALAR-II “DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ BALIKÇI KÖYLERİ”	29
3.1.	Araştırma Amacı, Araştırma Soruları, Araştırma Basamakları, Araştırma Modeli	29
3.2.	Çalışma Alanının Belirlenmesi, Örnek Yerleşmelerin Seçilmesi.....	31
3.2.1.	Çalışma Alanındaki İller, Yerleşmelerin Konumu ve Tarihi Gelişimi	32
3.2.1.1.	Ordu İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi	32
3.2.1.2.	Giresun İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi.....	33
3.2.1.3.	Rize İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi	34
3.2.1.4.	Artvin İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi.....	34
3.2.2.	Etkin Doğal-Yapılaşmış Çevre Sunumuyla Doğu Karadeniz Bölgesi Kıyı Mimarisi, Balıkçı Köyleri	35
3.2.2.1.	Kıyıda Doğal Konumlar	36
3.2.2.2.	Kıyıda Yapılaşmış Konumlar.....	39
3.2.2.2.1.	Kıyıda Kırsal Konumlar-Köyler	39
3.2.2.2.2.	Kıyıda Kentsel Konumlar	41
3.2.3.	Örnek Yerleşmelerin Seçimi-Ölçütler	44
3.3.	Doğu Karadeniz Bölgesi Örnek Balıkçı Köyleri Saptama Çalışmaları: Kimlik Kartları, Rölöve ve Fotoğraflar.....	46
4.	BULGULAR VE İRDELEME.....	75
4.1.	Yerleşmelerin Konumu ve Yönlenmesi.....	75
4.2.	Fiziksel Mimari Çevre Özellikleri ve Yapı Gruplanmaları	77
4.3.	Yerleşmelerde İşlev Dağılımı, Giriş Özellikler	96
4.4.	Sosyal Çevre Özellikleri	101
4.5.	Etkin Doğa Bileşenleri.....	102
4.6.	Özgün Görünümler-Detaylar	103
4.7.	Çalışma Süresince Yerleşmelerde gözlenen Değişimler ve İlgili Politikaların Gerekliliği	107
5.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER	111
6.	KAYNAKLAR	114
	ÖZGEÇMİŞ	120

ÖZET

Bu çalışmada; doğanın, doğa etkin mimari ve yerleşmelerin korunmaları ve sürekliliklerinin sağlanması konusu incelenerek, ölçütler değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Doğa, toplum, mimari-yerleşme kalitelerinin çok anlamlı şekilde bulunduğu örnekler yöre, bölge, ülke ve yaşayanları için “yer” değerini getirmekte; önemli kimlik kalitelerini sunmaktadırlar. Bu özgün konumlar farklılaşan bölge, topografya, bitki örtüsü, iklim gibi çevresel verilerle birlikte özel kimlik değerini getirmektedirler. Bu konumlar özgün bir yaşam atmosferi ile bulunduğu koruma-yaşatma öncelikli mekanlar-yerleşmeler değer kazanmaktadırlar.

Çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı mimari örneklerinin doğa ile ilişkisi, birlikteliği ve oluşturduğu özgün konumlar; “yer” yaratma, özel-lokal kimlik kalitelerini sergileme ve koruma-yaşatma kaliteleri öncelikleri kapsamında incelenmiştir.

Çalışma genel bilgiler, mevcut literatürün incelenmesi-alan çalışması, sonuçlar ve öneriler olmak üzere üç bölümde ele alınmıştır.

İlk bölümde; çalışma üzerinde etkili olan kavramlara, yaklaşımlara genel olarak değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; alan çalışması ve alan çalışması ile birlikte belirlenen yerleşmelerden elde edilen verilerin bir araya getirilmiş ve analiz ve değerlendirilmeler yapılmıştır.

Çalışma sonuçlar ve öneriler bölümü ile tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koruma-Yaşatma, Yer, Doğa, Kıyı, Balıkçı Köyleri

SUMMARY

The Space-Settlements With Preservation-Priority: Eastern Black Sea Region Fishing Villages

This study will investigate the preservation and maintenance of nature and nature effective settlements and evaluation the criteria is purposed these examples in which nature society and architecture qualities of settlement meet meaningfully provide the people living in the vicinity, region and country with value of 'place', and presents important identity qualities. These genuine locations form the special identity value together with such environmental data as changing region, topography, flora, and climate. When these locations meet with a genuine living atmosphere, the space-settlements with preservation-priority become valuable

In the study the relationships between coastal-rural architectural examples and nature in the Eastern Blacksea Region, their coexistence, and the genuine locations that they create discussed in the scope of creating 'places' exhibiting special-local identity qualities and of the qualities of preservation-maintenance.

The study is formed in three chapters; general information, current literature examination-field study, results and suggestions.

In the first chapter the concepts and approaches effective on the study generally mentioned

In the second chapter of the study data gained from the field study and from settlements determined in the field study, gathered and analysis and evaluation is done.

The study completed with the chapter involves results and suggestions.

Keywords: Preservation-Priority, Place, Nature, Coast, Fishing Village.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1	Doğa..... 5
Şekil 2a	Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri 18
Şekil 2b	Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri 19
Şekil 2c	Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri 20
Şekil 2d	Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri 21
Şekil 3	Doğa, yaşam ve sosyal çevre..... 22
Şekil 4	Balıklar ve Balıkçılar 24
Şekil 5	Balıkçılar..... 25
Şekil 6	Balık Avlayan Balıkçılar..... 26
Şekil 7	Doğu Karadeniz Bölgesi'nde ele alınan yerleşmeler 31
Şekil 8	Araştırmada geliştirilen tanıtım kartları ve paftaları..... 46
Şekil 9	Arhavi yerleşmesi kimlik kartı bilgileri 48
Şekil10	Arhavi siluet, kesit, vaziyet planı..... 49
Şekil 11	Arhavi, Artvin 50
Şekil 12	Balıklidere yerleşmesi kimlik kartı bilgileri 51
Şekil 13	Balıklidere siluet, kesit, vaziyet planı 52
Şekil 14	Balıklidere, Pazar/Rize 53
Şekil 15	Rize/Yalıköy yerleşmesi kimlik kartı bilgileri..... 54
Şekil16	Rize/Yalıköy siluet, kesit, vaziyet planı..... 55
Şekil 17	Yalıköy, İyidere/Rize 56
Şekil 18	Gülburnu yerleşmesi kimlik kartı bilgileri..... 57
Şekil 19	Gülburnu siluet, kesit, vaziyet planı 58
Şekil 20	Gülburnu, Espiye/Giresun..... 59
Şekil 21	Zefren yerleşmesi kimlik kartı bilgileri..... 60
Şekil 22	Zefren siluet, kesit, vaziyet planı 61
Şekil 23	Zefren, Espiye/Giresun 62
Şekil 24	Çeşmeönü yerleşmesi kimlik kartı bilgileri 63

Şekil 25	Çeşmeönü siluet, kesit, vaziyet planı	64
Şekil 26	Çeşmeönü, Perşembe/Ordu.....	65
Şekil 27	Vona yerleşmesi kimlik kartı bilgileri	66
Şekil 28	Vona, Fatsa/Ordu ona siluet, kesit, vaziyet planı.....	67
Şekil 29	Vona, Fatsa/Ordu	68
Şekil 30	Belicesu yerleşmesi kimlik kartı bilgileri	69
Şekil 31	Belicesu siluet, kesit, vaziyet planı	70
Şekil 32	Belicesu, Ordu.....	71
Şekil 33	Ordu/Yalıköy yerleşmesi kimlik kartı bilgileri	72
Şekil 34	Ordu/Yalıköy siluet, kesit, vaziyet planı.....	73
Şekil 35	Yalıköy, Ordu.....	74
Şekil 36a	Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri	92
Şekil 36b	Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri	93
Şekil 36c	Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri	94
Şekil 36d	Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri	95
Şekil 37a	Özgün görünümler-detaylar	104
Şekil 37b	Özgün görünümler-detaylar	105
Şekil 37c.	Özgün görünümler-detaylar	106
Şekil 38	Gülburnu yerleşmesi 2001-2003	108
Şekil 39	Zefren yerleşmesi 2001-2003.....	109

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Kimlik, karakter ve kişilik kavramlarının farklı bilim dalları ve ele alınan konu içinde irdelenmesi	11
Tablo 2. Araştırma modeli	30
Tablo 3a. Kıyıda doğal konumlar, Ordu ve Rize ili	37
Tablo 3b. Kıyıda doğal konumlar, Ordu, Giresun, Rize ili	38
Tablo 4. Kıyıda kırsal konumlar-köyler	40
Tablo 5a. Kıyıda kentsel konumlar	41
Tablo 5b. Gravürlerde kıyı-kentsel konumlar: Trabzon.....	42
Tablo 5c. Gravürlerde kıyı-kentsel konumlar: Sinop, Bodrum, İzmir	43
Tablo 6. Örneklerin seçiminde ölçütler.....	45
Tablo 7. Topografya, İklim, Bitki Örtüsü, Denize Göre Yerleşim Özellikleri.....	76
Tablo 8a. Arhavi yerleşmesi fiziksel çevre özellikleri.....	79
Tablo 8b. Balıklıdere yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri.....	80
Tablo 8c. Yalıköy/Rize yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri	81
Tablo 8d. Gülburnu yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri	82
Tablo 8f. Zefren yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri.....	83
Tablo 8g. Çeşmeönü yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri	84
Tablo 8i. Belicesu yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri.....	85
Tablo 8i. Yalıköy/Ordu yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri	86
Tablo 9a. Malzeme, renk, doku özellikleri: Arhavi, Balıklıdere, Yalıköy.....	87
Tablo 9b. Malzeme, renk, doku özellikleri: Gülburnu, Zefren, Çeşmeönü	88
Tablo 9c. Malzeme, renk, doku özellikleri: Vona, Belicesu, Yalıköy	89
Tablo 9d. Yerleşmelerde malzeme, renk, doku özellikleri	90
Tablo 10. Konutların giriş sayıları	96
Tablo 11a. Arhavi Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	97
Tablo 11b. Balıklıdere Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	97
Tablo 11c. Ordu Yalıköy Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	98

Tablo 11d.	Gülburnu Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.....	98
Tablo 11e.	Zefren Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	99
Tablo 11f.	Çeşmeönü Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	99
Tablo 11g.	Belicesu Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	100
Tablo 11h.	Yalıköy Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	100
Tablo 11i.	Vona Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı	101
Tablo 12	Yerleşmelerde Yeni Karayolu Güzergahı	110

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Doğa, toprak, su, ateş, havanın birlikteliğidir. Yer, gökyüzü, tüm gök cisimleri, bütün hayvanlar ve bitkiler, kayalar, ağaçlar, çiçekler, rüzgar, dağlar, tepeler, nehirler, denizler, şelaleler doğanın öğeleri ve bileşenleridir.

Doğada var olduğu andan itibaren insanlar; tüm doğa öğeleri ve bileşenleri ile doğayı tanımak, onu ihtiyaçları doğrultusunda kullanmak, değiştirmek ve geliştirmek amacı ile farklı etkinliklerde bulunmuşlardır.

Su, yaşamın başladığı yer olarak kabul edilir. Yaşamın devamlılığı için ise vazgeçilmezdir. İlk defa karaya çıkan canlılar kıyı ile tanışmıştır. Yaşamları kara ortamına elverişli hale gelen tüm canlılar diğer ihtiyaçları gibi barınma ihtiyaçları için uygun koşullar sağlayan yerler aramışlardır. Yaradılışındaki farklılıklardan dolayı diğer bütün canlılardan daha farklı özellikler taşıyan insanlar, doğa karşısındaki dayanıksızlıklarını karşılayabilecek özel yaşama mekanları oluşturmak zorunda kalmışlardır. İnsanlar doğa karşısında dayanıksızdırlar çünkü diğer canlılar doğada yaşayabilme güçleri ile donanmışlardır. Ancak insanlar, düşünme eylemi ve yaratıcılıkları ile doğada varlıklarını devam ettirmişlerdir. Üşümüşlerdir, çünkü onlara kürklü, kalın bir deri verilmemiştir. Korkmuşlardır, çünkü büyük pençeler, kaçacak hızlı bacaklar, saklanacak minik gövdeler, uçacak kanatlar verilmemiştir. Böylece doğada kendileri için en güvenli olan, yaşamlarının devamı için tüm ihtiyaçlarını rahatça sağlayabilecekleri yeryüzü mekanlarına yerleşmeye başlamışlardır. Ağaç kovuklarına, mağaralara daha sonra kabuğunu kendilerinin oluşturduğu yerlere.

Önceleri yaşamını sürdürmek için seçtiği doğal boşluklarda barınan insan daha sonra kendi barınağını yapmanın yollarını aramıştır. Bir arada yaşama ihtiyacı ile bireysel yerler yerleşmelere dönüşmüştür. Yerleşmeler sosyal hayatın oluşması ve gelişmesini beraberinde getirmiştir. Zamanla nüfusun artması ile sokaklar, meydanlar, kentler ortaya çıkmış, yapısal çevre oluşmuştur.

İnsan, doğa, mimari ve sosyal yaşantının beraberliğinde özgün yerleşim ve yaşamlar ortaya çıkmıştır. Doğu Karadeniz Bölgesi Balıkçı Köyleri, ortaya koyduğu doğa bileşenleri

ve ögeleri ile sunduğu doğal konumlar, bu doğal konumlarla etkileşim içinde bulunan yapılaşmış konumlar ve yaşayanların birlikteliği ile bu konumlara zenginlik ve anlam getiren sosyal yaşamı ile özgün ve özeldir. Bu yerleşmeler doğal, yapılaşmış, sosyal kaliteler ve bu kaliteler birlikteliğinde önemli değerler içermektedir (Çevik vd. 1998; Çevik vd. 1999). Kendine has bu özellikleri ile Doğu Karadeniz Bölgesi balıkçı köyleri Koruma-yaşatma öncelikli yerleşmeler kapsamında ele alınmalıdır.

Bu doğal ve yapısal çevre içerisinde, oluşturduğu yaşam atmosferi ile varlıklarını korumuş Doğu Karadeniz Bölgesi balıkçı köyleri ve barınakları çalışma alanı olarak seçilmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı Ve Konuya Yaklaşım

Yeryüzünde yaşam önce sularda başladı; ardından kıyılara vurdu ve karalara sıçradı. Kıyılar, milyonlarca yıl, canlıların sulardan karalara göçmelerine, gelişmelerine, serpilmelerine analık etti; yol gösterdi. Yeryüzü insanla tanışmaya başladıktan sonra kıyılar uygarlıkların beşiği oldular. Köyler, kentler önce kıyılarda kuruldu. Tanrılar, efsaneler, imparatorluklar ve sömürgeler... Denilebilir ki, insanlık tarihi de kıyılarda başladı; ardından karaların içlerine doğru yürüdü ve nerede bir subaşı bulduysa, orada durdu, gelişti (Ekinci, 1997).

Assos, Smyrna, Teos, Ephesos, Priene, Miletos, Heraklia, Halicarnassos, Caunos, Myra, Attalia, Side kentleri; Mysia, Lydia, Caria, Lycia, Pamphylia gibi büyük birliklerin kent devletleriydi. Adlarını özenmeden sıraladığımız bu kentlerin dışında da bir çok kent, suyun kıyısında idi. Nil nehri Mısır uygarlığını yarattı. Dicle ve Fırat, Sümer, Elam, Akad, Asur uygarlıklarını yarattı. Günümüz büyük kentlerini düşünelim: Neva Nehri kıyısında Leningrad, Thames kıyısında Londra, Tiber kıyısında Roma, Tuna kıyısında Budapeşte, Ganj kıyısında Patna ve Delhi, Yeşilirmak kıyısında Amasya, Kızılırmak kıyısında Kapadokya, ve İstanbul (Sözen, 2001; Ekinci, 1997).

İnsanoğlunun yarattığı ilk büyük uygarlıklardan, en son yerleşme merkezlerine dek, hemen tümünün kıyılarla yakın bir ilişki içinde olduğunu, mutlaka bir denizin, gölün yada akarsuyun kenarında, yakınında kurulduğunu görebiliriz (Ekinci, 1997).

Kıyı kentleri doğanın en etkin ögesi olan su ile iç içe, farklı ve özeldirler. Geçmişten günümüze bu kıyı kentlerinde balıkçılık ve ticaret başlıca geçim ve yaşam kaynağı

olmuştur. Kıyı insanların yaşamları, fiziksel, sosyal ve kültürel yaşam çevreleri su etrafında gelişmiş ve değişmiştir. Bu etkinliklerle şekillenen yerleşmeler, yerleşme ara kesitinde, kentin bir parçası olan balıkçı köyleri olarak özel değerlerle karşımıza çıkmaktadır. Balıkçı yerleşmeleri, doğa ve o doğanın parçası olan insanlarıyla yerel ve kendine özgü karaktere sahiptir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde doğal konumlu balıkçı barınakları ve balıkçı köyelerine önemli sıklıkta rastlanmaktadır. Bu sebeple Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı şeridi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Türkiye'nin her yerinde birbirine benzeyen oluşumlara karşılık kıyı yerleşmeleri, balıkçı köyleri-barınakları sundukları doğal, yapılaşmış ve sosyal-kültürel konumları ile özgün ve özel değerler ile koruma-yaşatma öncelikli yerleşmeler, mekanlar kapsamında ele alınmalıdır.

Bu çalışmada; balıkçı köyü yerleşmelerinin biçimsel, işlevsel, tarihsel-kültürel-sosyal özelliklerinin detaylandırılarak ele alınması, politikalar üretilmesi kapsamında veri ve zemin oluşturulması ve konuya dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla seçilen kıyı boyunca mevcut yerleşmelerle ilgili toplanan ön bilgi ve ön saptama çalışmaları doğrultusunda çalışma alanı sınırlandırılmış, detaylı saptamalar ve analizlerle çalışma tamamlanmıştır.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR – I “DOĞA, KİMLİK, YER”

2.1. Kavramlar, Yaklaşımlar

2.1.1. Doğa

Genel bir ifade ile doğa; çiçekler, böcekler, ağaçlar, yeşilin yanında ormanlar, bozkırlar, çöller, kayalıklar, bataklıklar, buzullar gibi çok farklı çevrelerle ele alınacağı gibi topografya, iklim, peyzaj gibi özellikle mimaride etkin olan doğal faktörleri kapsamaktadır. Mimaride doğa; öğretici, bilgilendirici, ilham verici ve yapım sistemlerini genel olarak anlamayı destekleyicidir (Güler, 2000; Anonim, 2001).

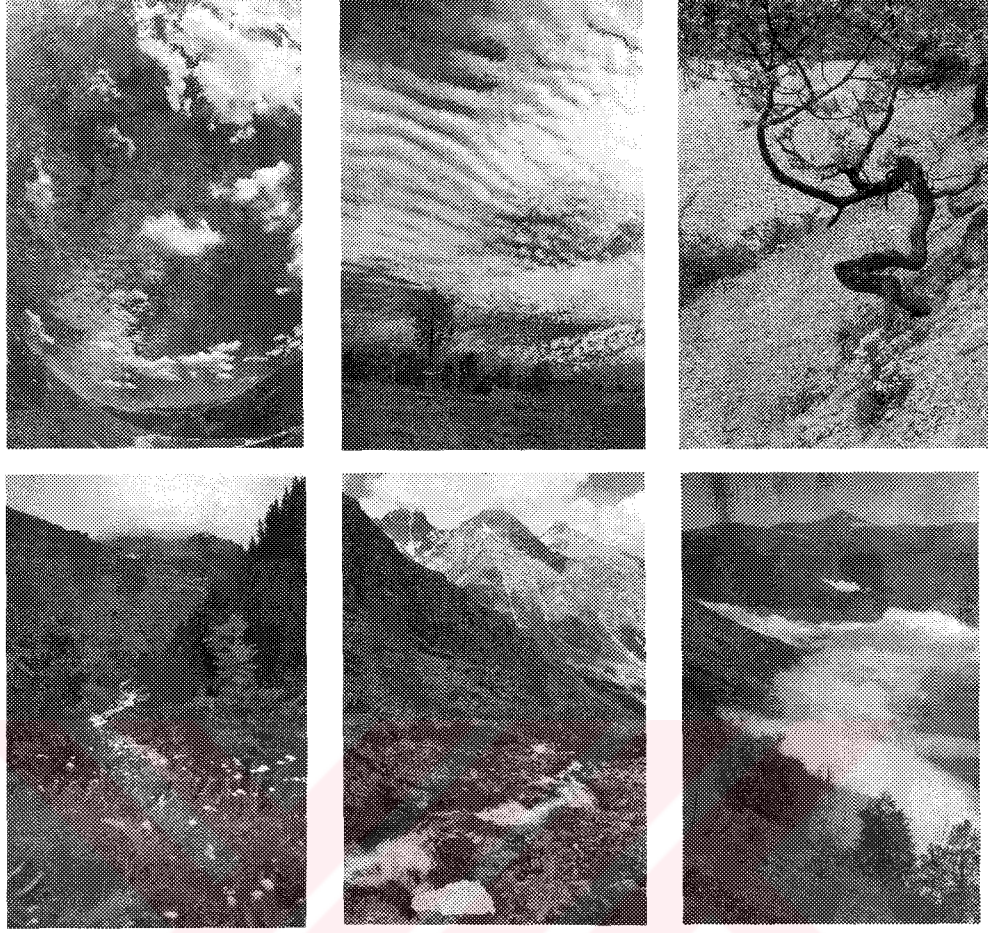
Doğayı, var olan her şeyin canlı ve nesnelere tümü veya bilincin dışında kendiliğinden var olanların tümü olarak tanımlayabiliriz. İnsanı çevreleyen ilksiz ve sonsuz bütünlüğü dile getirir. Bilim ve felsefe , doğayı gözlemek ve onun üstüne düşünmekle başlamıştır. Evrendeki, bilinçli insanı da kapsayan, her şey onun ürünüdür ve ondan oluşmuştur. Örneğin bir elma, elma ağacının ürünü değil, evrimsel gelişimi içinde bütün bir doğanın ürünüdür. Sürekli devinim ve bundan ötürü de sürekli değişim içinde bulunan doğa sonsuz biçimlerde belirir (Hançerlioğlu, 1979).

“Ama toprak sevginin yetkin limanına demir attığında,
Buluştu onlarla-ateş, su ve aydınlık havayla-,
Biraz çok biraz az da olsa hemen hemen aynı oranda,
Kan ile etin öteki türleri buradan geldi meydana.”

Empedokles, W. Kapelle, Die Vorsokratiker

Sonsuz ve belirsiz doğa; toprak, su, ateş, havanın uyumlu birlikteliğidir. Yer, gökyüzü, güneş, ay ve yıldızlar bu öğelerden oluşmuştur. Gökyüzünü, tüm gök cisimlerini, bütün hayvanlar ve bitkileri, mevsimleri bir arada tutan, her türlü etkinin ve iletinin kusursuz olduğu doğadır. Kayalar, ağaçlar, otlar, çiçekler, rüzgar, dağlar, denizler,... beş duyu organımızla algıladığımız doğanın bileşenleridir (Erdemli, 1999; Eliade,1996).

Yeşil, su ve topografya doğanın paletindedir ve sınırsız çeşitlilikte resmedilmiştir.

Şekil 1. Doğa (Anonim, 1998)

2.1.1.1. Su

Su, eritici, taşıyıcı ve besleyici özellikleriyle tüm canlıların yaşamsal önemde yararlandığı doğal bir kaynaktır. Topraklar ile birlikte ekosistemlerin önemli bir ögesini oluşturan su potansiyeli ve formsuzluğundan dolayı önemlidir, tüm yaşamda ihtiyaç duyulan en temel maddeyi sembolize eder. Potansiyeli, bereketli niteliklerinde vardır. Yaratma, yaşam ve gelişimi teşvik etme yeteneğine sahiptir (Sönmez, 1997; Eliade, 1996).

Yaşamın temel maddesi olan su, yeryüzünde akarsular, göller ve denizler ile karşımıza çıkmaktadır. Su yaşamsal faaliyetlerimizdeki etkisinin yanında, yaşadığımız çevreyi şekillendiren başlıca doğal öğedir.

Su, cennet resimlerini tamamlar. Su, lokal bir karakteri tam anlamıyla etkileyen ve romantik manzara/peyzaj içinde dinamik güç olarak gözlenebilir. Farklı sunumları ile huzur, gizem, mobilite ve dinamiklik sunmaktadır. Su ve yeşilin psikolojik-mekansal boyutları çok önemlidir. Peyzaj içerisine mikro ölçek kazandırır, gizemi kuvvetlendirir.

Hızla akan bir su veya bir şelale olduğu yerde doğar, mobilite ve dinamiklik özellikleri gösterir. Suyun yansıma ışıltama etkileri durağan topografya strüktürüne hareket getirebilir (Schulz, 1980; Çevik vd. 2003).

2.1.1.2. Topografya

Karasal canlıların tümü, yaşam süreçlerinin sürekliliği bakımından doğrudan veya dolaylı olarak toprağa bağımlıdır. Toprak; yeryüzünü ince bir katman halinde saran ve doğal oluşum süreçleri sonucunda oluşmuş, içinde biyolojik, fiziksel, kimyasal olaylar oluşan, oluşum katmanları içeren üç boyutlu dinamik bir sistem olarak tanımlanabilir. Sürekli değişim ve gelişme gösteren canlı sistemlerdir (Haktanır, 1997).

Toprak, tüm varlıkların anası olarak görülmektedir. Yüzeyindeki tüm varlıkların ihtiyaçlarını karşılar ve birleştiricidir. Bereketlidir. Toprağın yapısı, biçimi yaşadığımız çevrenin şifresidir (Eliade, 1996).

Kayalar toprağın ve yerin sert, engebeli ve sürekliliğe sahip; basit çürümez ve yok olmaz malzemesidir. Hareketsiz ve dayanıklı, büyük ölçüleri ile insani değildirler. Dağlar, kayalar için en büyük örneklerdir. Yüksekliklerini gökyüzüne kendileri çizerler. Rüzgarları geçirmez, nehirleri kucaklayıp denizlere bırakırlar (Eliade, 1996; Güler, 2000).

Yer yüzeyini saran toprak kimyasal ve biçimsel özellikleri ile bulunduğu coğrafyayı tanımlar. Kahverengi, sarı ve kırmızı renklerin tüm tonlarına sahip toprak, dünyanın her yerinde birbirine benzemeyen nitelikteki yapısı ile farklı özelliktedirler.

Mekansal oluşumda topografya önemli doğal kalitelerdendir. Yüzeyin biçimi ve rölyefler yer tanımlamasında etkilidir. Farklı mekan karakteri sunmaktadır.

Yüzey rölyeflerinde vadi, ova, çukur havzalar, derin vadiler, platolar, tepeler ve dağlar çeşitlilikleri ile yerlerin bir dizisini ortaya çıkarırlar. Tüm bu yerler belirleyici fenomenolojik karaktere sahiptir. Bir dağ veya tepe yer strüktürüne merkez verirken, nehirler ve vadiler doğrultu verirler. Bu öğelerin etkileri onların boyutlarına göre farklılık gösterir. Dar-geniş, uzak-yakın dizisinin tanımlanmasında da önemlidirler (Schulz, 1980; Çevik vd. 2003).

2.1.1.3. Bitki Örtüsü

Karalar üzerindeki ağaçlar, çalılar, otsu bitkiler, tarım ürünleri ile sığ sularda, su birikintilerinde, göllerde, bataklıklarda, akarsularda, su kenarında, suya batık yada yüzer durumda çok sayıda bitki türü bulunmakta ve bunlar yaşadıkları ekolojik koşulların tümü ile olağanüstü bir uyum içinde inanılmaz doğa olaylarını gerçekleştirerek yeryüzünü diğer canlılar için yaşanabilir ortamlara dönüştürmektedirler. Yaşamsal faaliyetler için gerekli tüm maddelerin çevrimini bitkiler sağlarlar (Sözen, 1997).

Toprağın yerçekimine karşı doğada karşımıza çıkardığı bütün bitki türleri genel olarak yeşil ve toprağın rengi ile tanımlanmaktadır. Yeşil, renk olarak rahatlık, sakinlik, ferahlık verici, dinlendirici, güven verici özellikler taşımakla birlikte, hayatı ve canlılığı ifade etmektedir. Görsel ve psikolojik olarak sağladığı faydaların yanında beslenme unsuru olarak da insan ve diğer canlılar için bitkiler çok önemlidir. Bitkiler, canlı olarak doğanın bir parçasıdır. Kökleri ile toprağa bağlı olan bitkiler, bereketlilik için suya, enerji için gün ışığına ihtiyaç duyarlar (Eliade, 1996).

Yeşil-ağaç semboldür ve tekrarlanabilir, büyüyebilir özelliği vardır. Cennet anlatımlarında sıkça gündeme gelir. Dolayısıyla kutsallık boyutu vardır. Yeşil, doğal yeşil olma ve insanlar tarafından planlanmış olma özellikleriyle, sokak yeşili, bahçe yeşili ve kentsel alan veya kente yakın açık yeşil alan düzenlemeleri kullanımlarıyla çeşitlenebilmektedir. Yeşil yapılaşmış, kentsel çevrelere ve sosyal çevreye sunduğu olanaklarla farklı sınırlarıyla farklı mekan etkileri yaratmaktadır (Schulz, 1980; Kara, 2002; Çevik vd. 2003).

Yeşil; mekanı belirginleştiren, sınırlandıran, tanımlayan, tanıtan, alt mekan oluşturan, açıklık-kapalılık etkisini veren özellikleri, silüet etkileri ve farklılaşmaları ile, manzara oluşturma, kapatma etkileri, görsel ve resimsel etkileri ile, algılama kaliteleri içindeki yeri, insan ölçeğine yaklaştırma özelliği, mevsimlere göre yeşil ve mekanın dili, mikro klima oluşturma özelliği, ekolojik boyutuyla ekolojik yapılaşma ve kent yenilemedeki yeri, sosyal mekan olma, sosyal mekanları oluşturmadaki rolü, simgesel değerleri taşıma, doğallığı, doğal ortamı sunma, anı değeri taşıma özellikleri başlıklarıyla özetlenebilen yeşil, bütün boyutlarıyla önemli bir fiziksel çevre, mimari çevre ve sosyal çevre boyutunda yani yaşama mekanı ve yaşanan mekan boyutunda önemli bir kimlik ögesidir (Çevik, 1991; Çevik vd. 1995; 1997; Çevik, Beşgen vd. 1999).

Bitkiler, su ve toprak gibi doğanın en önemli parçasıdır. Yaşadıkları çevrenin iklimsel özellikleri, toprağının yapısı bitki türlerini ve bu türlerin özelliklerini belirler.

Toprak, su, bitkiler tanımlı oldukları coğrafya koşullarında birbirlerini etkilerler ve buldukları yeryüzü parçasını yer yapan özellikleri oluştururlar. Bitki örtüsünün varlığı ya da yokluğuna göre dağ, vadi, ova gibi yeryüzü rölyefleri verimli ve verimsiz olarak ortaya çıkabilir. Ağaçlı bir peyzajda bitki örtüsünün fiziksel etkisi yeryüzü rölyefinden daha önemlidir (Schulz, 1980).

Toprak, su, bitkiler nasıl doğanın birer parçası ise insanlar da doğanın bir parçasıdır. İnsanın doğa ile tam olarak bütünleştiği kendini onun ayrılmaz parçası olarak gördüğü yer, kendisini ve yaşamını tanımladığı topraklardır. Bu topraklar iklimi, bitki örtüsü, üzerinden akan veya kıyısında bulunan suları ile yaşadığı yeri kendine ait yapan özelliklere sahiptir.

Doğup büyüdüğü, yaşadığı toprak parçası insanlar için daima çok önemlidir. Tanıdık olma, aidiyet duyguları ile yaşadığı toprak parçasına sıkı sıkıya bağlanır. Havası, suyu, toprağı ve insanları ile vazgeçilmez olur.

2.1.1.4. Kıyı

Kıyı'nın Türk hukukunda ilk yasal tanımı, 1926 yılında yürürlüğe giren Medeni Kanun'un 641. maddesine dayalı olarak şu biçimde yapılmıştır: Kıyı deniz, doğal ve yapay göl ve akarsuların kara ile birleştikleri yerde doğal olarak oluşan kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçasıdır. Bu kara parçası, deniz ve göllerde, suların taşkın durumları dışında kara yönünde en çok ilerlediği kıyı çizgisi ile bu çizgiden sonra da devam eden kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, kayalık, sazlık, bataklık alanının kara yönündeki doğal sınır çizgisi arasında kalan alandır (İmar ve İskan Bakanlığı, 1983).

18 Ocak 1975 tarihinde İmar ve İskan Bakanlığı'nca eklenen 1605 sayılı kanununun 7. ve 8. maddelerine dayanılarak çıkartılan yönetmeliğin 1.05 maddesine göre kıyı: Deniz göl ve nehirlerin kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçasıdır. Bu kara parçası, deniz ve göllerde, taşkın durumları dışında, kara yönünde en çok ilerlediği anda suların belirlediği kıyı çizgisi ile bu çizgiden sonra da devam eden, kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, sazlık, bataklık alanın kara yönündeki doğal sınır çizgisi arasında kalan alandır. Akarsularda bu alan suyun doğal yatakları ile bu yataklardan sonra da devam eden, suyun etkisi ile oluşan kumluk, çakıllık, taşlık, sazlık, bataklık alanın kara yönündeki doğal sınır çizgisi arasında kalan alandır (Samsun, 1983).

Kıyı ; deniz, göl yada akarsular boyunca uzanan kara şeridi olarak tanımlanmaktadır. Kıyı'yı, 'Deniz-göl-akarsular ile yan yana bulunan ve birbiri ile bütünlük sunan alanlar' olarak da tanımlamak mümkündür (Anonim, 1994; Vidinlioğlu, 1983).

Kıyı üzerinde çok yönlü insan eylemlerinin yer aldığı, belirli bir derinliği olan, karmaşık doğal iç ilişkileri bulunan farklı iki doğal çevrenin birleşme çizgisidir (Aydemir, Erkonak, Ökten ve Teymur, 1983).

Su ve karanın birleştiği çizgi olan kıyı, deniz, göl, akarsu gibi her türlü doğal su kütlelerini çevreleyen toprak şeridi olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle kıyı, deniz, göl ve akarsular ile yan yana bulunan ve onlarla bütünlük içinde olan alandır (Karabey, 1978).

Deniz hareketleri ve karanın yapısı, karşılıklı etkileşimler sonucunda zaman içinde, kıyıda özel şekiller oluşturur. Bu özgün ortam kıyı üzerindeki çevre koşullarının dinamiğidir. Kıyının yapısı, kara parçasının toprak yapısı, iklim koşulları, bitki örtüsü, kıyıda yerleşimler bu etkileşimin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu etkileşim, kıyı mekanlarını oluşturmaktadır (Karabey, 1978).

Kıyı; denizde ufuk çizgisine, karada silüet çizgisine dayanan ve üçüncü boyutta havada ve sualtında da devam eden bir bütündür. Kıyı bu niteliklerinden dolayı, bir yüzey veya çizgi değil, üç boyutlu geometrik bir mekandır (Karabey, 1978).

2.1.2. Kimlik

Kimlik, toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü, herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 1986).

Birinin, bir grubun, başka birinden veya başka bir gruptan ayırt edilmesini sağlayan sürekli ve temel özelliğidir (Anonim,1986).

İnsanlık tarihi iki ögenin; üretebilen insanla, üretilebilen doğanın karşılaşmasıyla başlamıştır. Doğa ve insan arasındaki ilişkiler yapay çevreyi oluşturmuş aynı zamanda doğal ve beşeri çevreyi de değiştirmiş, geliştirmiştir. İnsanın doğa ile ilişkisi onu tanıma, ona uyum, ve onu kontrole yöneliktir (Proshansky vd. 1983).

Kimlik; doğadaki herhangi bir canlıyı veya objeyi başka canlı veya objelerden ayıran, öncelikle onun görsel işitsel ve benzeri olan diğer duyularla algılanan, kendine özgü olma durumudur. Kimlik eşitlik değil daha çok bireysellik, teklik, özgünlük

anlamındadır. Kendine özgü olma durumu, kuşkusuz diğer canlı ve cansız varlıklarla kurulan ilişkilerle anlaşılabilir (Proshansky vd. 1983).

Birey ve topluluk olarak insan kimliğinin oluşması, bir yere ait olma kavramı ile yakından ilişkilidir, çünkü; insan hiçbir yere ait değilse bu dünyanın vatandaşı olamaz ve çevreden bağımsız yaşayarak kimlik kazanamaz (Schulz, 1986).

Kimlik ve kimliklendirme gereksinimler içinde, algılama boyutları içinde, yere bağlılık, yerel kimlik, kimliklendirme başlıklarında; üretimi, oluşumu, gelişimi, değerlendirilmesi, birbiriyle sıkı ilişkili farklı boyutlarda ve etki faktörleriyle çok yönlü olarak, yapısal-mekansal, sosyal-mekansal, sosyal-psikolojik, psiko-analitik yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Kimlik ve kimliği oluşturan kavramların farklı bilim dalları içinde incelenmesi tablo 1 de verilmiştir (Çevik, 1991).

Kimliklendirme, algılama basamakları içindeki sembolik anlamlara göre oluşan ve işlenen bir sürecin sonucu ve subjektif büyüklükler-nitelikler vasıtasıyla çevreyle bir etki bağlantısını içinde en kesin çevre ilişkilerinin olduğu en yüksek basamak olarak işlenmektedir. Burada çevre elemanlarına, sosyal ve mekansal-maddesel çevreye (bir yere, bir yer parçasına veya bir yapıya, onun parçalarına) duygusal bağların oluşması ve duygusal bir ait olma söz konusudur. Kişi orada kendini huzurlu, rahat, güven içinde hissetmekte ve evinde olma duygusu içinde o yer, diğer yerlerden ayrılmakta, farklılaşmakta ve ön sırada gelmektedir (Çevik, 1991; Becker ve Keim, 1972; Bölten, 1987; Jansen, 1988; Köhler, 1981; Müller, 1983; Trieb vd. 1979).

Kimlik, bir taraftan kimliklendirmeye etkileşim içinde yer kimliği adı altında, diğer taraftan ağırlıklı olarak fiziksel ölçütleri işleyen yerin kimliği-genius loci başlığında karıştırılmamazlık-kendine özgünlük-yerellik nitelikleri içinde işlenmektedir (Çevik, 1991).

Bir yerin doğal çevre verileri o yerin bulunduğu alanın topografik durumu, iklim koşulları, su ögesi, bitki örtüsü, jeolojik durumu ve konumu ile ilgilidir. Bu doğal çevre verilerinin etkisi içinde yapılaşma ve malzeme seçimi, yapıların biçimlenişi, bir araya gelişi yapılaşmış çevreleri oluşturur. Bir yerde yaşayan insanlar, onların yaşayış biçimleri, inançları, düşünceleri, yaşam atmosferleri sosyal-kültürel durumlarıyla ilgilidir. Bu faktörler ve onların farklılıkları o yeri diğerlerinden ayırır, tanımlar, özgün kılar, yere kimlik verir.

Tablo 1. Kimlik, karakter ve kişilik kavramlarının farklı bilim dalları ve ele alınan konu içinde irdelenmesi (Çevik, 1991).

AMAÇ-SORUN	Kimlik *Kimlik *Karakter *Temel kişilik	Çevre kimliği-kişiliği -Yapılanmış çevre kimliği, sosyal çevre kimliği-
PROBLEM-SÜREÇ	<p>*Karakter bozukluğu *Karakter hataları</p> <p>*Karakter bütünlüğü *Karakter noktası</p> <p>*Karakter komedisi veya dramı</p> <p>*Kişilik ikileşmesi *Kişilik problemi *Kişilik uyumu *Karakter nevrozu</p>	<p>*Kötü yapılaşma-Olumsuz ilişkiler ve yaşam kalitesi</p> <p>*Çevre karakterlerinin bütünlüğünün bozulması *Çevreye ve yaşam kalitesine olumlu yada olumsuz yönde ana karakterlerini veren öğeler ve dönüm noktaları-Yapılar, Eylemler, Etkinlikler...</p> <p>*Oluşturulmuş olumsuz mekanlar içerisinde oynanan roller ve yaşantı</p> <p>*Çevre karakteri değişikliklerinde oluşabilen kişiliğini bulamama, uyum-benimsemeye sorunlar ve bu duruma oluşan tepkiler</p>
	<p>*Karakter oyuncusu</p> <p>*Karakterolog ve Karakteroloji</p>	<p>*Çevreyi biçimlendirmede yetkiler-yetkililer: Mimar, Şehirci, Kent tasarımcısı..., Uygulama-Yönetim-Denetim organları: Belediyeler, Kurullar..., ve kullanıcılar</p> <p>*Çevre karakterlerini belirleme-analiz etme ve yeni karakterler oluşturma, karakter aktarma, karakter iyileştirme çalışma alanı ve bu konuda uzman-yetkin kişiler: Mimar, sosyolog, psikolog, kent tasarımcı...</p>
	<p>*Karakter noktası *Karakter kalıbı *Karakter bütünlüğü *Karakteristik *Karakter özelliği *Kişilik</p> <p>*Uygunluk-uyuma-uyum *Karakterizasyon</p>	<p>*Olumlu çevre karakterlerini kazandıran özellikler, kişiliği oluşturma ve karakter özelliklerini verebilecek bütün-kompozisyon varyasyonlarını araştırma-oluşturma</p> <p>*Uygun yapı, yaşantı dili</p>
	<p>*Kişiliği inceleme yöntemleri</p> <p>*Kişilik testi *Kişilik envanteri</p> <p>*Kişisel rehberler</p>	<p>*Çevre olumlu karakterleri-inceleme modelleri geliştirmek *Geliştirilen modeller yardımıyla testleri-incelemeleri yapmak *Uygulama alanında kullanılacak rehberler oluşturmak</p>
	<p>*Kişilik hakkı ve şahsiyet</p>	<p>*Çevrenin (yapıların, insanların, ağaçların...) kişilik hakları-şahsiyeti</p>

2.1.3. Yer

Yer, bir yapı veya yerleşmeyi yerküre üzerinde konumlandırmak amacıyla farkına varılan ve tanımlayıcı nitelikleriyle ayırt edilen toprak ve doğa parçasıdır. İnsan, kendince tanımladığı coğrafya üzerinde kendini özgür ve huzurlu hisseder. Yerkabuğu üzerinde ayaklarımızı bastığımız, üzerinde yaşadığımız her yüzey genel anlamıyla yaşam sınırlarımızı belirleyen yerdir (Aran, 2000; URL 2, 2002).

Günümüz insanı, çekici bir yerden söz ettiğinde, genellikle bu yerin alışveriş merkezlerine, ulaşım araçlarına ve emlak değerlerine göre ilişkilerini dile getirir. Ancak yer gerçeği, çok daha geniş kapsamlıdır. Toprak ve doğa parçasını farklı yapan bütün özelliklerin, havasından suyuna ve o yerde geliştirilmiş konuşulan diline kadar, bir arada algılanmasına dayanır (Aran, 2000).

Coğrafya ve iklim şartlarına göre nasıl davranacağını bilen, doğal çevresini tanıyan birey üzerinde yaşadığı yüzeyi kendine ait hisseder. Kendine aitlik ve güven hissini yakalayabilmek için insan, doğanın sırrını çözmeye koyulmuştur. Doğayı, ona hakim olabilme arzusuyla, içerdiği her şeyi incelemiştir. Çıkarımları sonucunda elde ettikleriyle doğayı taklit etmeye, çevresinde algıladıklarının benzerini yapmaya koyulmuştur. Daha konforlu yaşam için incelediği yaşam yüzeyi, yer, öğrettikleri karşısında insan, yerden aldığı yaşam enerjisine, boşluklar yaratıp deneyimleyerek tepkide bulunmuştur. Tanıdığı topraklarda daha konforlu yaşamak için yüzeyler oluşturmuş ve etrafını çevrelemiştir (URL 2, 2002).

Yerin yaşam enerjisi mekanı oluşturur ve yaşanılır kılar. Bu coğrafi ve doğal özelliklerin ötesinde, etnik değerler barındıran kültürel bir enerjidir.

Yer içinde yaşayanlarla vardır. Yer oluşturmak, geniş incelemeler ve toplumun katılımıyla olabilir. Yer; yapısal ve doğal nesnelere oluşturduğu, özelliği olan yer parçasıdır. Tanımlı yerleşmedeki adaptasyon ve kaçışlara karşı oluşmuş aynı özellikteki sosyal eylem dokusu, kişisel ve ortak paylaşılan değerler bütünüdür. Taşıdığı anlama göre şekil alır, sınırlanabilir. Anlam değeri, çevreden alınan ve çevreye verilen tepkiden oluşan etkileşimden doğan bir bütündür. Bütünden ayrılamaz ve başka bir yere aynı anlam değeri aktarılamaz. Toplumsal yaşam duygusunun temel duygulanımıdır. Yer kurallarına göre var olan ve içinde yaşayanları, dışındaki her şeye karşı koruyan bir sığınaktır (RELPH, 1993).

Bir yerde bulunmak, günlük yaşamla iç içe olmaktır. Bu kavramsallığı anlamak, görüldüğünden çok daha zor ve karmaşıktır. Öncelikle, yerin ruhunu kavramak için duyarlı olmak gerekmektedir. Sonuç olarak, tüm fark edilebilen ve özelliğe sahip yerler için önem taşıyan hayati değere sahip kavramları anlamaya çalışmalıyız. Yer kavramı, bulunduğu coğrafyanın, yaşanan zamanın ve üzerinde yaşayanların kimlikleriyle doğrudan ilgilidir (RELPH, 1993).

Reis Seattle'ın topraklarını satın almak isteyen Amerika Birleşik Devletleri Başkanına bu mektubu yazmıştır: “Yeryüzünün her parçası, bütün parıldayan çam ağaçları, kumlarla örtülü sahiller, karanlık ormanların sisi, ışığın bütün biçimleri, bütün böcekler benim halkımın inançlarında ve yaşantısında kutsaldır. Biz bu toprakların bir parçası olduğumuz gibi, o da bizim bir parçamızdır. Güzel kokan çiçekler bizim kız kardeşlerimiz, karacalar, atlar, kartallar ise erkek kardeşimiz. Kayalık dağlar, yeşil çayırlar, tayların ve insanların vücutlarının ılık sıcaklığı, hepsi aynı aileye aittir...Yeryüzünün insana değil insanın yeryüzüne ait olduğunu biliyoruz. İnsan yaşamın dokusunu örmez, o, dokunun sadece bir ilmeğinden ibarettir.” (Uslu, 1995).

Bu seslenişte, doğayı seven ve onunla bütünleşen, yaşadığı coğrafyayı kabullenmiş ve kendini onun bir parçası olarak kabul eden anlayış hakimdir. İnsan doğanın bir parçasıdır. Üzerinde yaşadığı toprak insan tarafından şekillendirilirken, insan da o toprak parçası tarafından şekillendirilmektedir. Bağımlılık, ait olmak, kendini o yerin ayrılmaz bir parçası olarak görmek, sevmek ve özlem duymak, hissetmek gibi duygular ile insanlar yaşadıkları toprağa bağlanırlar.

Yer, üzerinde yaşayan insanlarla anlamlıdır, kimliklidir. Ruh ve beden bağımlılığı gibi uyumlu ve birliktedir. Yer ve yerde konumlanan insan gruplarının sosyal yaşantıları ile kültür şekillenir ve yere anlam kazandırır. Yaşayan insanları oradan aldığımızda özelliğini kaybeder, yok olur.

Yer mimarlığı, yerel mimari, yer kimliği, insancıl mimari konuları önemli problem alanlarıdır. Yer mimarlığı ve yerel mimarlığın yapı taşları olarak da; yer dokusu, silueti, kentsel mekanlar, binalar, cepheler sayılabilmekte ve bunların doğal konumlarla ilişkileri ile sunum kazandığı, farklılaştığı, tüm yapı taşlarının bu konumlarla kombinasyonu ile farklı etkiler yaratmakta oldukları ifade edilmektedir (Trieb vd. 1988; Çevik, 1998; Çevik, 1999).

Yer, insancıl kimlik ve kimliklendirme konusu (insancıl kimliğin kaybı önemli bir problem olarak ortadadır) her yerin özellikli olmasını getirmekte ve her yerin lokal

karaktere, kalitelere sahip olmak zorunda olduğu ifade edilmektedir. Konu, “bir yerin ruhu”, “karıştırılmamazlık ve özgünlük”, “topografya” ve “hikaye-tarih” başlıklarında açıklama bulabilmektedir. İnsancıl kimliğin yerin kimliğini şart koştuğu, yerin kimliğinin niteliklerinin yerel ve kültürel koşullu olduğu, bu niteliklerin mekansal organizasyon ve biçimsel dil içinde farklılaşabildiği, biçimsel bir dilin de yer kimliğini somutlaştırdığı devamındaki açıklamalar olarak görülmektedir (Schulz, 1975; Çevik, 1991).

2.2. Koruma Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler, Mekanlar: Bileşenler, Öğeler, Anlamlar

Yerleşmeler; doğanın öğeleri ve bileşenleri, yapay çevrelerin yapılaşma-mimari özellikleri, yaşayan ve yaşanılan çevre özellikleri, farklılaşan yaşama mekanı, anlamları, kaliteleri ile özgün sunumlar kazanır. Bu özelliklerin birlikteliği yerin özellikli olmasını getirir, yer değerini sunar. Doğa, yapılaşma-mimari, yaşantısal-sosyal çevre kaliteleri ile öne çıkan yerleşmeler; koruma-yaşatma öncelikli yerleşmeler, mekanlar konusu kapsamında önemli bir çalışma alanı konumundadır.

2.2.1. Doğa Kaliteleri

Doğa; okyanuslar, karalar, karalar üzerindeki dağlar, nehirler, ağaçlar, çiçekler, kuşlar ve gökyüzü gibi niteliklerle yeryüzünde bütünsel bir dizi oluşturur. Bu bütünsel dizi içinde topografya, yeşil, su ve iklim en önemli doğal kalitelerdir. Bu öğeler birbirleri üzerinde etkili oldukları gibi insanlar ve onların yaşadıkları çevreler üzerinde de etkilidirler, Şekil 2a, 2b, 2c.

Topografya önemli doğal kalitelerden biridir. Yer yüzeyinin biçimi ve rölyefler yerin tanımlanmasında, hatırlanmasında etkililidir. Dağlar, tepeler, ovalar yeryüzüne merkez verirken; yamaçlar, vadiler, nehirler doğrultu verirler.

Yeşil yere anlam verir, estetikdir, rahatlatıcı ve huzur vericidir. Mevsimlerle değişen rengi ve kalitesi ile mekanlara farklı kalitede nitelikler sunar.

Su, bereket sembolüdür. Toprağı ve yeşil örtüyü canlı tutar. Deniz, akarsu, göl, şelale gibi sunumları ile ilham, huzur, dinamizm özellikleri gösterir. Işık etkisi ile yansımalar ve ışıdamalar yaparak, yere hareket getirir.

Işık, zamanın etkisi ile değişen periyotlarda farklı değer ve kalite özellikleri ile belirir. Gündoğumu, günbatımı, mehtaplı bir gece de zaman ışık kalitelerini etkilemektedir. Işık yön gösterici ve eğlendiricidir. Sarımtırak gündoğumu, kızıl günbatımı, yakamozlu bir deniz, gökkuşağı gibi öğeler ışığın doğada karşımıza çıkardığı etkilerdir.

Gökyüzü tüm doğal öğeleri toplayan ve onlara siluet değeri veren doğal öğedir. Gökyüzü, yere ve yer yüzeyinde var olan tüm doğaya çatı oluşturur. Yere anlam verir. Dağlar, tepeler ve kayaların uzandığı boşluğu tamamlar (Schulz, 1984; Eliade, 1996; Çevik, vd. 2003).

2.2.2. Yapılaşmış Çevre-Mimari Çevre Kaliteleri

İnsanlar tarafından yaratılmış çevre; içinde yaşadığı çevre boş, basit, pratik bir araç veya raslantısal olayların sonucu değildir. Strüktür ve anlama sahiptir. Anlam ve strüktür insanların doğal çevresi ve genel varoluş konumları insanların anlayışını yansıtmaktadır. Bundan dolayı yerlerin araştırmasını yaparken mutlaka bir doğal çevre ilişkisinden veya zeminden hareket etmek çok önemlidir. Yapay-yapılaşmış çevrenin sebebi ve anlamı ikamet gerçekleştirileceği konumları üretmektir. Bu konumlar çok farklı biçimlerde farklılaşan mekanlarda hayat bulmaktadır, Şekil 2a, 2b, 2c, 2d (Seidel, 1997).

Yapay, yapılaşmış çevre doğa ile üç farklı form sergiler. Bunlar görselleştirme, tamamlama ve sembolleştirmedir. Görselleştirme; doğada gördüklerimizi yaşamamız, tamamlama; doğada bulunmayan ve ihtiyacımız olan şeyleri yaşamımıza katmamız, sembolleştirme; gördüğümüz ve tamamladığımız şeyleri geliştirip sembol haline getirmemizdir (Schulz, 1980; Seidel, 1997).

Doğanın içerisinde var olan insan yaşamak için doğada ilk değişiklikleri tarımsal yerleşik düzene geçtiğinde gerçekleştirmeye başlamıştır. Yerleşik düzene geçmeden önce göçebe ve günübirlik yaşam anlayışı ile uygun düzenler kurarak, avlanarak yaşayan insanlar; yerleşik yaşama düzenine geçtiğinde yaşadığı yeri deneyimleyerek kendine uygun koşullar sağlamıştır. Beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılamak için doğada kalıcı etkiler bırakmıştır. İlk etkiler buldukları topografya ve yakın çevresinde, daha sonraki etkileri ise yerleşmenin tamamında ve yakın yerleşmelerde olmuştur.

Topografya, yeşil,su ve iklim gibi etkenler dikkate alınarak yerleşmedeki yapıların yerleri, yönelmeleri belirlenmektedir. Topografyanın eğimi, dik veya düz oluşu, yerleşmeyi oluşturan grupların dağınık, çizgisel, kümeler halinde veya karma bir sistemle

bir araya gelişinin etkeni olmaktadır. Yerleşmelerde yağış, rüzgar gibi iklimsel veriler doğrultusunda ise yapıların konumlanması, açık veya kapalı oluşlarını etkilemektedir. Biçim ve malzeme de bu etkiler doğrultusunda değişiklik göstermektedir.

Su varlığı yerleşmeyi şekillendiren bir başka etken olarak kabul edilebilir. Tarih boyunca pekçok uygarlık su kıyılarında yerleşmiş ve gelişmiştir. Yaşam kaynağı olan su, yerleşmeler, yerleşmelerin konumu, biçimlenişi ve sürekliliği açısından önemlidir.

Kıyı yerleşmelerinde doğa ile uyumlu ilişkiler dikkat çekicidir. Doğal bir koy, burun, bir kaya, bir dere yerleşmeyi biçimlendiren unsurlardan biri veya birkaçı olabilmektedir. Bu doğal unsurlar yerleşme karakterini etkileyen ana etkenlerdir. Barınaklar yerleşme içerisindeki konutların altında, önünde, yerleşme yakınında bulunabilmektedir. Yerleşmeler, genel olarak sert rüzgar yönüne kapalıdır, suyun gel-git mesafesinde yapılaşma olmaz. Denize göre yerleşim; yerleşmeyi biçimlendiren diğer doğal öğelerin de etkisi ile çizgisel, grup halinde veya dağınık olabilmektedir.

Kıyıda koy, burun, yamaç gibi doğal konumlar içerisinde bulunan balıkçı barınakları ve balıkçı köyleri ve kentler yapılaşmış çevreyi oluşturur.

2.2.3. Yaşantısal, Sosyal Çevre Kaliteleri

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kıyı yerleşmeleri, balıkçı köyleri, karayolunun hemen altında veya üzerinde konumlanmıştır. Topografya dik dağ sıraları, bu dağların eteklerini bölen karayolunun hemen altında devam eden ve denizle son bulan doğal koylardır. Kayalar, burunlar, iskeleler, fenerler, dereler bu koyları ortaya koyan doğal öğelerdir. Bu doğal öğeler yaşayan insanlarla bir araya geldiğinde, yere anlam kazandırmaktadır. Bu doğrultuda yerleşme karakterleri ortaya çıkmaktadır, Şekil 3.

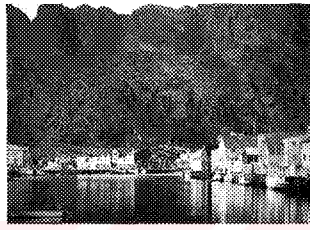

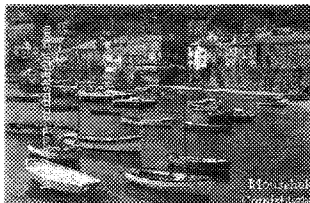

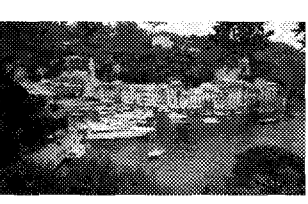
Kıyı, mimari mekanın biçimlendirdiği doğal çevrenin özel bir elemanıdır. Özeldir; çünkü insanların yaşam kaynağı olan su dünyası ile, günlük yaşamlarını devam ettirip biçimlendirdikleri kara dünyasının birleştiği sınırdır. Kıyıyı oluşturan su dünyasını yeryüzünde nehirler, göller ve denizler temsil etmektedirler.

Denizler, kapladıkları geniş alanla su dünyasının en güçlü varlıklarıdır. Bu nedenle denizler insanların her dönemde ilgi kaynağı olmuş, düş dünyalarını etkilemiştir. Bilinmezliği, uzaklığı simgeleyen deniz; inanışları, düşünceleri etkileyerek farklı kültürlerdeki yerini almıştır.

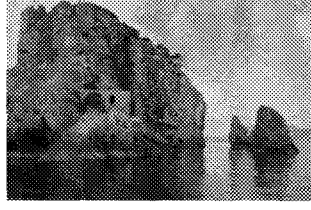

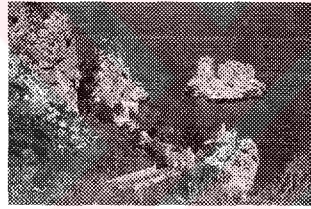
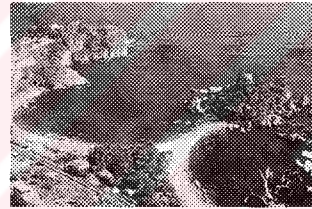
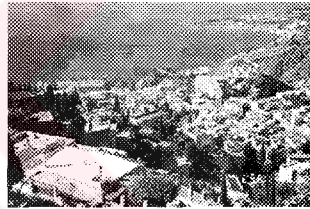

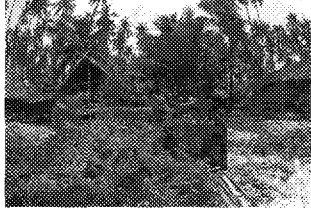

Kıyı insanının yaşadığı çevre; deniz ve topografyanın kavuştuğu, denizde görünmezle, karada erişilen sınırların içerisindeki doğal yaşamı yansıtan çevrelerdir. İnsanların yaşamları, ilişkileri, uğraşları kısacası toplumsal yapıları bu çevrede oluşmuştur.

Kıyı yerleşmelerinde yaşayan insanları bir araya getiren pek çok unsur vardır. İlk olarak deniz onlar için vazgeçilmez bir tutkudur. Hem en değerli dostları, hem en önemli düşmanlarıdır. Dingin ve verimli olduğu kadar hırçın ve acımasızdır da. Deniz ve kıyı yaşamı, uyum ve saygının toplumsal birliktelikle tamamlanmasıyla kıyı yerleşmelerini oluşturmaktadır. Kıyı insanların akraba olmaları önemli değildir. Onları bir arada tutan bağ, deniz ve kıyı tutkusudur. Bu şekilde akraba olan aileler bir arada yaşama eğilimi göstermektedir.

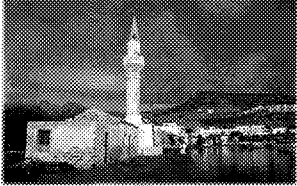

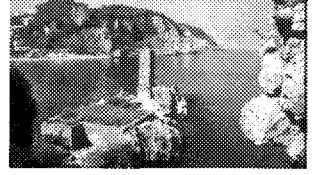
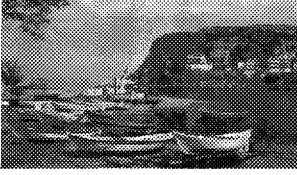
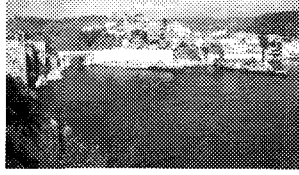

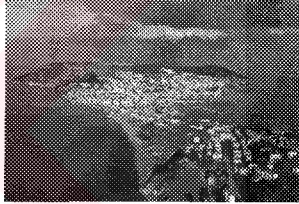

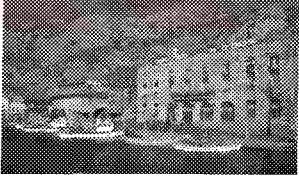

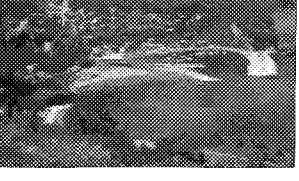

	DOĞAL KONUMLAR	KIRSAL KONUMLAR	KENTSEL KONUMLAR
NORVEÇ			
NORVEÇ			
NORVEÇ			
İNGİLTERE			
İTALYA			

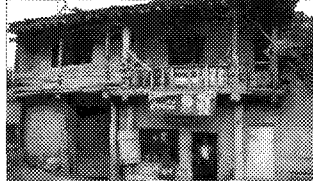
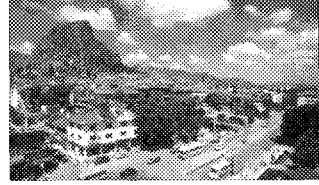
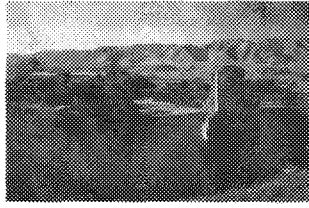

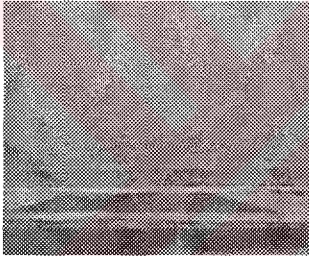

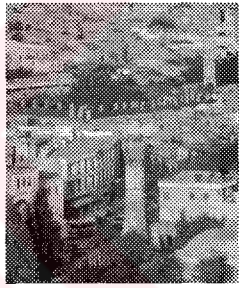
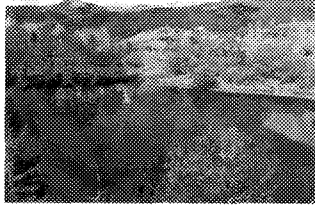

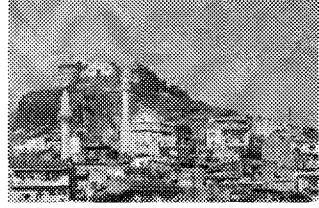
Şekil 2a. Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri
(URL 4, 2002; URL 12; 13; 14; 15, 2003).

	DOĞAL KONUMLAR	KIRSAL KONUMLAR	KENTSEL KONUMLAR
İTALYA			
İTALYA			
SİCİLYA			
SİCİLYA			
ENDONEZYA			

Şekil 2b. Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri
(Kızılkaya, 1997; URL 8; 9; 10; 11, 2003).

	DOĞAL KONUMLAR	KIRSAL KONUMLAR	KENTSEL KONUMLAR
BODRUM			
AMASRA			
SİNOP			
ASSOS			
KASTAMONU			

Şekil 2c. Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekleri
(Anonim 1995; 1998; URL 3; 5; 6; 7, 2002).

	DOĞAL KONUMLAR	KIRSAL KONUMLAR	KENTSEL KONUMLAR
AFYON			
BİRECİK			
URFA			
ARTVİN			
NEVŞEHİR			

Şekil 2d. Doğanın etkin rol oynadığı konum örnekler
(Kantar, 1998; Akın, 1999; URL 16; 17; 18, 2003).

Şekil 3. Doğa, yaşam ve sosyal çevre
 (Öge, 1997; Yazıcı, 1997; Küçükerman, 1995; Oğuztüzün, 1997; URL 3, 2002)

2.3. Koruma-Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler, Mekanlar Kapsamında Balıkçı Köyleri

Sınırsız doğa, pek çok bileşeni ile yeryüzünde ilk hareket noktası oluşturmaktadır.

Yapay çevre insanların doğada var olması, onu tanınması ve anlaması, zamanla kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmesi ve kullanması ile oluşmuştur. Doğal çevredeki bu değişiklikler yine doğanın bir parçası olan insanların doğa ile uyumlu birlikteliği ile ilgilidir.

Topografya, iklim, su, yeşil gibi doğal oluşumlar yapılaşmış çevrenin konumu, seçilen malzemeler gibi kalitelerde etkili olmaktadır.

Bölüm 2.2’de anlatılan; doğa, yapılaşmış çevre-mimari çevre kaliteleri, yaşantısal, sosyal çevre kaliteleri ile Doğu Karadeniz Bölgesi balıkçı köyleri özün ve özel değerler sunmaktadır.

Balıkçı köyleri bu doğal oluşum içerisinde yaşanan ve yaşanılan çevresi ile özel kaliteler içermektedir. Çevresel veriler, yaşanılan çevrenin sosyal-kültürel yapısı ile birleşince, yaşam atmosferi ile özün bir bütün sunmaktadırlar.

Balıkçı köyleri; doğal bir koy, tepe, burun üzerinde konumlanmış, özel yeşili ve mavi, durgun, dalgalı, hırçın, bereketli denizi, günün belli zamanlarındaki yansıma ve ışıldamaları ve bu denizin evlatları olan balıkçıları ile doğa, yapılaşmış çevre, yaşantı ve sosyal çevre sunumlarıyla koruma-yaşatma öncelikli yerleşmeler, mekanlar kapsamında ele alınmalıdır.

Balıkçı köyleri; konutları, dükkanları, kahvehaneleri, okulu ve camisi ile küçük yerleşme birimleri olarak görölmektedir. Kıyıda yerleşeceği alanların olmadığı durumlarda konutlar tepelerde, yamaçlarda konumlanmaktadırlar. Doğanın tüm güzelliklerinin bulunduğu bu yerleşmeler doğa-balıkçılık-balıkçılar birlikteliği ile özel bir yaşam atmosferi sunmaktadır (Çevik vd. 2003).

Balıkçılıkla uğraşan kıyı insanları kendi tecrübeleri sonucunda bazı özel inançlar edinmişlerdir. Örneğin; tekne güvertesine sağ ayakla adım atmanın uğuruna, denize açılmadan önce martıların bağırarak teknenin etrafında dolaşmalarının uğursuzluğuna inanırlar. Yabancı birisini yani uğur veya uğursuzluğunu bilmedikleri kişileri teknelerine alarak denize açılmazlar. Bu söylediklerimizin dışında onlarca değişik inanç sıralayabiliriz. Bu inançlara denize ve balıklara olan tutkuları kadar bağımlı ve sadıktırlar. Asla uğursuz olduklarını düşündükleri olaylar gerçekteleştikten sonra balık avlamaya çıkmazlar.

2.3.1. Balık, Balıkçı, Balıkçı Barınakları, Balıkçı Köyleri

Balık ; tatlı suda yada denizde yaşayan, gövdesi pullarla kaplı, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen omurgalı bir hayvan olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 1988).

Balıkçı; ticari, spor yada eğlence amacıyla, balık tutan veya satan kimselere verilen isimdir. Yönetmeliklerde ise balıkçı, ticari amaçla deniz ve iç sularda su ürünleri istihsal eden kaptan, balıkçı reisi, balıkçı ve tayfa gibi gerçek kişiler ile tüzel kişileri, bunların ortak ve çalışanları ile su ürünleri yetiştiricilerini ifade eder (Anonim, 1988; URL 1, 2002).

Şekil 4. Balıklar ve Balıkçılar.(Tan, 1997).

Balıkçılık; en dar anlamıyla tatlı ve tuzlu sulardaki balıkların çeşitli yöntemlerle avlanmasıdır. Etinden, yağından yada başka ürünlerinden yararlanıldığı için ticari değeri olan balıkların pazarlama amacıyla avlanmasına ticari balıkçılık, eğlence veya spor amacı ile yapılan balık avına ise amatör balıkçılık adı verilir, Şekil 4,5,6, (Anonim, 1988).

Balıkçı gemisi; tonajı ve tipi ne olursa olsun, denizlerde ve iç sularda su ürünlerinin avlanmasında, üretim, yetiştirme, araştırmasında, naklinde ve işlenmesinde kullanılan motorlu ve motorsuz yüzer vasıtalarla verilen isimdir, Şekil 6.

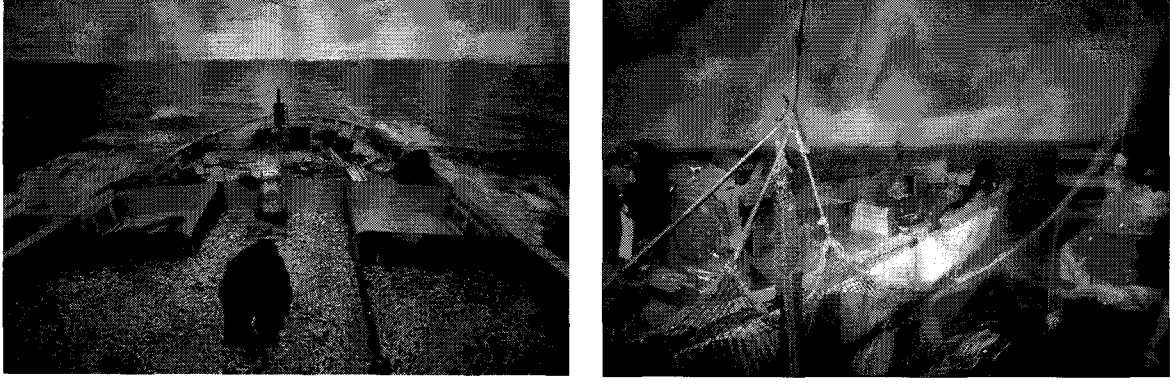
Balıkçı limanı; her boy ve her su kesimindeki balıkçı gemilerine hizmet vermek maksadı ile mendireklerle korunmuş, yöre balıkçılarının ihtiyacına yetebilecek kadar havuz ve geri alana sahip, yükleme, boşaltma, bağlama rıhtımları ile suyu, elektriği, ağ kurutma sahası, satış yeri, idare binası, balıkçı gemilerinin ihtiyacını karşılayacak akaryakıt pompası, ön soğutma ve çekek yeri bulunan kıyı yapısıdır (URL 1, 2002).

Şekil 5. Balıkçılar (Tan, 1997).

Balıkçı barınağı; Her türlü balıkçı gemilerine hizmet vermek maksadı ile mendireklerle korunmuş, yeterli havuz ve geri saha ile barınacak gemilerin manevra yapabilecekleri su alanı ve derinliğe sahip, yükleme, boşaltma, bağlama rıhtımları ile suyu, elektriği, ağ kurtarma sahası, satış yeri, idare binası, ön soğutma ve çekek yeri bulunan, büyüklüğüne ve sağladığı imkanlara göre balıkçı limanı, barınma yeri veya çekek yeri olarak adlandırılan kıyı yapılarıdır (URL 1, 2002).

Barınma yeri; çeşitli boy ve su kesimindeki balıkçı gemilerinin körü hava şartlarından barınmaları maksadıyla mendireklerle çevrilmiş bulunan ve barınacak gemilerin manevra yapabilecekleri kadar su alanı ve derinliğe sahip, faydalanan gemilerin demirlenerek veya bağlanarak belli zamanlarda konakladıkları, önemli bir alt ve üst yapısı bulunmayan kıyı yapısıdır (URL 1, 2002).

Şekil 6. Balık Avlayan Balıkçılar (Tan, 1997).

Çekek yeri; balıkçı barınakları içerisinde veya dalga tesiri olmayan koy, göl ve nehirlerde balıkçı gemilerinin bakım ve onarımlarının yapılabilmesi için karaya alınmalarına imkan sağlayan, teçhizatı bulunan ve karaya alındıktan sonra da bakım ve onarım çalışmalarına yetecek kadar kumsal veya betonlanmış meyilli alana sahip olan kıyı yapısıdır (URL 1, 2002).

2.3.2. Balıkçılık Tarihi, Anadolu'da İlk Çağ Kıyı Yerleşmeleri

Balıkçılık, ilk üretim biçimlerinden biri sayılır. Çiftçilikle aynı dönemde belki de daha önce başlamıştır. Tarih öncesinin avcılıkla geçinen insan toplulukları, deniz ve göllerdeki su ürünlerinden ulaşabildiklerini elle toplarlardı. M.Ö. 2000'lerden kalma bir Mısır belgesinde kamyş, iğne ve ağılarla balık avlayanların resmi görülür. Balıkçılıkla ilgili bilgiler eski Yunan, Asur, Roma ve İbrani yazıtlarında da yer alır.

Balıkçılık yöntemlerinin gelişmesi, deniz ve akarsulara ilişkin bilgi ve deneyimlerin artması ve ulaşım olanaklarının büyümesi sonucu, Ortaçağ Avrupası'nda büyük balıkçılık filoları kuruldu. Ticari balıkçılık özellikle bu dönemde gösterdiği ilerlemeyle yeni sanayi dallarının doğmasına ortam hazırlarken, daha çok olta balıkçılığı şeklinde uygulanan amatör balıkçılık da, eğlence, spor, beslenme gibi çeşitli insan gereksinimlerini karşılayan yaygın bir uğraş haline geldi (Anonim, 1986).

Anadolu'nun kıyı kesiminde yer alan kentler şekil, yapı ve fonksiyonları ve kentlerdeki yaşam tarzı bakımından Anadolu'nun diğer bölümlerindeki kentlerden çok ayrı bir gelişme göstermiştir. Anadolu'nun ilkçağ kıyı kentlerinin oluşumunu hazırlayan etkiler değişik yönlerden gelmiştir. Tarihi seyir içinde başlayan ilk hareketi Finikeliler meydana

getirmiş olmalıdır. Ancak kıyı üzerinde sürekli kentlerin kurulması işini İyonlar ile Foçalılar yürütmüşler ve kıyı kentlerinin gelişme süreci İyonlarla doruk noktasına varmıştır. Sonraki yıllarda kıyı kentlerinin gelişmesini Grek'ler ve Romalılar devam ettirmişlerdir. Böylece Anadolu'nun kıyıları üzerinde yüzyıllar içinde değişik yönlerden ve farklı kültürlerin etkisi altında iç bölgeler kentlerinden çok daha farklı bir kent tipi ortaya çıkmıştır (Tunçdilek, 1986).

İyonlar daha önceki uygarlıklara ters düşecek biçimde, yaşamlarını topraktan çok denizden sağlama yolunu seçtiler. Bu nedenle kentlerin hepsi kıyıda yapıldı. Bu şekilde İyonlar Anadolu'nun kıyı kesimine ayrı bir karakter kazandırmış oldular. Daha sonra Yunanistan' dan gelen bir Dor grubu İzmir'in güneyine inerek orada İyon düzenine benzeyen bir yaşam düzeni kurdular. İyonlar daha sonra, bağlantısı dinsel olan on iki kenti inşa ettiler. Bu kentler İzmir, Efes, Foça v.b. idi. Dorlar ise güneyde Bodrum ve Knidas kentlerini yaptılar. Bu kentlerin yapılışındaki amaç, doğu ve kuzeyden gelen ticaret yollarını kontrol etmek ve Akdeniz' de deniz ticaretini ellerinde tutmak idi. Böylece Ege kıyıları ticaret kentleri ile ayrı bir özellik kazanmış oluyordu (Tunçdilek, 1986).

Bu yollar üzerinde bir çok devletin bulunması, istila hareketleri, ticari anlaşmaların bozulması veya ortaya çıkan yeni ticari bağlantılar ticaret yollarının açık kalmasına set çeken faktörler oluyordu. Dar bir alanda yerleşen ve giderek nüfusu artan İyonya insanları, güvenceli kazanç kaynakları ele geçirmek içindenize açılmaktan başka çare bulamadılar. Anadolu'nun kuzey yönünde yola çıkarak önce Marmara Denizi' ne ulaştılar ve bu bölgenin kıyı kesiminde koloniler kurmaya başladılar (Tunçdilek, 1986).

İyon'lar Marmara Bölgesi'nden sonra Karadeniz'e geçtiler. Kısa bir süre içinde Doğu Karadeniz Bölgesi'ne kadar uzandılar ve bu bölgenin kıyıları üzerinde aynı şekilde koloniler kurma işini başardılar. Bu tarihe kadar Karadeniz Bölgesi'nde haşın tabiatları ile tanınan Kaşka toplulukları yaşıyordu. Doğu Karadeniz Bölgesi'nin yerlileri olduğu sanılan Kaşka'lar daha önceki tarihlerde Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasında rol oynamışlardı. İyon'lar Kaşka'lar ile anlaşarak İ.Ö. yedinci yüzyılda Sinop, Samsun, Giresun, Trabzon gibi ticarete dönük kentlerin kurulmasını organize ettiler (Tunçdilek, 1986).

İlkçağ kolonyal kentlerinin varlıklarını sürdürmeleri büyük merkezler dışında (Trabzon, Samsun, İstanbul, İzmir v.b.) hemen hepsi Türkiye'nin kıyı kasabaları olarak evrimleşmiş ve bu yapıları ile günümüze kadar gelebilmişlerdir (Tunçdilek, N., 1986).

2.4. Konunun Niteliği ve Kapsamı

Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmeleri doğası, yaşantısal özellikleri, mimari oluşumları ile özgün konumlar sunmaktadır. Çalışmada düşey ve yoğun yapılaşmanın hızlandığı bölgemizde bilinçsiz kentsel mekanların oluşturulması, doğal yerleşmelerin ve silüetin bozulması , Karadeniz Sahil Karayolu Projesi uygulaması ile varlıkları tehdit altında olan balıkçı köyü yerleşmelerinin biçimsel, işlevsel, tarihsel-kültürel-sosyal özelliklerinin detaylandırılarak ele alınması amaçlanmıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmelerini tehdit eden ve uygulamaya koyulan Sahil Karayolu Projesi de araştırmaya, yaşama çevresine getirecek olduğu değişimle önemli bir etkidir. 1960'lı yıllarda yapılmış olan Karadeniz Sahil Karayolu'nun bölünmüş duble yola dönüştürülmesi ile koylar, kumsallar, doğal oluşumlu balıkçı barınakları, mevcut yapılaşmış çevre, yaşayan ve yaşanılan çevre olumsuz olarak etkilenecektir (Anonim, 1998). Bu sebeple Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmeleri konumu, sundukları özel değerler ve öğelerle kaybedilmemesi gereken ve korunmaları için çalışmalar yapılması gereken yerleşmelerdir.

Kentlerin yerleşmelerin özgünlüğü, öğelerini, konumlarını ve yaşamlarını korumak, kuvvetlendirmek, gelecekteki gelişimi için yollar göstermesi amaçlı yapılacak çalışmalar önemli ve gereklidir. Çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesinde kıyı boyunca orijinal kıyı yerleşmelerinin doğası, mimari oluşumu ve yaşantısal özellikleri ile tespit edilecektir. Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmeleri sundukları özel değerler ve öğelerle kaybedilmemesi gereken, korunmaları ve yaşatılmaları için çalışmalar yapılması gereken yerleşmelerdir.

Çalışmada, Doğu Karadeniz Bölgesi balıkçı köyleri doğal çevre, yapılaşmış çevre ve yaşantısal çevre sunumlarıyla koruma-yaşatma öncelikli yerleşmeler kapsamında ele alınacaktır.

3. YAPILAN ÇALIŞMALAR-II “DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ BALIKÇI KÖYLERİ”

3.1. Araştırma Amacı, Araştırma Soruları, Araştırma Basamakları, Araştırma Modeli

Araştırmanın gelişimi ve araştırmada oluşan sorulara göre; Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmelerinde; yerleşmelerin kendine özgü biçimsel özellikleri, mekan öğeleri, yaşantısal ve sosyal ilişkileri, doğa etkin yaşam ve yaşanan çevre etkili olan başlıklardır.

Araştırma soruları;

- DKB Balıkçı yerleşmelerinin günümüzdeki durumu nedir?
- DKB Balıkçı yerleşmeleri tanımlanabilirliği, özgünlüğü ve farklılığı hangi öğelere ve konumlara bağlıdır?
- Doğal çevre ve yerleşme arasındaki etkileşim nasıldır?
- Yapılmakta olan sahil yolunun bu yerleşmeler üzerindeki olumsuz etkileri nelerdir?
- Amaç doğrultusunda çalışmada alınacak kararlar, varılacak sonuçlar neler olacaktır?

olarak ortaya koyulmuştur.

Doğu Karadeniz Bölgesi coğrafyası içinde özgün konumları, sundukları özel değerler ve öğelerle çalışma alanı olarak seçilen balıkçı yerleşmelerinde;

- Yerleşmelerde doğa etkisi
- Mimari oluşum ve yaşantısal özelliklerin tespiti amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda Doğu Karadeniz Bölgesi kıyısında tespit edilen balıkçı köyleri, mevcut tüm balıkçı köylerinin içerisinde doğa, yapılaşmış çevre, sosyal ve yaşantısal çevre kaliteleri özellikleri ile seçilmiştir. Seçilen yerleşmeler içerisinde yaşantısal özelliklerini hala devam ettiren ve grup halinde ulaşabildiğimiz 11 yerleşme tespit edilmiştir. Yapılan alan çalışmalarında tespit edilen 11 yerleşmeden 9'u detaylı olarak ele alınmıştır. Oluşturulan tablolarla detaylandırılan yerleşmelerin doğa ile ilişkileri, doğal kesitteki konumlanmaları ve genel konumlarına ilişkin veriler sunulmuş, tanıtım kartları ile yerleşmelerle ilgili oluşum, biçim, mekan, işlev ile ilgili verilerin sunulması amaçlanmıştır.

Tablo 2. Araştırma modeli

ALAN	<p>Kavramlar, yaklaşımlar, kuramlar Doğa,yer,kimlik,kıyı,... Araştırma alanının seçimi Alan ile ilgili ön bilgilerin toplanması</p>
<p>Örnek Yerleşmelerin Seçilmesi (9 Adet)</p>	
SAPTAMA	<p>Literatür ve arşiv çalışmaları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konum • Doğal çevre • Sosyal-ekonomik durum • Tarihsel durum <p>Seçilen yerleşmelerde saptama çalışmaları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teknik ölçümler • Fotoğraflar, görüşmeler v.b.
ANALİZ	<ul style="list-style-type: none"> • Kimlik kartları : yerleşmelerin denize göre konumlanmaları, topografya özellikleri, bitki örtüsü özellikleri, iklim özellikleri, tanımlı işlevler, • Konum analizleri : girişler(sayı, yön, konum), yerleşme-sokak ilişkileri, tanımlı işlevlerin topografyaya yayılması • Siluet ve kesit analizler: <ul style="list-style-type: none"> *Yerleşme - topografya ilişkisi *Yerleşme - bitki örtüsü ilişkisi *Yerleşme - su ilişkisi
DEĞERLENDİRME	<ul style="list-style-type: none"> • Yerleşme kaliteleri • Benzerlikler-farklılıklar • Fikirler-yaklaşımlar

3.2. Çalışma Alanının Belirlenmesi ve Örnek Yerleşmelerin Seçilmesi

Doğu Karadeniz Bölgesi genelinde ele alınan çalışmada yerleşmelerin günümüzdeki mevcut durumu ile balıkçı yerleşmesi-köyü anlayışını yansıtan yerleşim alanları olmaları üzerinde durulmuştur. Kıyı köyü olma özelliği gösteren, yaşayanlarla birlikte balıkçı köyü özelliklerini devam ettiren, bu özelliğini bir bölümünde veya tümünde gösterebilen alanlar olmalarına önem verilmiştir.

Doğanın farklı olarak biçimlendirdiği kıyılar boyunca yer alan, topografya, bitki örtüsü, deniz, dere, dağlar, kayaların özgün koşullarla bir araya gelerek oluşturduğu Doğu Karadeniz Bölgesi kıyısında örneklediğimiz balıkçı yerleşmeleri; Arhavi, Balıklıdere, Yalıköy (Rize), Konakönü, Gülburnu, Zefren, Çeşmeönü, Medreseönü, Yalıköy (Ordu), Vonalı, Belicesu olarak sıralanmaktadır. Bu on bir yerleşmeden Konakönü ve Medreseönü aktif olarak kullanılmadığı için detaylı olarak çalışılmamıştır, Şekil 7.

İlgili belediyelerden kıyı yerleşmelerinin genel durumu öğrenilmiş, edinilen bilgiler ve dokümanlar doğrultusunda yerleşim alanlarına ulaşılmıştır. Alanın tamamında teknik ölçüm ve gerekli saptama (fotoğraf, slayt, teknik ölçümler ve görüşmeler) yerinde gerçekleştirilmiştir. Yerleşmelerin tespiti; konum planı, plan, kesit, görünüş olarak teknik ölçüm ve çizimlerle doğrultusunda ele alınmıştır.

Şekil 7. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde ele alınan yerleşmeler.

Belirlenen Yerleşme ve yakın çevresinde yaşayanlarla günlük sohbet niteliğinde görüşmeler de gerçekleştirilmiştir. Bu sohbetlerde ilk olarak yerleşmelerde yaşayanlara kendimizi ve yapacağımız çalışmayı tanıtmak, daha sonra ise yerleşme ile ilgili

yapacağımız saptama çalışmalarında yardımcı olacak nitelikte verileri elde etmek amaçlanmıştır.

Kıyı boyunca devam etmekte olan, Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmelerini tehdit eden ve uygulamaya koyulan Sahil Karayolu Projesi de araştırmaya, yaşama çevresine getirecek olduğu değişimle önemli bir etkidir. 1960'lı yıllarda yapılmış olan Karadeniz Sahil Karayolu'nun bölünmüş duble yola dönüştürülmesi ile koylar, kumsallar, doğal oluşumlu balıkçı barınakları, mevcut yapılaşmış çevre, yaşayan ve yaşanılan çevre olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu sebeple Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmeleri konumu, sundukları özel değerler ve öğelerle kaybedilmemesi gereken ve korunmaları için çalışmalar yapılması gereken yerleşmelerdir.

3.2.1. Çalışma Alanındaki İller ve Yerleşmelerin Konumu ve Tarihi Gelişimi

3.2.1.1. Ordu İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi

Ordu ili Karadeniz Bölgesinin doğu kesiminde yer alır. İl 6.001 km² lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %0.8'ini kaplamaktadır. Ordu ilinin kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Giresun, güneyinde Sivas ve Tokat, batısında ise Samsun bulunmaktadır.

Doğal bitki örtüsü kıyıda başlayıp orman alanlarını oluşturur. Karadeniz Bölgesi'nin en önemli tarım ürünlerinden fındık ve ceviz ağaçları, bu alanda en çok rastlanan bitki türlerindedir ve kent için önemli bir ekonomik kaynak yaratmaktadır.

Ordu ilinin ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Karadeniz kıyısında yer alan ilde balıkçılık da önemli bir geçim kaynağıdır. İlde tipik Karadeniz iklimi hakimdir. Her mevsimde yağışlı olan Karadeniz iklim tipinde yazları serin, kışları serin geçmesi bu iklim tipinin ayırt edici özelliğidir. Yağışların bolluğu zengin bir bitki örtüsü oluşmasına sebep olmuştur (Anonim, 1982, Cilt 9).

Yalıköy, Belicesu ve Vona, Ordu ili, Fatsa ilçesine bağlı; Çeşmeönü ve Medreseönü, Ordu ili, Perşembe ilçesine bağlı, Karadeniz kıyısında birer sahil yerleşmeleridir. Karadeniz'i doğu batı doğrultusunda birleştiren karayolu üzerinde kurulmuşlardır.

M.Ö. 2000-1170 Döneminde ilde yerleşmiş olan Kaşkaşlar'dan sonra sırası ile Hititler, Amazonlar, Persler, Diadoklar, Pontoslar, Romalılar, Bizanslılar ile egemen olmuş, Rum imparatorluğu kurulması ve M.S. 1461 de Fatih Sultan Mehmet'in Yöreyi

Osmanlı imparatorluğuna katmasının ardından, M.S. 1869' Bucak Nahiyesi Ordu adı ile kaza olmuştur (Anonim,1982, Cilt 9).

3.2.1.2. Giresun İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 6.934km²'lik bir alanı kaplayan il, doğudan Trabzon ve Gümüşhane, güneyden Erzincan ve Sivas, batıdan ise Ordu illeriyle çevrilidir. İli kuzeyden Karadeniz çevrelemektedir.

Giresun'da iklim yer yer değişik özellikler göstermektedir. Karadeniz kıyısında ılık ve yağışlı bir nitelik taşıyan il iklimi güney kesimindeki Kelkit Havzası'nda kara iklimine geçiş özellikleri göstermektedir. Giresun'da doğal bitki örtüsü çok zengindir. İlin Karadeniz'e bakan kesimlerinde başta fındık ve kestane olmak üzere yaprağını döken ağaçlar yetişir. Yükseklerde genellikle ibreli ağaçlar egemendir.

İlin ekonomisi ağırlıklı olarak hayvancılık ve tarıma dayanmaktadır. Kıyı ili olan Giresun'da balıkçılık da önemli bir geçim kaynağıdır (Anonim, 1982, Cilt 5).

Zefren ve Gülburnu, Giresun ili, Espiye ilçesine bağlı, Karadeniz kıyısında birer sahil yerleşmeleridir. Karadeniz'i doğu batı doğrultusunda birleştiren karayolu üzerinde kurulmuşlardır.

M.Ö. 1460-1200 son Tunç Çağı Büyük İmparatorluk döneminde ilde yaşayan Azzi ve Hayaşalardan sonra tarihsel sıra ile Frig ve Muşki toplulukları, Milotoslular, Persler, Birinci Kapadokya Krallığı, Makedonyalılar, Pontos Krallığı, Roma-Bizans dönemleri sonrasında M.S. 1204 yılında Giresun Trabzon Rum İmparatorluğu'na bağlanmıştır. 1348'de Giresun Cenevizliler tarafından yağmalanmış, 14.yy ortalarında Hacı Emiroğulları Beyliği'nin egemenliği altına girmiş, 1398 Yıldırım Bayezid Giresun yöresini Osmanlı yönetimine bağlamıştır. 1402'de Timur Giresun'u Hacı Emiroğulları'na geri vermiş ve 1461'de Giresun'u kesin olarak Osmanlı yönetimine bağlamıştır. 1919 Şubat'ta Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti Giresun şubesinin açılmış ve 12 Kasım 1920 Topal Osman'ın Mustafa Kemal'in muhafız komutanlığına getirilmiştir (Anonim, 1982, Cilt 5).

3.2.1.3. Rize İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en yüksek yerinde yer alan Rize ili 3920 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %0.5'i kadardır. İl batıdan Trabzon, doğudan Artvin ve güneyden yine Artvin ve Erzurum illeri ile çevrilidir. İlin kuzeyinde ise Karadeniz bulunmaktadır.

Rize ilinde iklim kuzey ve güney kesimlerde farklılık gösterir. Kıyı kesiminde ılık ve bol yağışlı bir iklim egemendir. Buna karşılık, güneydeki dağlık yörede, yükseltinin artmasına bağlı olarak iklim sertleşir. Bol yağış alması Rize'de çok çeşitli bitki örtüsü yetişmesine yol açmıştır. Bitki örtüsü kıyıda başlayıp 2400 metre yükselti kuşağına dek sürer.

Rize ilinin ekonomisini çay üretiminden sağlanmaktadır. Tarıma uygun olmayan yüksek kesimlerde hayvancılık yapılmaktadır. Karadeniz'in diğer kıyı kentlerine göre daha az önemli olan balıkçılıkta bir geçim kaynağıdır (Anonim, 1982, Cilt 9).

Yalıköy, Rize ili, İyidere ilçesine bağlı; Balıklıdere, Rize ili, Pazar ilçesine bağlı, Karadeniz kıyısında birer sahil yerleşmeleridir. Karadeniz'i doğu batı doğrultusunda birleştiren karayolu üzerinde kurulmuşlardır.

M.Ö. 700-180 Koloniler Dönemi'nden sonra Pontos Krallığı, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Danişmendliler egemen olmuştur. M.S. 1204 te Rize Trabzon Pontos Rum İmparatorluğu Sınırları içine alınmış, 1461'de bir bölümü, 1509'da tamamı Osmanlı egemenliğine girmiştir. 5 Mart 1916'da Pazar Ruslarca işgal edilmiş, 2 Mart 1918'de Rize'nin kurtuluşu gerçekleşmiştir (Anonim, 1982, Cilt 9).

3.2.1.4. Artvin İli Konum, Fiziksel Yapı ve Tarihi Gelişimi

Karadeniz Bölgesi'nin en doğusunda bulunan Artvin ili 7436 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %0.95'lik kısmını oluşturur. Kuzeydoğusunda Sovyetler Birliği, güneydoğusunda Kars, güneyinde Erzurum, batısında Rize illeri bulunur. Kuzeybatısında Karadeniz'e yaklaşık 50 km.'lik kıyısı vardır.

Artvin ilinde, kıyı kesimlerde, ılık ve yağışlı bir iklim tipi egemendir. Buna karşılık ilin iç bölgelerine doğru, yüksek kesimlerinde kışlar sürekli ve bol karlı, yazlar serin geçer.

Artvin, büyük bölümünü iğne yapraklı ağaçların oluşturduğu zengin bitki örtüsü ve ormanlara sahiptir (Anonim, 1982, Cilt 2).

İ.Ö. 2000-600 Hurriler bölgede küçük devletler kurmuş. Sırasıyla Urartular, Kimmerler, İskitler, Arsaklılar'ın yörede egemenliğinden sonra İber istilaları başlamıştır. M.S. 514'te Bizans egemenliğine girmiştir. Artvin Selçuklu ve Gürcü egemenliğine girdikten sonra Selçuklular yöreyi yeniden ele geçirdiler. Moğol ve İlhanlılar'ın egemenliğinden sonra 1479'da Osmanlı İmparatorluğu'na bağlandı. 1918'de il Rusların eline geçti. 17 Aralık 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması uyarınca Batum, Artvin ve yöresi İngilizlerce işgal edildi. 1 Temmuz 1920 Batum Gürcülerce işgal edildi. 23 Şubat 1921 Gürcistan Hükümeti Artvin ve Ardahan'ı boşalttı (Anonim, 1982, Cilt 2).

3.2.2. Etkin Doğal-Yapılaşmış Çevre Sunumuyla Doğu Karadeniz Bölgesi Kıyı Mimarisi, Balıkçı Köyleri ve Örneklemeler

Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı kentleri-yerleşmeleri, yeşili, denizi, dereleri, yapılaşması ve mimarisi ile etkili bir bölgesel-dizimsel kimlik sunmaktadırlar. Bu yerleşmelerin bölgesel kimlik içindeki yerleri ve vurgu değerleri; korunması gerekenler, iyileştirilmesi ve yeniden kazandırılması gerekenler amacıyla önemli veriler getirmektedir.

Çalışma kapsamı içinde kentler dışındaki ara bölgeler de bulunmaktadır. Bunlar; tepe, koy, köprü, tünel, balıkçı barınakları ve köyleri, önemli yapılar ve kalıntılar gibi değerlerle örneklendirilebilir (Çevik vd., 1998; Çevik vd., 1999).

Bilindiği üzere topografya, yeşil, su, klima gibi doğal veriler ve bunların yapılaşmayla birlikteliği, yaşamayla gelen aktiviteler, kullanımlar, adlar ve anlamlara kadar giden açılımdaki öğeler, konumlar yerleşmelerin kendilerini ifade etmelerinde önemlidir.

Doğal konumlar: Topografya, su ve su ile bağlantılar, dağ, vadi, sahil, ada, yarımada koy...., farklı ölçekte ve nitelikteki yeşil ve etkileri ile öne çıkmaktadırlar.

Çalışmada; denizi, dağı, yeşili ile zengin bir peyzaja sahip Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı mimari örnekleri yer alacaktır. Bu çalışmada kullanılan kıyı: Deniz, yeşil, topografya etkin konumları ifade etmektedir.

Doğa etkin mimari ve yerleşmeler konusu:

Kıyı'da;

1. Doğal konumlar,
2. Yapılaşmış konumlar;
  - a. Seyrek yapılaşmış kırsal konumlar-köyler,
  - b. Etkin yapılaşmış kentsel konumlar,

Kır'da;

1. Doğal konumlar,
2. Yapılaşmış konumlar;
  - a. etkin yapılaşmış köyler,
  - b. seyrek yapılaşmış tek konut veya grup konutlar

gruplamasında incelenebilmektedir. Çalışma kıyı ile ilgili gruplama kapsamında yapılacaktır (Çevik, Erşen, Eminağaoğlu, 2003; Çevik, Erşen, 2001-2003).

3.2.2.1. Kıyıda Doğal Konumlar

Kıyı; deniz, yer yüzeyi ve gökyüzünün buluştuğu doğal konum olarak tanımlanabilir.

Doğu Karadeniz Bölgesi kıyısı etkin topografya-yeryüzü ve rölyef oluşumu ile yamaç, tepe, koy, burun gibi sunumlar, mavinin ve yeşilin her türlü tonu ile tanımlanan, zaman zaman durgun ve çoğunlukla bir anda değişen dalgalı karaktere sahip denizi, özel yeşili ve yeryüzü ile gökyüzünün farklı buluşmaları ile özel sunumlara sahiptir, tablo 3a, tablo 3b.

Mavi, yeşil, toprak ve kayanın özel tonları ile renklenmiş konumlar, gün doğuşu, gün batımı ve farklı zamanlara yayılan ışık etkileri, ışık ve zaman buluşmaları ve klima etkileri ile öne çıkan doğal konumlar dikkatle yaklaşılması, korunması, sürekliliğinin sağlanması gerekli olan konumlardır ve bu konumlar özel kimlik değerleri sunmaktadırlar. Bu değerler alt konumlar için olduğu kadar süreklilik kapsamında bölge için de çok önemlidirler.

Tablo 3a. Kıyıda doğal konumlar, Ordu ve Rize ili

YEŞİL, SU/DENİZ, TOPOGRAFYA, İKLİM
YER-GÖKYÜZÜ BULUŞMASI, IŞIK VE ZAMAN ETKİLERİ

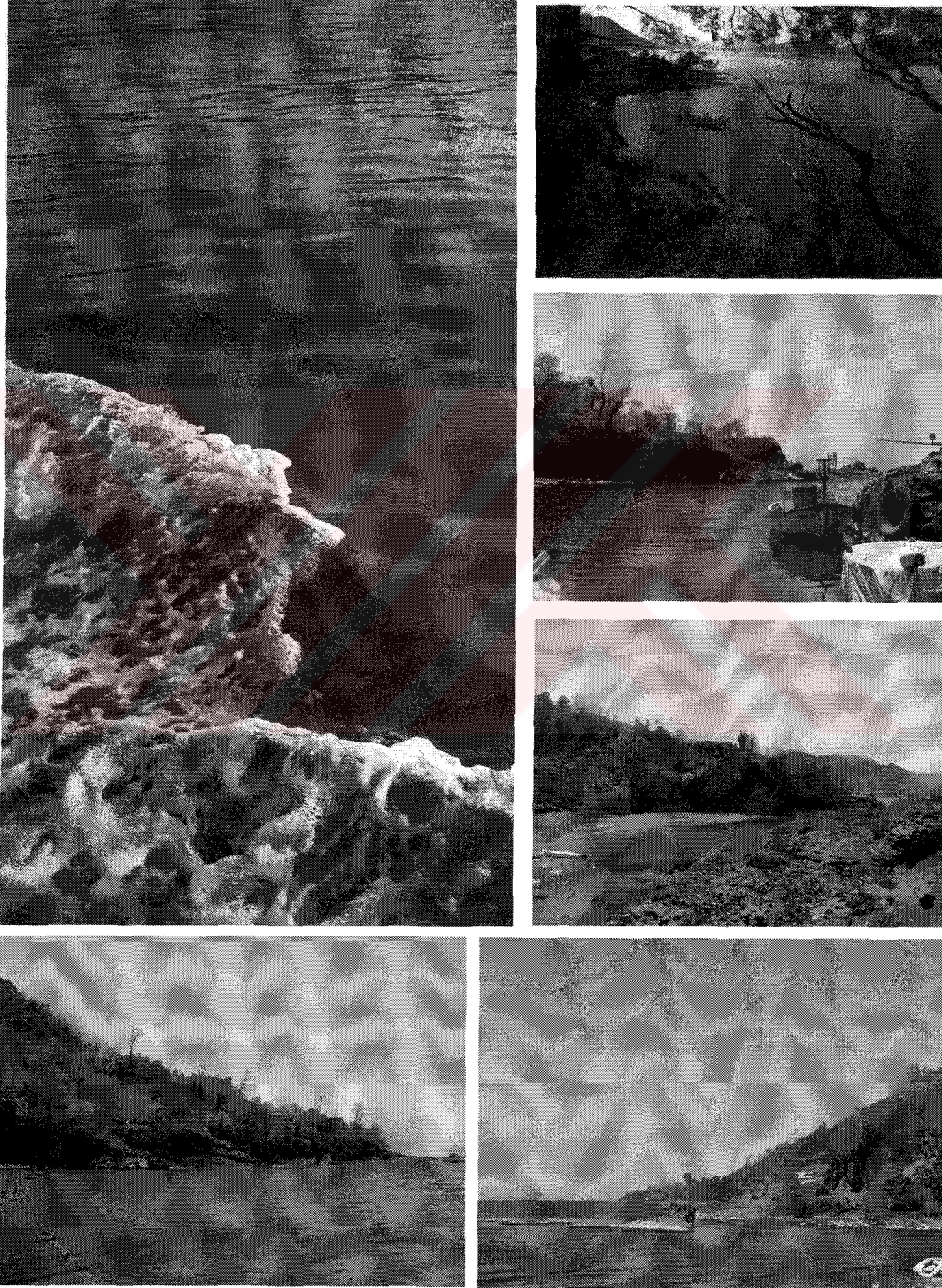
DENİZ, BURUN, KAYALAR, KUMSAL, YEŞİL, DAĞLAR, TEPELER, YAMAÇ,
AĞAÇLAR, ÇİÇEKLER, RÜZGAR

Tablo 3b . Kıyıda doğal konumlar, Ordu, Giresun ve Rize ili

YEŞİL, SU/DENİZ, TOPOGRAFYA, İKLİM
YER-GÖKYÜZÜ BULUŞMASI, IŞIK VE ZAMAN ETKİLERİ

DENİZ, BURUN,KAYALAR, KUMSAL, YEŞİL, DAĞLAR, TEPELER, YAMAÇ,
AĞAÇLAR, ÇİÇEKLER, RÜZGAR

3.2.2.2. Kıyıda Yapılaşmış Konumlar

Kıyı'da; yoğun yapılaşmış kentsel karakterli konumlar ve az yapılaşmış kırsal kaliteler sunan yerler-köyler: Balıkçı köyleri ve hafif yapılaşmış balıkçı barınakları bulunmaktadır.

3.2.2.2.1. Kıyıda Kırsal Konumlar-Köyler

Kıyı'da kırsal konumlar-köyler kapsamında balıkçı barınakları ve balıkçı köyleri yer almaktadır.

Balıkçı barınakları doğanın tüm öğelerinin en özellerini bulunduran yerlerde konumlanmıştır, Tablo 4. Deniz, yer ve gökyüzünün özel silüet ve kalitelerle (renk, doku, ışık, malzeme) bulunduğu yerlerdedir. Barınaklar ve balıkçı köyleri doğal olarak oluşmuş ve konumlanma açısından en uygun yerlerde, koylarda yerleşmiştir.

Balıkçı köyleri; konutları, dükkanları, kahvehaneleri ve camisi ile küçük yerleşme birimleri olarak görülmektedir. Bu köyler de doğal olarak oluşmuş koylarda konumlanmıştır. Konutlar, kıyıda yerleşeceği alanların olmadığı durumlarda tepelere, yamaçlara inşa edilmektedirler. Yerleşmelere ait teknelerin çekildiği çekek yerleri ve barınaklar, yerleşme çevresinde ve yerleşme içerisinde, yapılarla birlikte veya yapıların bazı bölümlerinde yer almaktadırlar.

Balıkçılık-balıkçılar birlikteliğinde bu yerler özel bir yaşam atmosferi de sunmaktadırlar ki, bu da yer ve yerel kimlik değerlerini gerçekleştirmektedir. Bu bölgelerdeki mikro klima kalitelerinde de yaşama mekanı için önemli kaliteler arasında yer almaktadır.

Arhavi, Balıklıdere, Yalıköy/Rize, Zefren, Gülburnu, Çeşmeönü, Belicesu, Vonalı, Yalıköy/Ordu doğal koylar, burunlar, yamaçlarda konumlanmış, konutları, dükkanları, camisi, okulu, kahvehaneleri ve barınakları bulunan, deniz, yer ve gökyüzünün özel silüetlerde bulunduğu yerleşmelerdir.

Tablo 4. Kıyıda kırsal konumlar-köyler

**BALIKÇI BARINAKLARI, BALIKÇI KÖYLERİ
YER VE GÖKYÜZÜNÜN ÖZEL SİLÜET VE KALİTELERDE BULUŞMASI**

Mersin Balıkçı Köyü

Medreseözü

Değirmenağzı

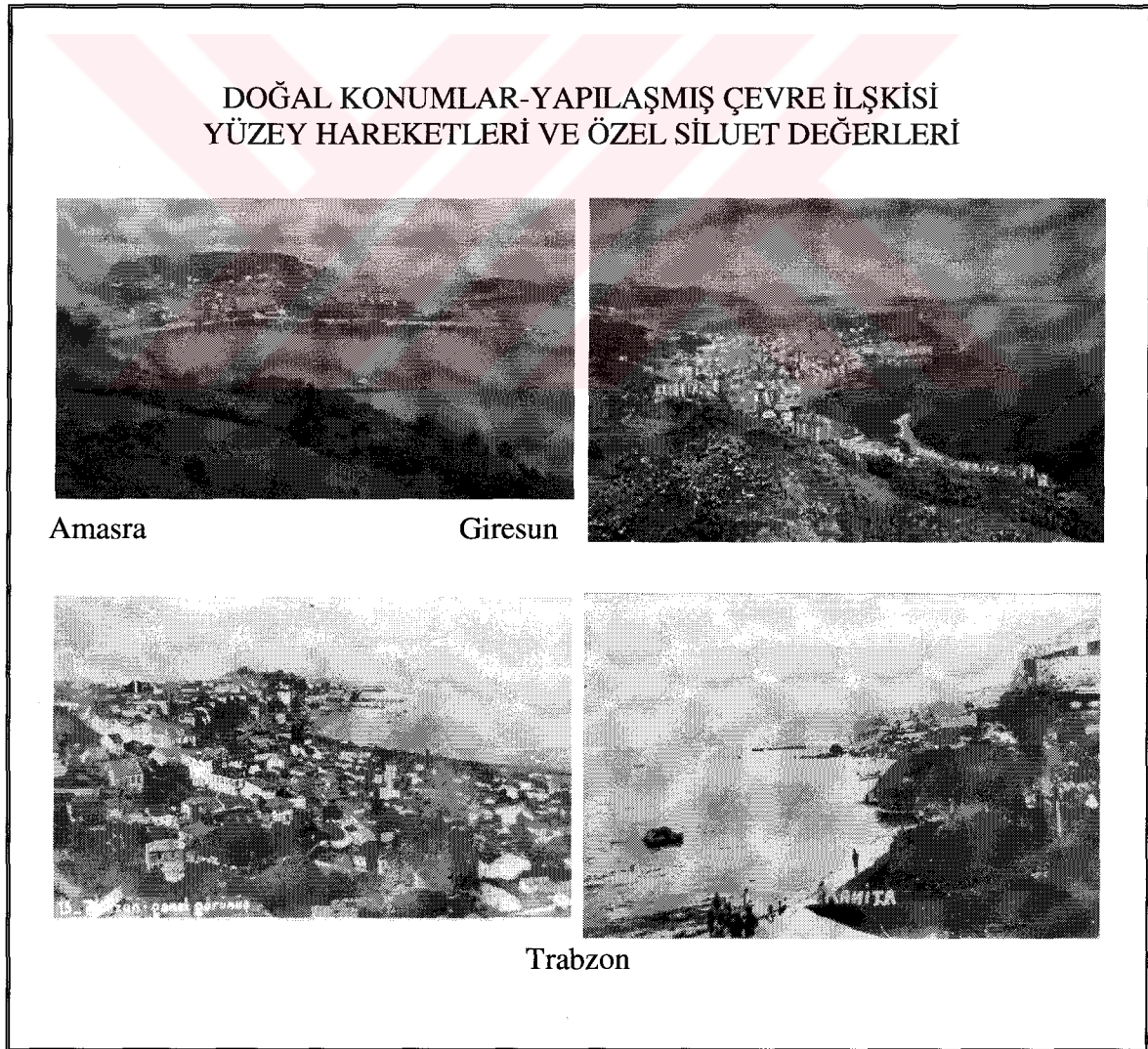

Çeşmeözü

3.2.2.2. Kıyıda Kentsel Konumlar

Kıyı'da kentsel konumla, doğal liman oluşumları sunan koy, burun vb. konumlarda yer almakta ve yayılmaktadırlar. İnsan eliyle yapılaşmış bu çevre tarih-hikaye içinde oluşan ve zamanımıza gelen önemli parçaları da doğal konuma katılan özgün, doğal ve yapay çevre ilişkisi ile karşılaşmak mümkün olmaktadır. Yapılaşmış çevre doğal çevreyle, yamaçla, yeşille, diğer yüzey hareketleri ile buluştuğunda özel siluet hazırlamakta ve ard ardalık ve dizi oluşumları sergilenmektedir. İçinde bulunulan deniz kıyısı veya bakılan nokta birincil sınırı diğer topografya hareketleri ve dizisiyle ikincil veya üçüncül sınırı, manzara ve gökyüzü buluşması ile farklı katmanlaşmalara-derecelenmeler de özgün "yer"ler ve atmosferler sergilenmektedir, Tablo 5a, 5b, 5c.

Tablo 5a. Kıyıda kentsel konumlar

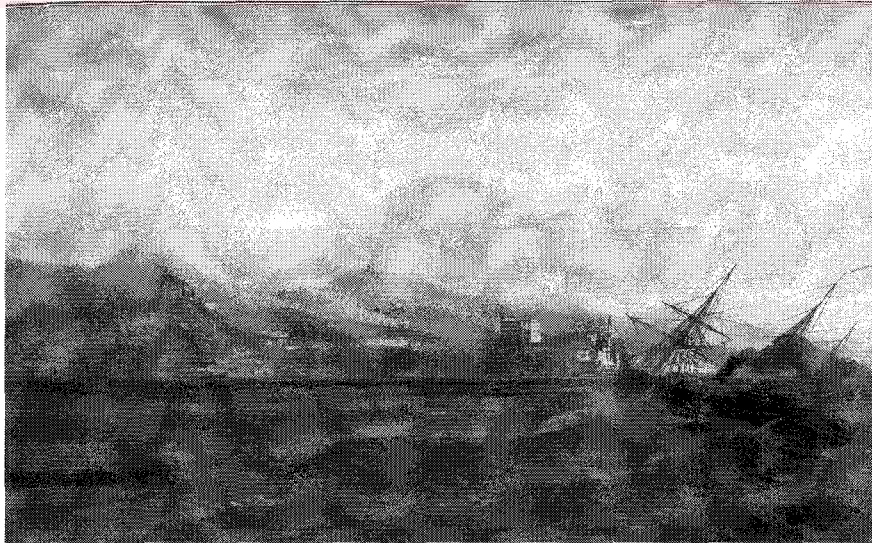
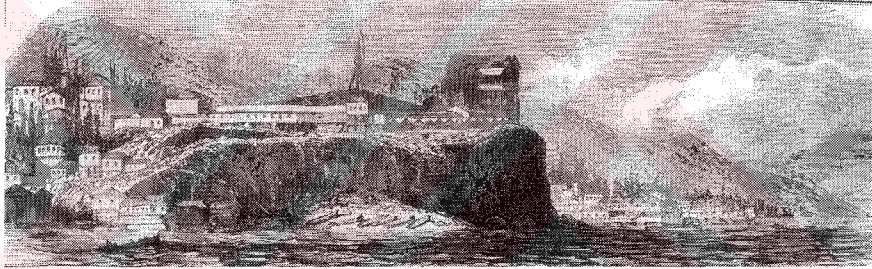

Tablo 5b. Gravürlerde kıyı-kentsel konumlar: Trabzon (Anonim, 1997, Cilt 1)

RESMEDİLME DEĞERİ VE DÖKUMAN OLMA ÖZELLİĞİ

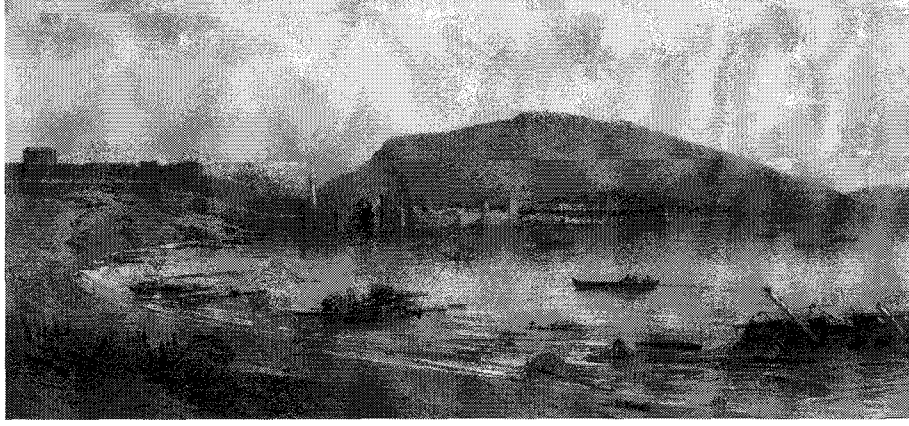

Toumefort, 1717

Baptiste, 1855

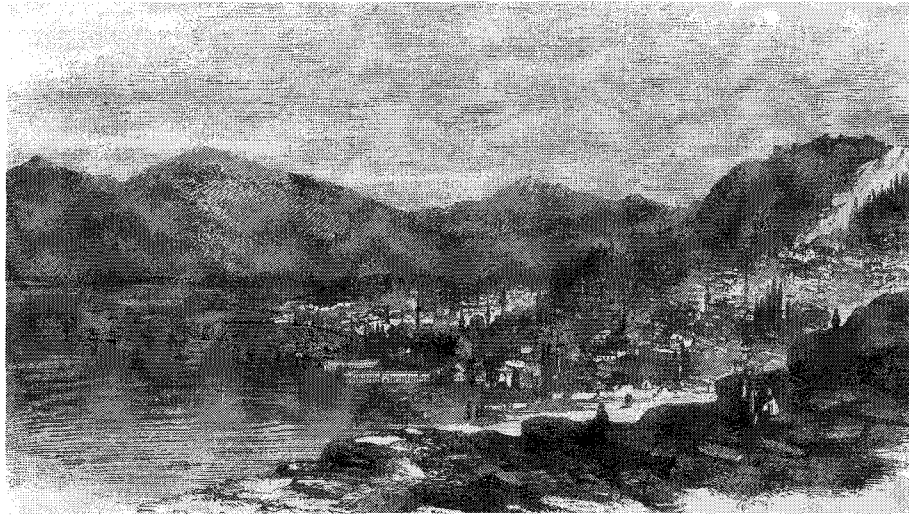
Tablo 5c. Gravürlerde kıyı-kentsel konumlar: Sinop, Bodrum, İzmir
(Anonim, 1997,Cilt 2)

Baptiste, 1855

Newton

Vans, 1860

3.2.3. Örnek Yerleşmelerin Seçimi-Ölçütler

Koruma yaşatma öncelikli yerleşmeler kapsamında, doğal, yapılaşmış, yaşantısal sunumlarıyla çalışmada örneklediğimiz balıkçı köyleri; Belicesu, Vona, Yalıköy (Ordu), Çeşmeönü, Zefren, Gülburnu, Yalıköy (Rize), Balıklıdere, Arhavi olarak sıralanmaktadır. Seçilen dokuz köyün bu kapsamda öne çıkan sunumları Tablo 6'daki gibidir.

Belicesu yerleşmesi: Doğal koyu, etkin topografyası; dağ, tepe, koyu saran ve şekillendiren kaya oluşumu, deniz, yeşil, gökyüzü ve ışığın zamanla sunduğu değerleri ile etkin doğal sunumu; camisi, konutları, okulu, barınakları ile doğal çevre verileriyle oluşturduğu yapılaşma karakteri ve yaşayanlarıyla bu sunumları göstermektedir.

Zefren yerleşmesi: Doğal koyu, dağ, tepe, yamaç ile etkin topografyası, deniz, yeşil ve gökyüzü buluşması, renk ve ışık etkileri ile özgün doğal sunumu; topografyada yamaç üzerinde özgün konumlanmış konutları ve barınakları, yaşayanları ile bu sunumlar sergilemektedir.

Balıklıdere, Yalıköy yerleşmeleri: Deniz, gökyüzü, yeşil buluşmaları, ışık ve yansıma özellikleri, doğal koyu ile doğal, konutları, barınakları ve yaşayanları ile sunumlara sahiptir.

Gülburnu yerleşmesi: Doğal burnu, topografyası, deniz ve gökyüzü buluşması, yeşil örtüsü ile doğal konumlar, bu doğal burun üzerinde yerleşmiş konutları, camisi ve balıkçılıkla uğraşan ve bu burun üzerinde yaşayanları ile özgün yaşam atmosferleri sunmaktadır.

Vona yerleşmesi: Doğal koyu, yeşil, deniz ve gökyüzü buluşması, topografya özellikleri, ışık etkileri ile doğal konumlar, barınakları ve topografya üzerinde dağınık olarak yerleşmiş konutları ile yapılaşmış konumlar, yaşayanları, balıkçıları ile (Karadeniz Bölgesi'ndeki tek kadın kaptanına sahip olan) yaşantısal sunumlarıyla ortaya koymaktadır.

Arhavi yerleşmesi: Denizi, yeşili, yer ve gökyüzü buluşması ile doğal, diğer yerleşmelerden farklı olarak kent merkezine olan yakınlığı sebebiyle siluet değerlerinde ve yapılaşma karakterinde gösterdiği farklı yapılaşmış karakterler sunmaktadır.

Çeşmeönü yerleşmesi: Yeşil, deniz buluşması, ışık etkileri, yansımalar, ışıldamalar, konutları, kahvehaneleri, kafeleri, barınakları ve insanlarıyla özel sunumlara sahiptir.

Tablo 6. Örneklerin seçiminde ölçütler

YERLEŞMELER	SEÇİM KALİTELERİ
ARHAVİ	<u>Doğa kaliteleri:</u> Deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınaklar, <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre
BALIKLIDERE	<u>Doğa kaliteleri:</u> Deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması, ışık ve yansıma özellikleri, koyu <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınakları, atölyeleri ile balıkçı köyü özellikleri <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar, tekne ustaları ve uğraşlarını gerçekleştirme
YALIKÖY RİZE	<u>Doğa kaliteleri:</u> Deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınaklar, <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre.
GÜLBURNU	<u>Doğa kaliteleri:</u> Burun, topografya, deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınaklar, camisi ile balıkçı köyü özellikleri <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve yaşayanlarla doğal ve yapılaşmış çevre içinde sosyal kaliteler
ZEFREN	<u>Doğa kaliteleri:</u> Koy, dağ, tepe, yamaç, deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması, renk ve ışık etkileri <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Yamaç üzerine yerleşmiş konutlar ve koya yerleşmiş barınaklar <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre
ÇEŞMEÖNÜ	<u>Doğa kaliteleri:</u> Deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması, ışıdamalar, yansımalar, ışık etkileri <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınaklar, cami, kahvehane ve kafeteryalar <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre
VONA	<u>Doğa kaliteleri:</u> Koy, yeşil, deniz, gökyüzü buluşması, topografya özellikleri <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Barınaklar <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre
BELİCESU	<u>Doğa kaliteleri:</u> Koy, dağ, tepe, koyu saran ve şekillendiren kaya oluşumu, ,deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması, ışığın zamanla sunduğu değerler <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınaklar, cami, okul, dükkan <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre
YALIKÖY ORDU	<u>Doğa kaliteleri:</u> Deniz, yeşil, yer-gökyüzü buluşması, yansıma ve ışıdamalar <u>Yapılaşmış çevre kaliteleri:</u> Konutlar ve barınaklar, <u>Sosyal çevre kaliteleri:</u> Balıkçılar ve etkinliklerinde şekillenen çevre

3.3. Doğu Karadeniz Bölgesi Örnek Balıkçı Köyleri Saptama Çalışmaları: Kimlik Kartları, Rölöve ve Fotoğraflar

Ön saptama ve detaylı saptama çalışmalarından elde edilen bilgilerin görsel ve somut olarak bu bölümde sunulması amaçlanmıştır. Bu amaç ile kimlik kartları, rölöve ve fotoğraflar, yerleşmelerin doğu-batı yönüne doğru konumlanması takip edilerek sıralanmıştır.

Tanıtım kartlarında; çalışma alanı olarak belirlenen balıkçı köylerinin bağlı oldukları il ve ilçe merkezleri, bunun dışında yerleşmelere ait genel bilgiler verilmiştir, Şekil 8.

Tanıtım kartları yerleşmenin iklim, bitki örtüsü özelliklerini; denize göre yerleşim biçimini ve tanımlı doğa bileşenleri bilgilerinin yanında, yerleşmedeki yapılar ve işlevleri ile ilgili bilgileri de içermektedir. Bu kartlardaki bilgilerin bir kısmı arazi çalışmaları sonucu, bir kısmı da il ve ilçe belediyelerinden alınan bilgiler ve literatür çalışması sonucu elde edilmiştir.

<table border="1"> <tr> <td>YERLEŞİMİN ADI İLALÇE</td> <td rowspan="2">GENEL DURUM PLANI</td> </tr> <tr> <td>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☐ Karadeniz İklimi ☐ Karasal İklim</td> </tr> <tr> <td>TOPOGRAFYA: ☐ Çok Yüksek ☐ Az Yüksek ☐ Düz</td> <td rowspan="2">FOTOĞRAF</td> </tr> <tr> <td>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☐ Orman Bitkileri ☐ Bahçe ve Tarım Bitkileri ☐ Çayır</td> </tr> <tr> <td>DENİZİ GÖRE YERLEŞİM YERİ: ☐ Çığaç ☐ Kırsal ☐ Dağlık</td> <td rowspan="2">FOTOĞRAF</td> </tr> <tr> <td>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ: ☐ Orman ☐ Düz ☐ Dağ ☐ Kayalar ☐ Ağaçlar ☐ Çayır</td> </tr> <tr> <td>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☐ Köy ☐ Çiftlik ☐ Kırba-Kırsaldere ☐ Deppe ☐ Arpa</td> <td rowspan="2">FOTOĞRAF</td> </tr> <tr> <td>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR: ☐ Köy ☐ Çiftlik ☐ Kırba ☐ Sarnıç</td> </tr> <tr> <td></td> <td>FOTOĞRAF</td> </tr> </table>	YERLEŞİMİN ADI İLALÇE	GENEL DURUM PLANI	İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☐ Karadeniz İklimi ☐ Karasal İklim	TOPOGRAFYA: ☐ Çok Yüksek ☐ Az Yüksek ☐ Düz	FOTOĞRAF	BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☐ Orman Bitkileri ☐ Bahçe ve Tarım Bitkileri ☐ Çayır	DENİZİ GÖRE YERLEŞİM YERİ: ☐ Çığaç ☐ Kırsal ☐ Dağlık	FOTOĞRAF	TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ: ☐ Orman ☐ Düz ☐ Dağ ☐ Kayalar ☐ Ağaçlar ☐ Çayır	TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☐ Köy ☐ Çiftlik ☐ Kırba-Kırsaldere ☐ Deppe ☐ Arpa	FOTOĞRAF	MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR: ☐ Köy ☐ Çiftlik ☐ Kırba ☐ Sarnıç		FOTOĞRAF	<table border="1"> <tr> <td>SİLÜET</td> </tr> <tr> <td>KESİT</td> </tr> <tr> <td>VAZİYET PLANI</td> </tr> </table>	SİLÜET	KESİT	VAZİYET PLANI
YERLEŞİMİN ADI İLALÇE	GENEL DURUM PLANI																	
İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☐ Karadeniz İklimi ☐ Karasal İklim																		
TOPOGRAFYA: ☐ Çok Yüksek ☐ Az Yüksek ☐ Düz	FOTOĞRAF																	
BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☐ Orman Bitkileri ☐ Bahçe ve Tarım Bitkileri ☐ Çayır																		
DENİZİ GÖRE YERLEŞİM YERİ: ☐ Çığaç ☐ Kırsal ☐ Dağlık	FOTOĞRAF																	
TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ: ☐ Orman ☐ Düz ☐ Dağ ☐ Kayalar ☐ Ağaçlar ☐ Çayır																		
TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☐ Köy ☐ Çiftlik ☐ Kırba-Kırsaldere ☐ Deppe ☐ Arpa	FOTOĞRAF																	
MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR: ☐ Köy ☐ Çiftlik ☐ Kırba ☐ Sarnıç																		
	FOTOĞRAF																	
SİLÜET																		
KESİT																		
VAZİYET PLANI																		

kimlik kartı tanıtım paftası

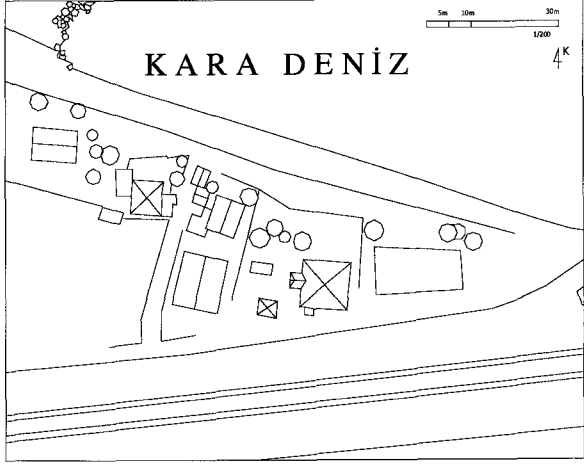

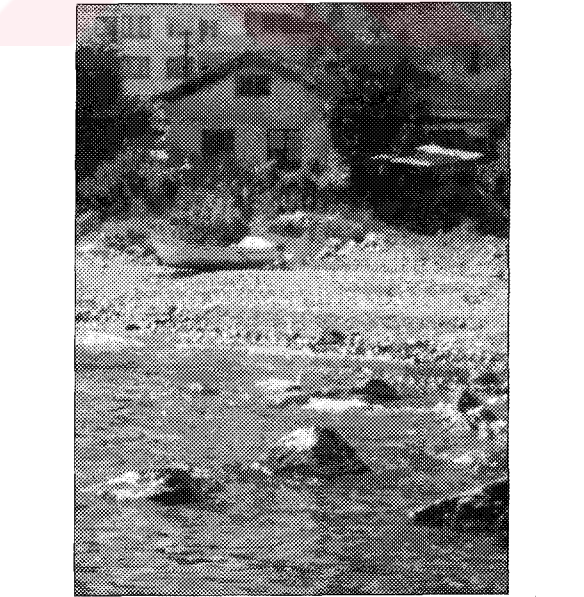
Şekil 8. Araştırmada geliştirilen tanıtım kartları ve paftaları

Tanıtım paftaları; çalışma alanı içindeki yerleşmelere ait silüet, kesit ve konum planı olarak düzenlenmiştir, Şekil 8. Tanıtım kartlarındaki verilerin büyük bir bölümü 2001 Mayıs-Ağustos, 2002 Temmuz, 2003 Mart-Mayıs dönemlerinde çalışma kapsamında

yürütülen alan çalışmasında gerçekleştirilen teknik ölçümler sonucunda elde edilmiştir. Görsel verileri zenginleştiren fotoğraflar da bu dönemlerde çekilmiştir.

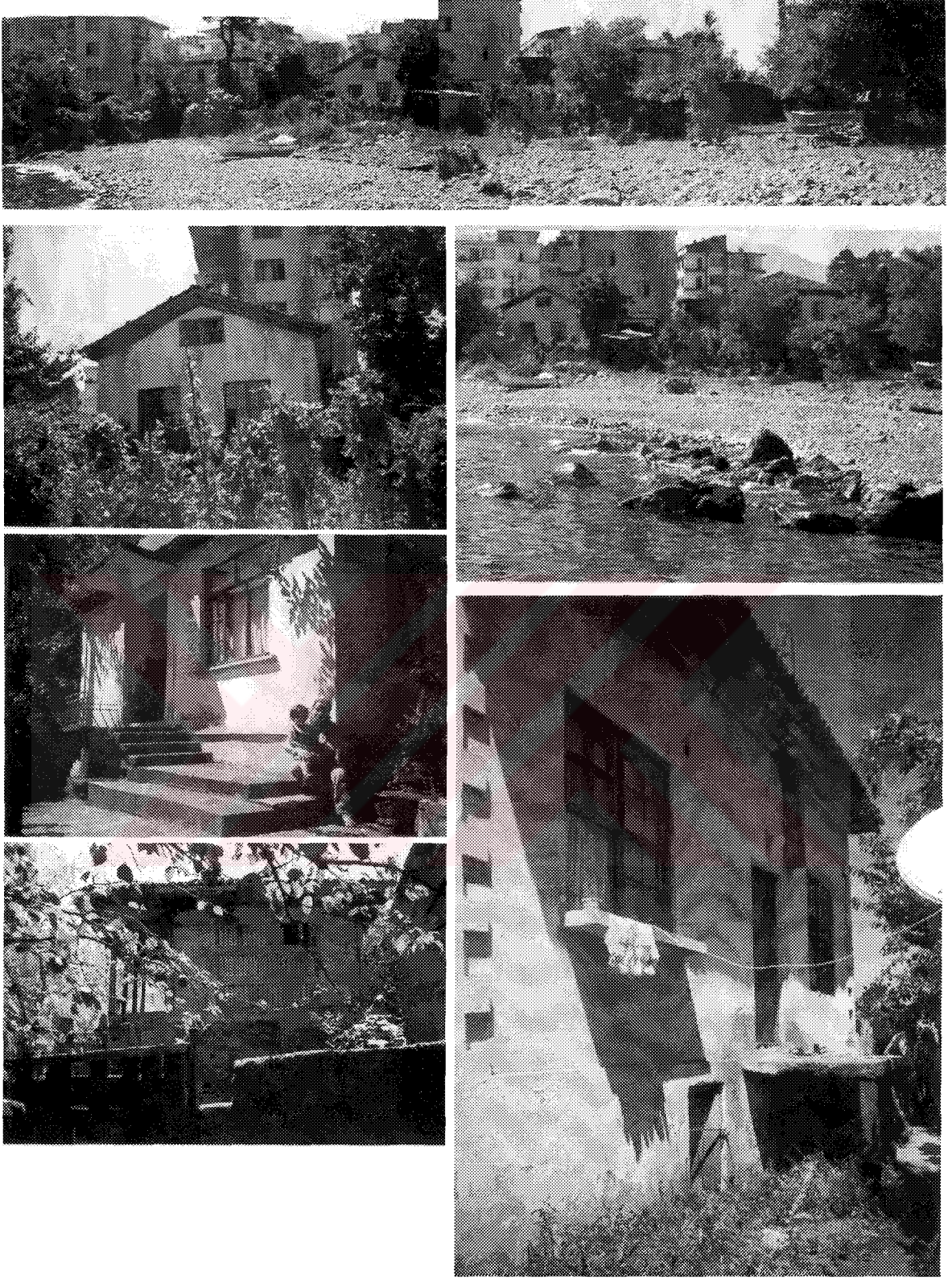

<p>YERLEŞMENİN ADI: Arhavi İL/İLÇE: Artvin/Arhavi</p>																	
<p>İKLİM:</p> <p>☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>																	
<p>TOPOGRAFYA:</p> <p>☐ Çok Eğimli ☐ Az Eğimli ☒ Düz</p>																	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ:</p> <p>☒ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☐ Çayır</p>																	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ:</p> <p>☒ Çizgisel ☐ Küme ☐ Dağınık</p>																	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Deniz</td> <td>☒ Rüzgar</td> </tr> <tr> <td>☐ Dere</td> <td>☒ Gökyüzü</td> </tr> <tr> <td>☐ Dağ</td> <td>☒ Yer</td> </tr> <tr> <td>☐ Kaya</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Ağaçlar</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Çiçek-Çim</td> <td></td> </tr> </table>	☒ Deniz	☒ Rüzgar	☐ Dere	☒ Gökyüzü	☐ Dağ	☒ Yer	☐ Kaya		☒ Ağaçlar		☒ Çiçek-Çim						
☒ Deniz	☒ Rüzgar																
☐ Dere	☒ Gökyüzü																
☐ Dağ	☒ Yer																
☐ Kaya																	
☒ Ağaçlar																	
☒ Çiçek-Çim																	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER:</p> <p>☒ Konut ☐ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☐ Depo</p>																	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Konut</td> <td>☒ Barınak</td> </tr> <tr> <td>☐ Cami</td> <td>☐ İskele</td> </tr> <tr> <td>☐ Okul</td> <td>☐ Fener</td> </tr> <tr> <td>☐ Kafe</td> <td>☐ Çeşme</td> </tr> <tr> <td>☒ Serander</td> <td>☒ Ahır</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☒ Kümes</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☒ Odunluk</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kuyu</td> </tr> </table>	☒ Konut	☒ Barınak	☐ Cami	☐ İskele	☐ Okul	☐ Fener	☐ Kafe	☐ Çeşme	☒ Serander	☒ Ahır		☒ Kümes		☒ Odunluk		☐ Kuyu	
☒ Konut	☒ Barınak																
☐ Cami	☐ İskele																
☐ Okul	☐ Fener																
☐ Kafe	☐ Çeşme																
☒ Serander	☒ Ahır																
	☒ Kümes																
	☒ Odunluk																
	☐ Kuyu																

Şekil 9. Arhavi yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

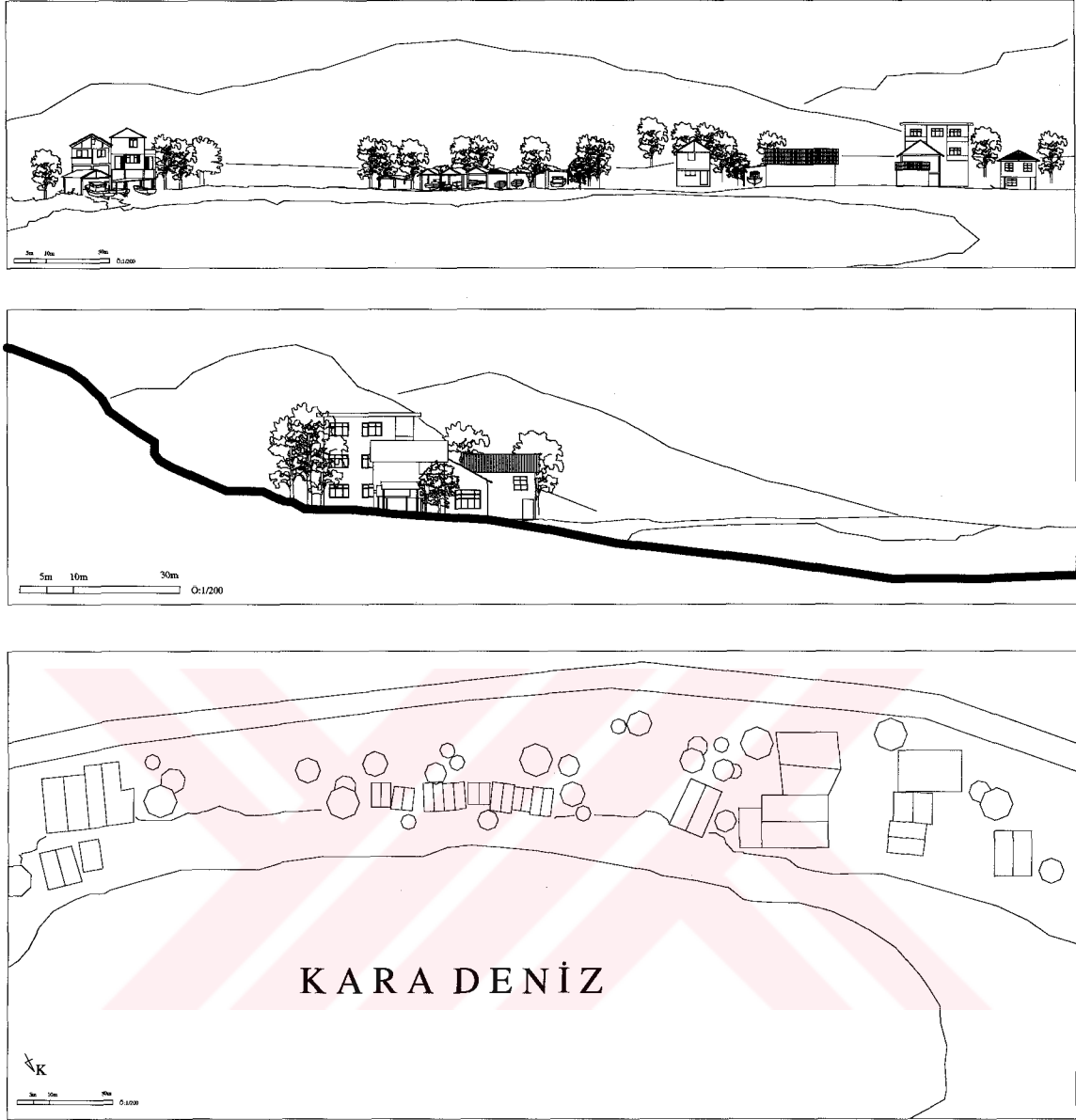
Şekil 10. Arhavi siluet, kesit, vaziyet planı

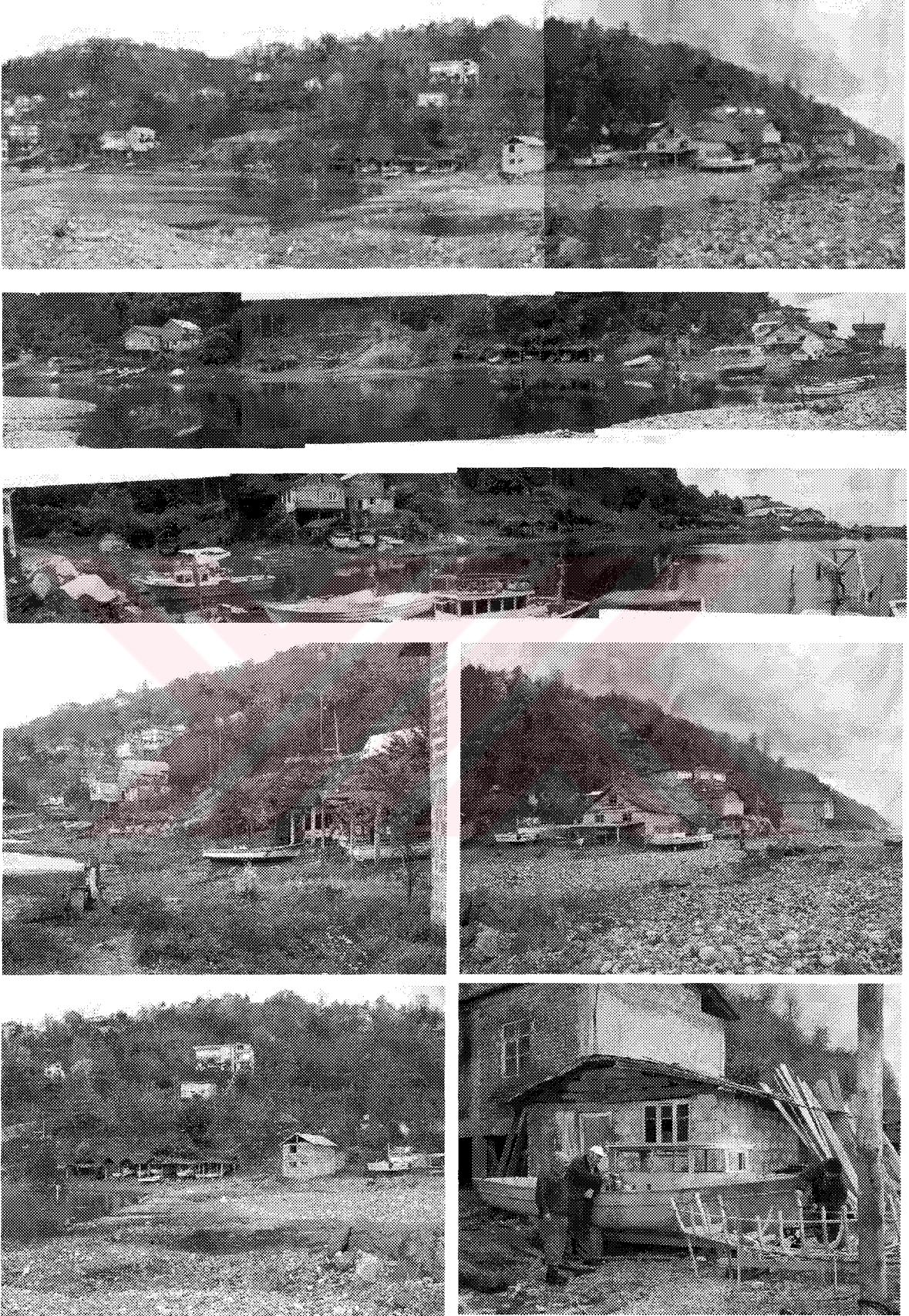
Şekil 11. Arhavi, Artvin.

<p>YERLEŞMENİN ADI:Bahıklidere İL/İLÇE:Rize/Pazar</p>																	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>																	
<p>TOPOGRAFYA: ☐ Çok Eğimli ☒ Az Eğimli ☐ Düz</p>																	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☒ Orman Bitkileri ☐ Bahçe ve Tarım bitkileri ☒ Çayır</p>																	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☒ Çizgisel ☒ Küme ☐ Dağınık</p>																	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Deniz</td> <td>☒ Rüzgar</td> </tr> <tr> <td>☐ Dere</td> <td>☒ Gökyüzü</td> </tr> <tr> <td>☒ Dağ</td> <td>☒ Yer</td> </tr> <tr> <td>☐ Kaya</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Ağaçlar</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Çiçekler</td> <td></td> </tr> </table>	☒ Deniz	☒ Rüzgar	☐ Dere	☒ Gökyüzü	☒ Dağ	☒ Yer	☐ Kaya		☒ Ağaçlar		☐ Çiçekler						
☒ Deniz	☒ Rüzgar																
☐ Dere	☒ Gökyüzü																
☒ Dağ	☒ Yer																
☐ Kaya																	
☒ Ağaçlar																	
☐ Çiçekler																	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☒ Depo ☒ Atölye</p>																	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMENLAR:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Konut</td> <td>☒ Barınak</td> </tr> <tr> <td>☒ Cami</td> <td>☐ İskele</td> </tr> <tr> <td>☐ Okul</td> <td>☐ Fener</td> </tr> <tr> <td>☐ Kafe</td> <td>☐ Çeşme</td> </tr> <tr> <td>☐ Serander</td> <td>☐ Ahır</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kümes</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Odunluk</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kuyu</td> </tr> </table>	☒ Konut	☒ Barınak	☒ Cami	☐ İskele	☐ Okul	☐ Fener	☐ Kafe	☐ Çeşme	☐ Serander	☐ Ahır		☐ Kümes		☐ Odunluk		☐ Kuyu	
☒ Konut	☒ Barınak																
☒ Cami	☐ İskele																
☐ Okul	☐ Fener																
☐ Kafe	☐ Çeşme																
☐ Serander	☐ Ahır																
	☐ Kümes																
	☐ Odunluk																
	☐ Kuyu																

Şekil 12. Balıklıdere yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

Şekil 13. Balıklıdere siluet, kesit, vaziyet planı

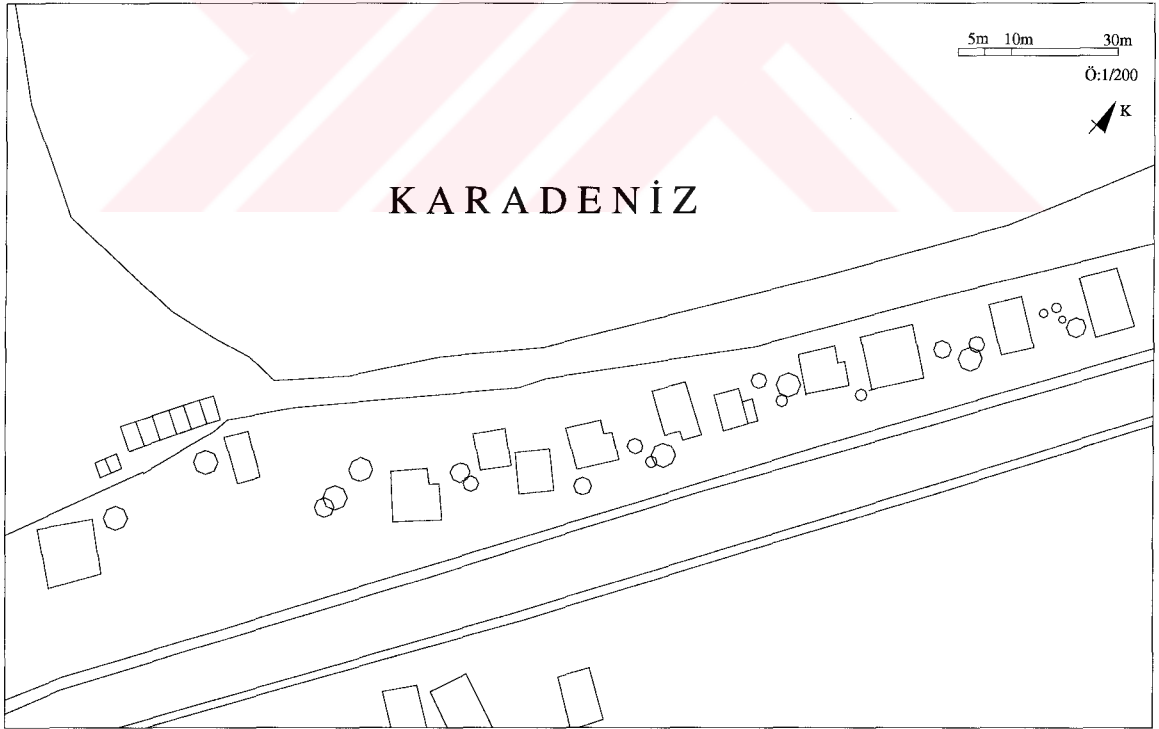
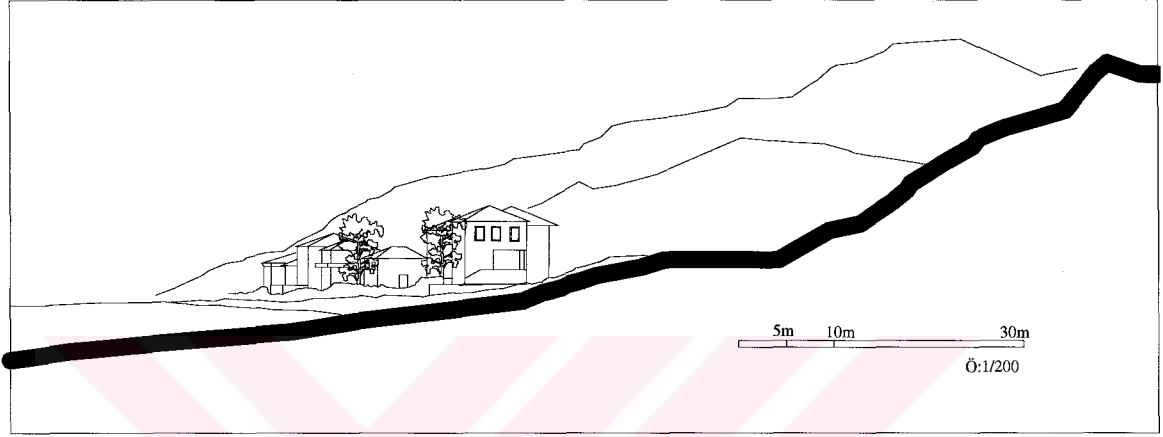
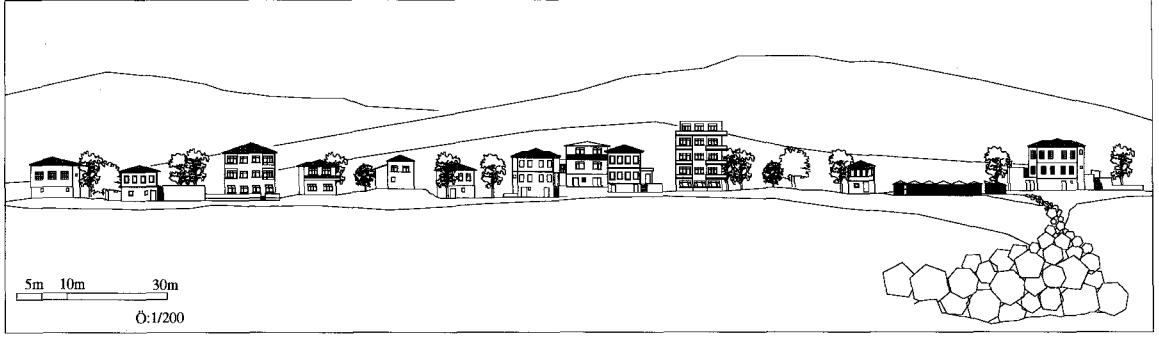

Şekil 14. Balıklıdere, Pazar/Rize

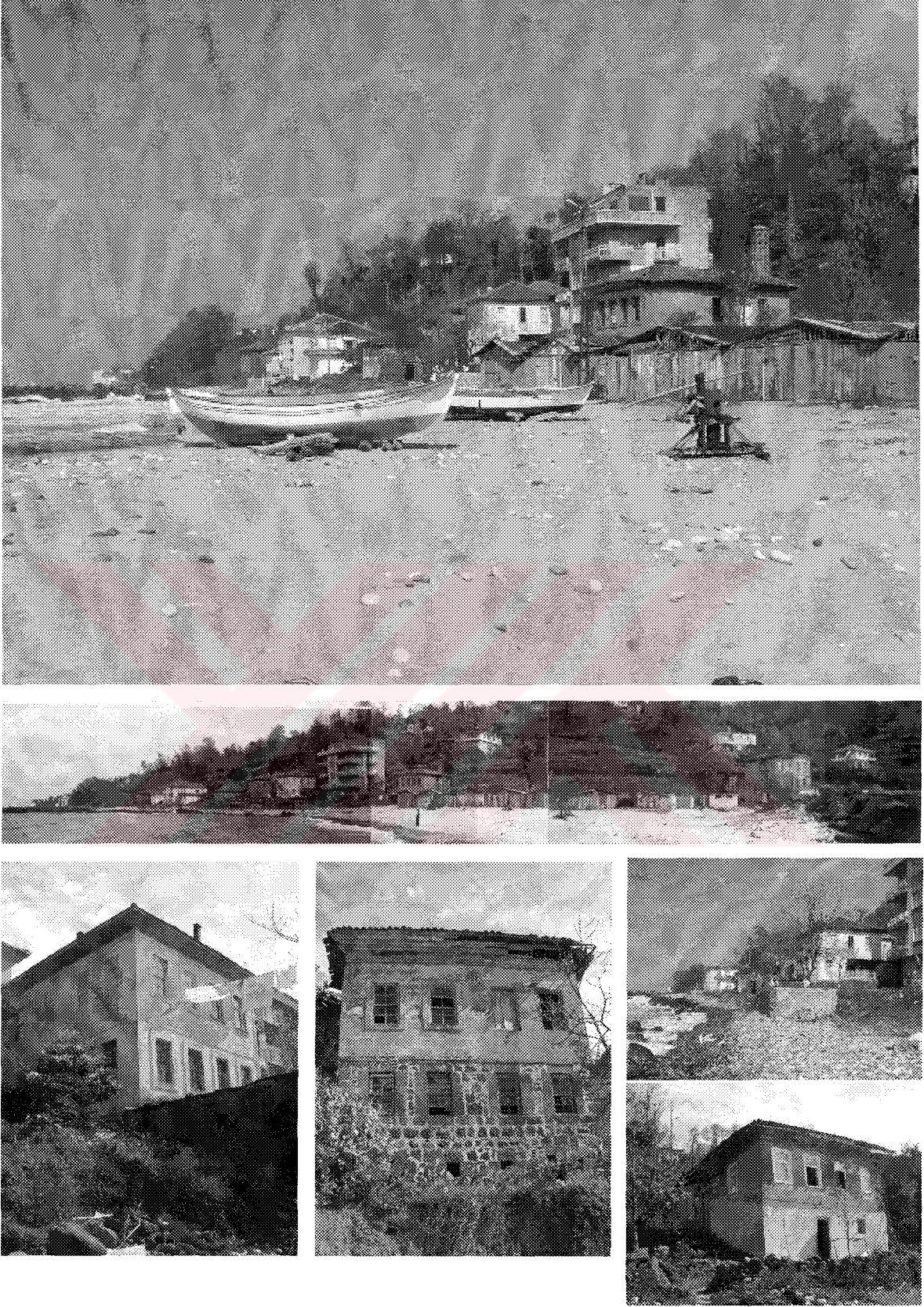
<p>YERLEŞMENİN ADI:Yalıköy İL/İLÇE:Rize/İyidere</p>	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>	
<p>TOPOGRAFYA: ☐ Çok Eğimli ☒ Az Eğimli ☐ Düz</p>	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☐ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☒ Çayır</p>	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☒ Çizgisel ☐ Küme ☐ Dağınık</p>	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ: ☒ Deniz ☐ Dere ☒ Dağ ☒ Kaya ☒ Ağaçlar ☒ Çiçekler ☒ Rüzgar ☒ Gökyüzü ☒ Yer</p>	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☒ Konut ☐ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☐ Depo</p>	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR: ☒ Konut ☐ Cami ☐ Okul ☐ Kafe ☐ Serander ☒ Barınak ☐ İskele ☐ Fener ☐ Çeşme ☐ Ahr ☐ Kümes ☐ Odunluk ☒ Kuyu</p>	

Şekil 15. Rize/Yalıköy yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

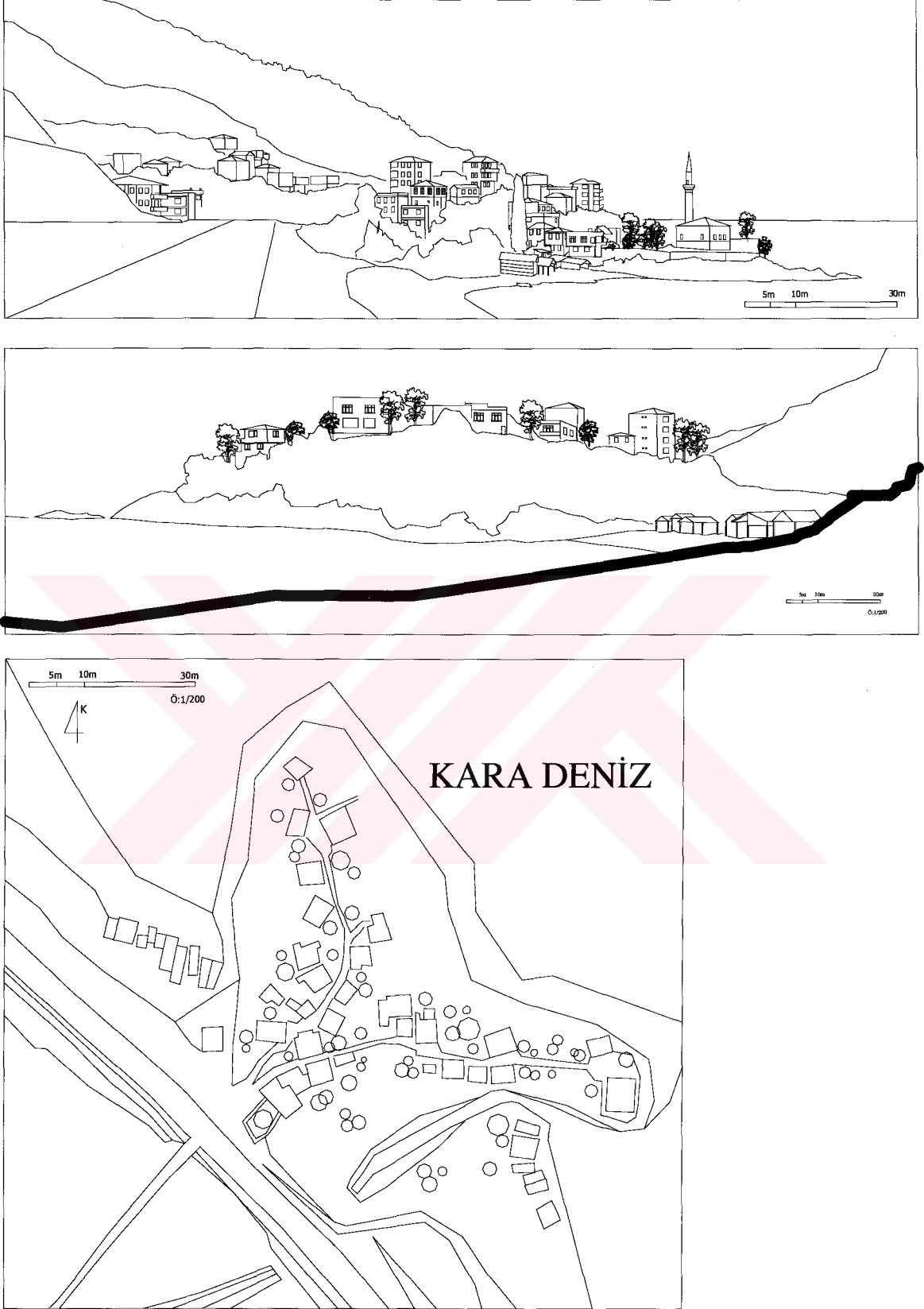
Şekil 16. Rize/Yalıköy siluet, kesit, vaziyet planı

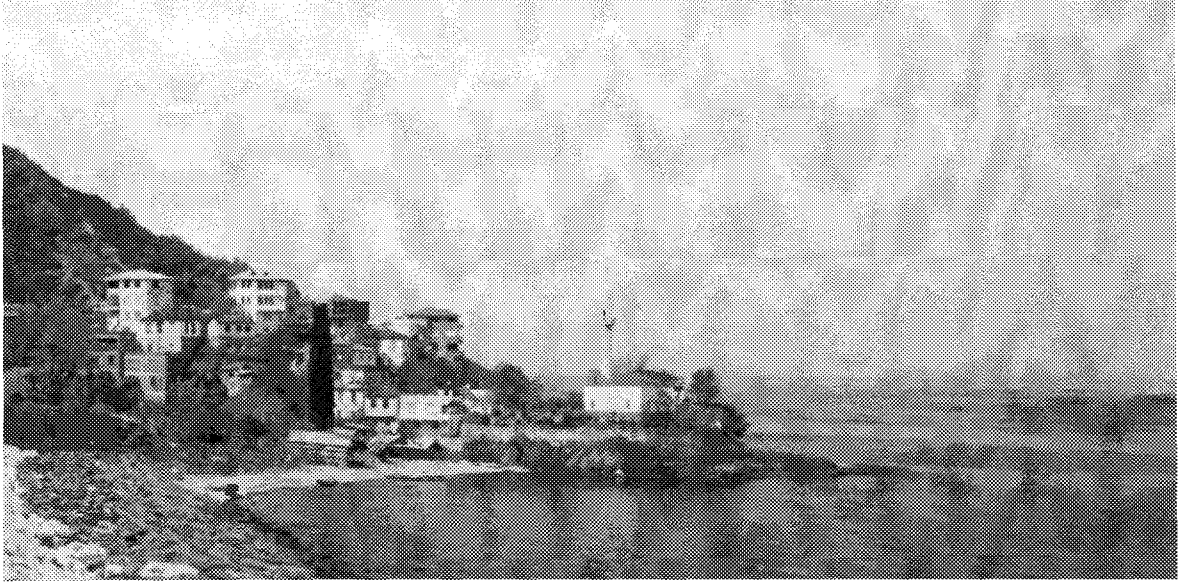
Şekil 17. Yalıköy, İyidere/Rize

<p>YERLEŞMENİN ADI:Gülburnu İL/İLÇE:Giresun/Espiye</p>																	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>																	
<p>TOPOGRAFYA: ☐ Çok Eğimli ☒ Az Eğimli ☐ Düz</p>																	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☒ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☐ Çayır</p>																	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☐ Çizgisel ☒ Küme ☐ Dağınık</p>																	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Deniz</td> <td>☒ Rüzgar</td> </tr> <tr> <td>☐ Dere</td> <td>☒ Gökyüzü</td> </tr> <tr> <td>☒ Dağ</td> <td>☒ Yer</td> </tr> <tr> <td>☒ Kaya</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Ağaçlar</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Çiçekler</td> <td></td> </tr> </table>	☒ Deniz	☒ Rüzgar	☐ Dere	☒ Gökyüzü	☒ Dağ	☒ Yer	☒ Kaya		☒ Ağaçlar		☒ Çiçekler						
☒ Deniz	☒ Rüzgar																
☐ Dere	☒ Gökyüzü																
☒ Dağ	☒ Yer																
☒ Kaya																	
☒ Ağaçlar																	
☒ Çiçekler																	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☒ Depo</p>																	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMENLAR:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Konut</td> <td>☒ Barınak</td> </tr> <tr> <td>☒ Cami</td> <td>☐ İskele</td> </tr> <tr> <td>☐ Okul</td> <td>☐ Fener</td> </tr> <tr> <td>☐ Kafe</td> <td>☐ Çeşme</td> </tr> <tr> <td>☐ Serander</td> <td>☐ Ahr</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kümes</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Odunluk</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kuyu</td> </tr> </table>	☒ Konut	☒ Barınak	☒ Cami	☐ İskele	☐ Okul	☐ Fener	☐ Kafe	☐ Çeşme	☐ Serander	☐ Ahr		☐ Kümes		☐ Odunluk		☐ Kuyu	
☒ Konut	☒ Barınak																
☒ Cami	☐ İskele																
☐ Okul	☐ Fener																
☐ Kafe	☐ Çeşme																
☐ Serander	☐ Ahr																
	☐ Kümes																
	☐ Odunluk																
	☐ Kuyu																

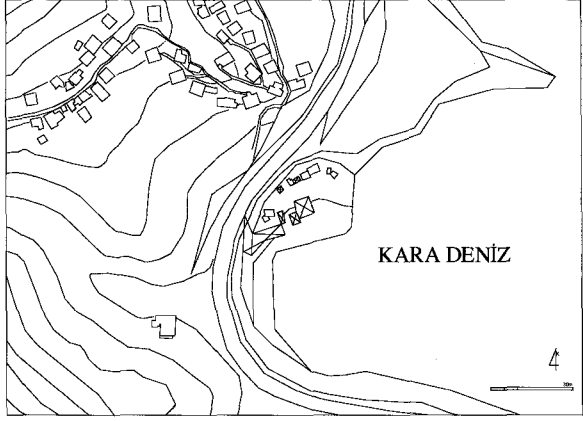

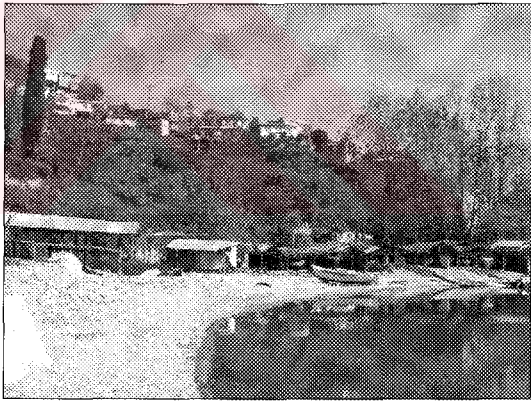

Şekil 18. Gülburnu yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

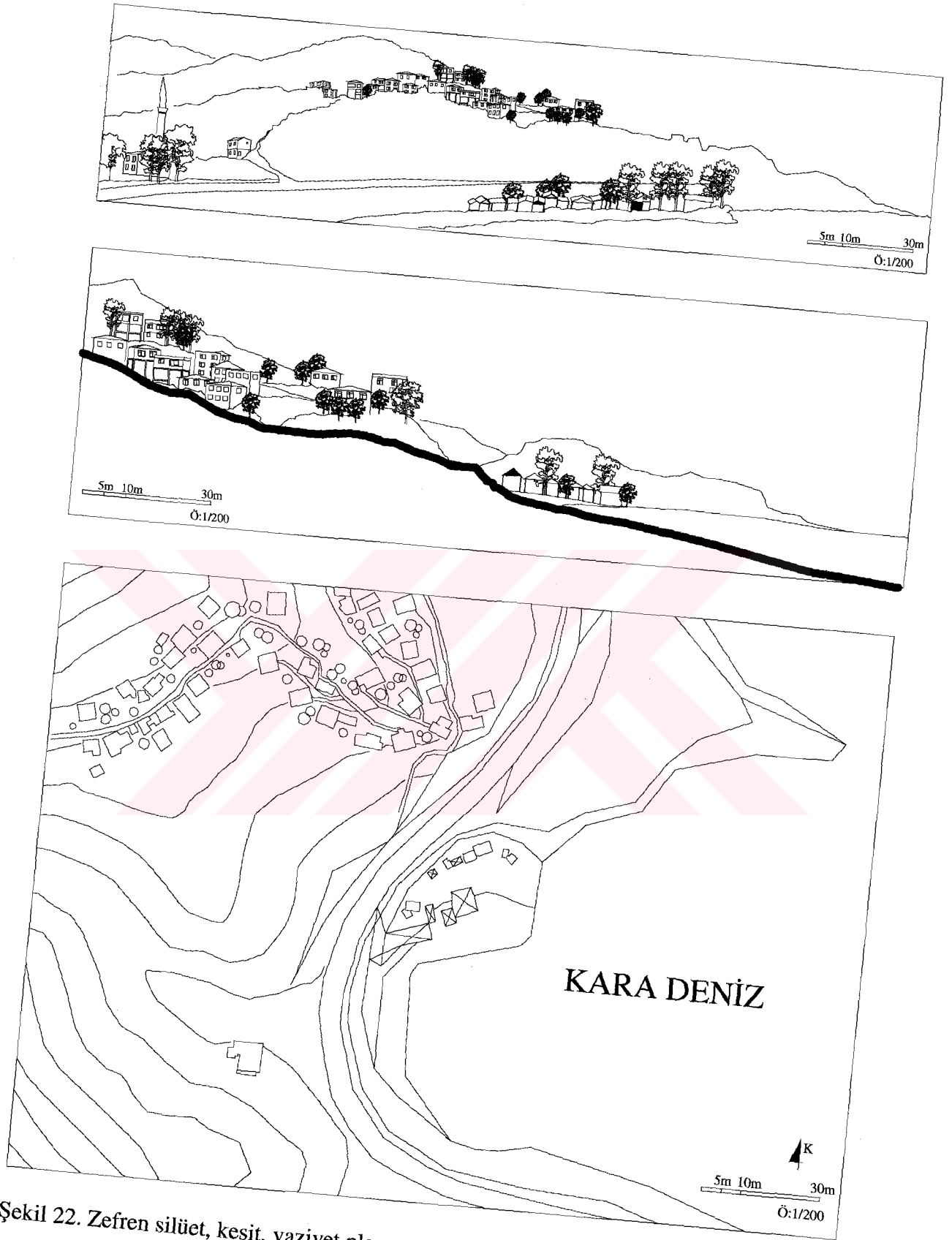
Şekil 19. Gülburnu siluet, kesit, vaziyet planı

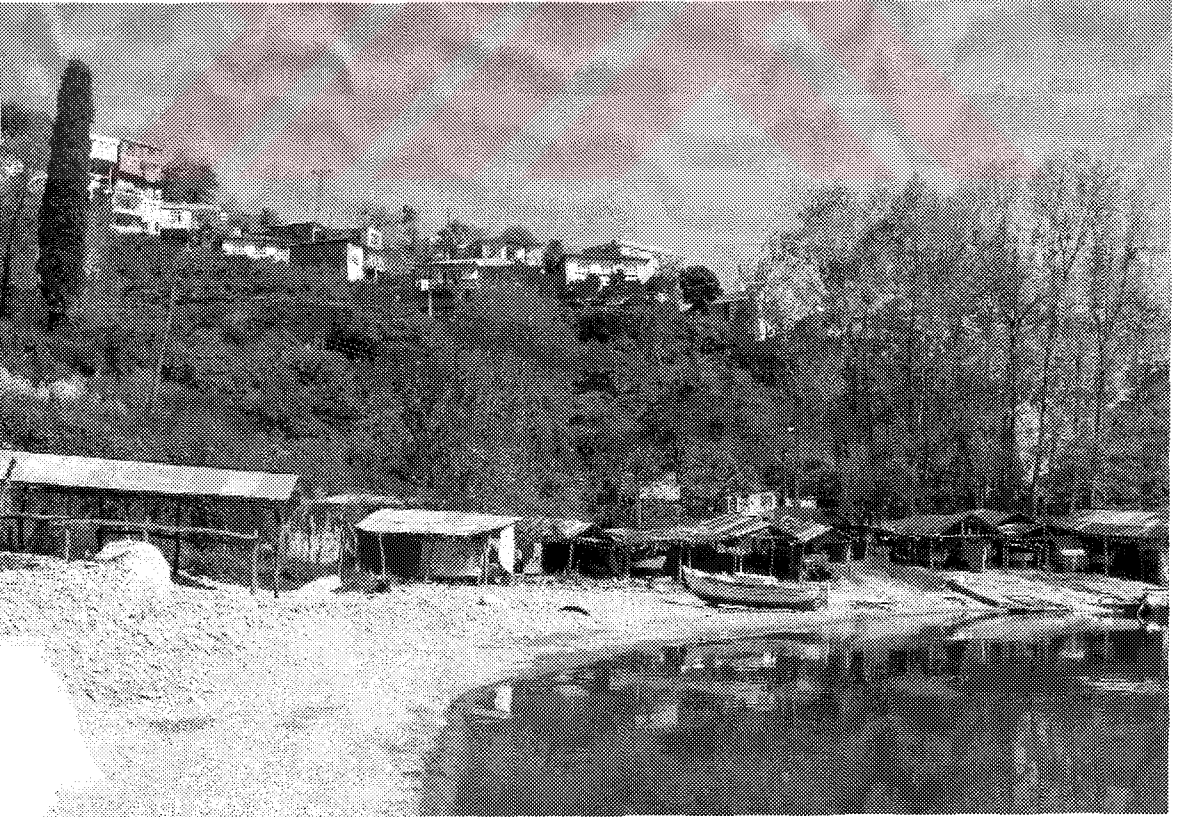
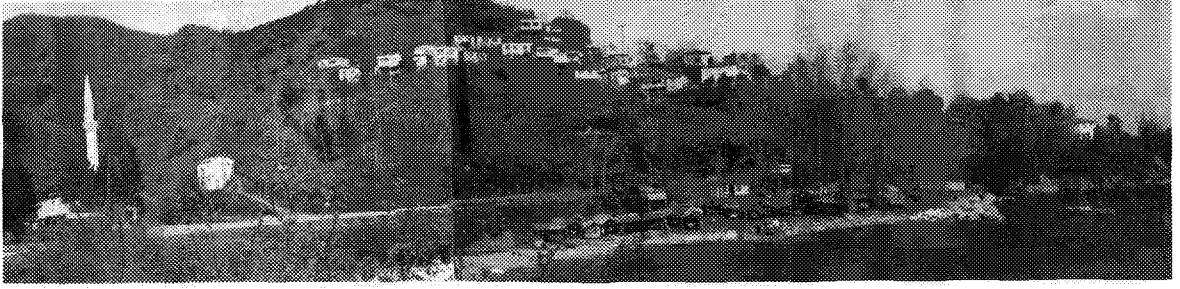
Şekil 20. Gülburnu, Espiye/Giresun

<p>YERLEŞMENİN ADI:Zefren İL/İLÇE:Giresun/Espiye</p>	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>	
<p>TOPOGRAFYA: ☒ Çok Eğimli ☐ Az Eğimli ☐ Düz</p>	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☒ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☐ Çayır</p>	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☒ Çizgisel ☒ Küme ☐ Dağınık</p>	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ: ☒ Deniz ☐ Dere ☒ Dağ ☒ Kaya ☒ Ağaçlar ☒ Çiçekler ☒ Rüzgar ☒ Gökyüzü ☒ Yer</p>	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☒ Depo</p>	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☐ Kafe ☐ Serander ☒ Barınak ☐ İskele ☐ Fener ☐ Çeşme ☐ Ahır ☐ Kümes ☐ Odunluk ☐ Kuyu</p>	

Şekil 21. Zefren yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

Şekil 22. Zefren silüet, kesit, vaziyet planı

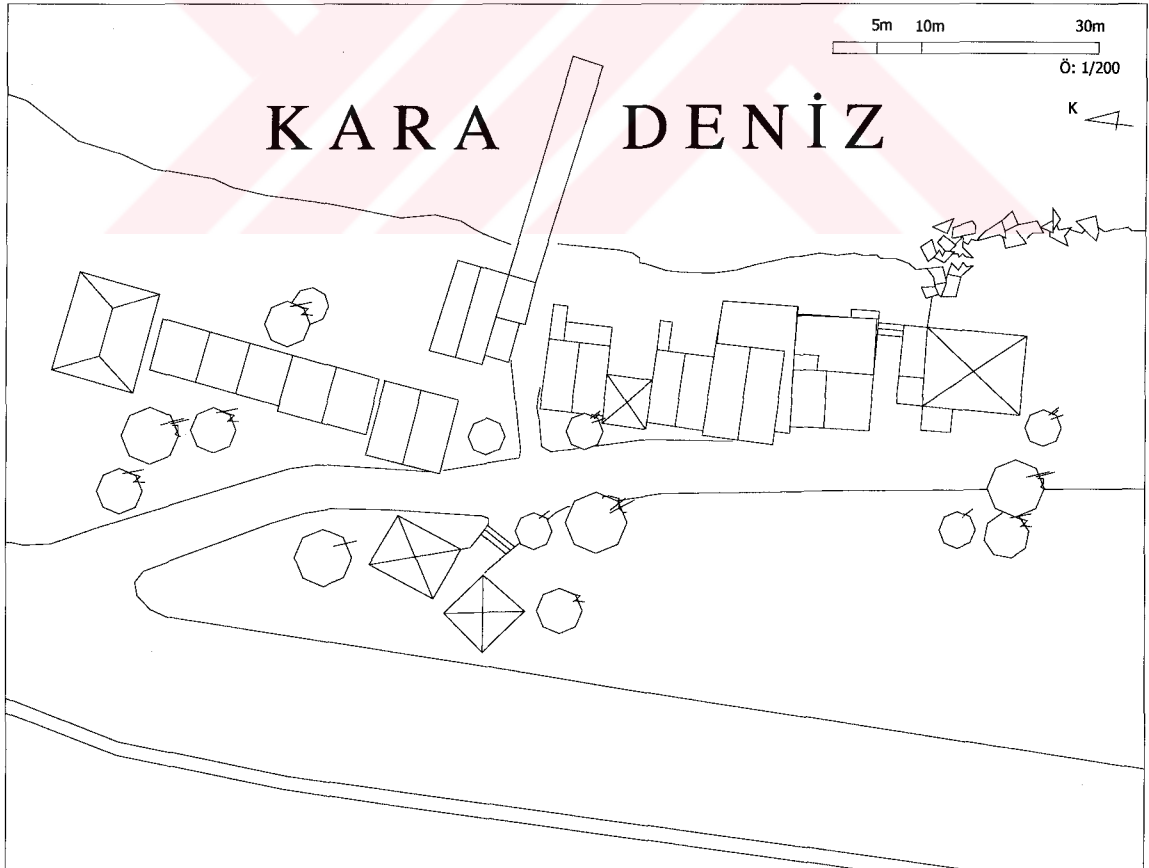
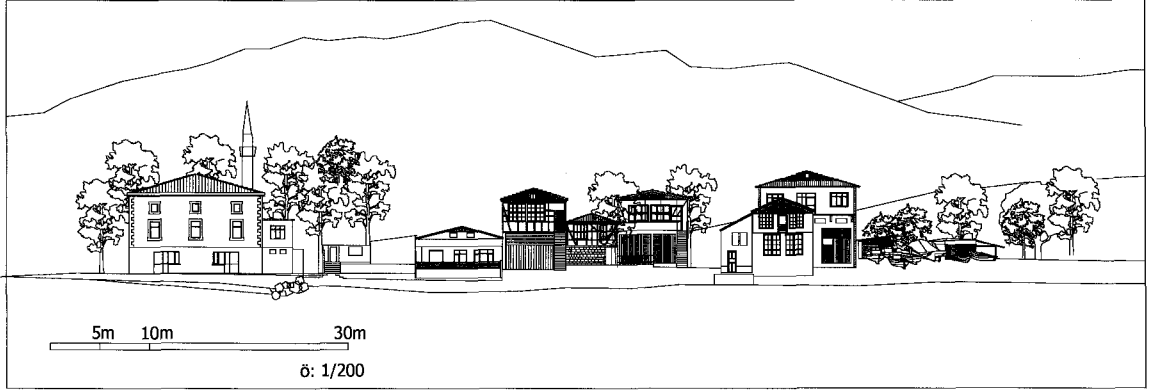

Şekil 23. Zefren, Espiye/Giresun

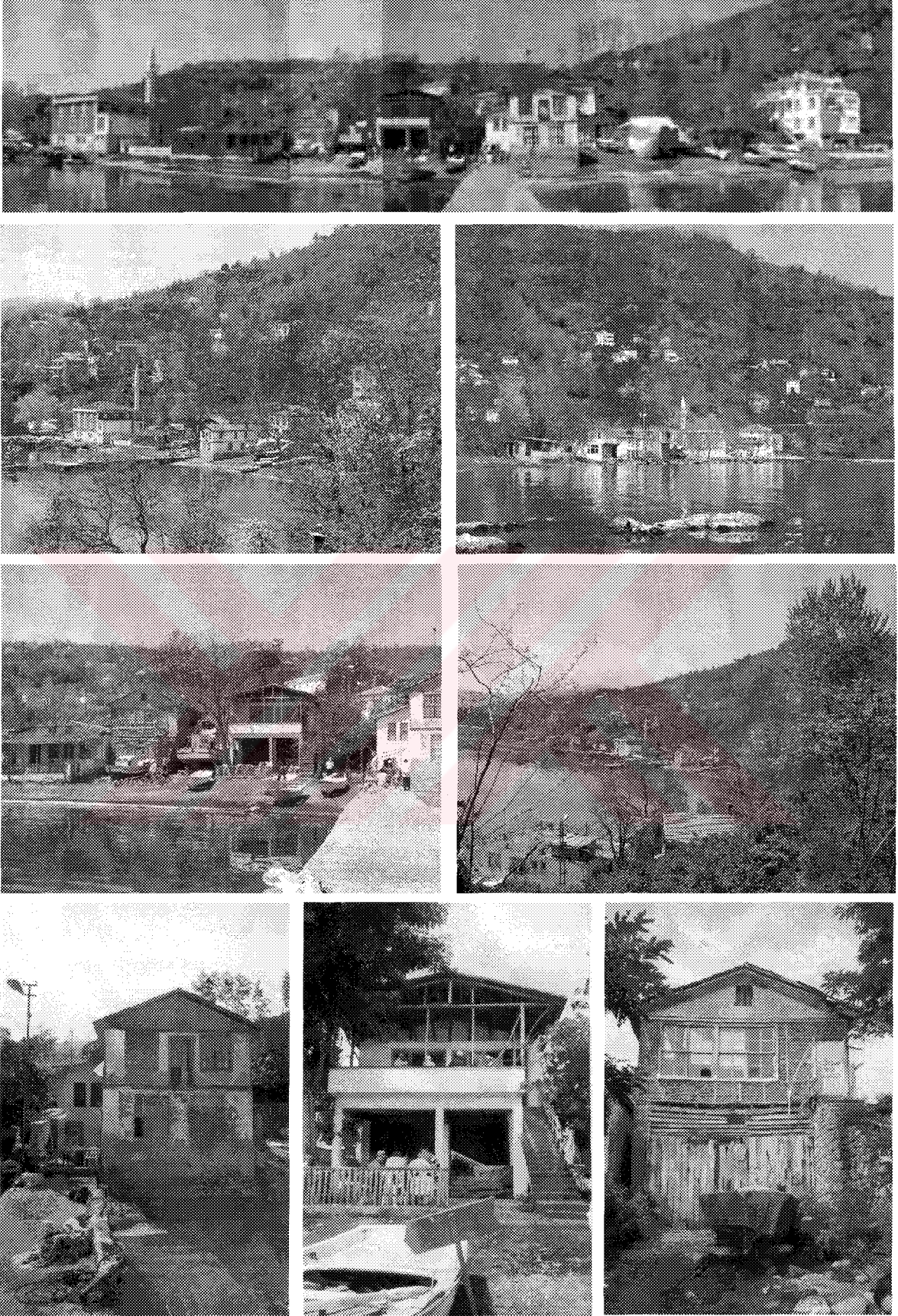

<p>YERLEŞMENİN ADI: Çeşmeönü İL/İLÇE: Ordu/Perşembe</p>	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>	
<p>TOPOGRAFYA: ☐ Çok Eğimli ☒ Az Eğimli ☐ Düz</p>	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☒ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☒ Çayır</p>	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☒ Çizgisel ☐ Küme ☐ Dağınık</p>	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ: ☒ Deniz ☐ Dere ☒ Dağ ☐ Kaya ☒ Ağaçlar ☒ Çiçek-Çim ☒ Rüzgar ☒ Gökyüzü ☒ Yer</p>	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☒ Kafe-Kıraathane ☒ Depo</p>	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☒ Kafe ☐ Serander ☒ Barınak ☐ İskele ☐ Fener ☒ Çeşme ☐ Ahır ☐ Kümes ☐ Odunluk ☐ Kuyu</p>	

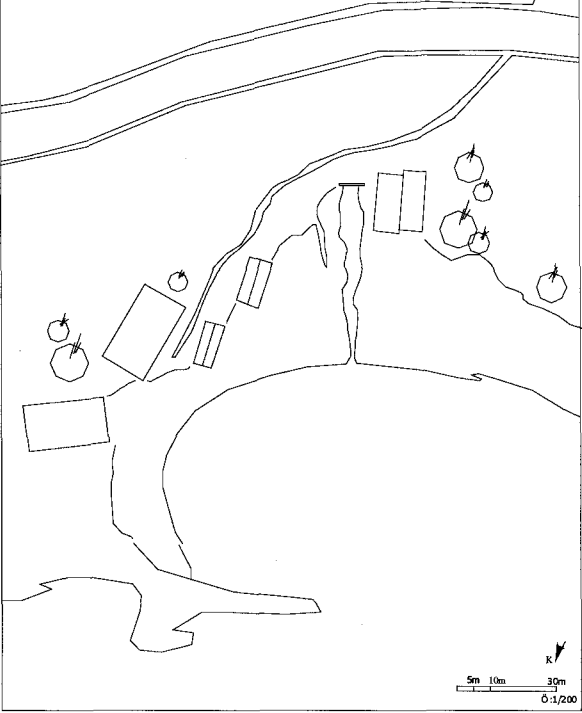

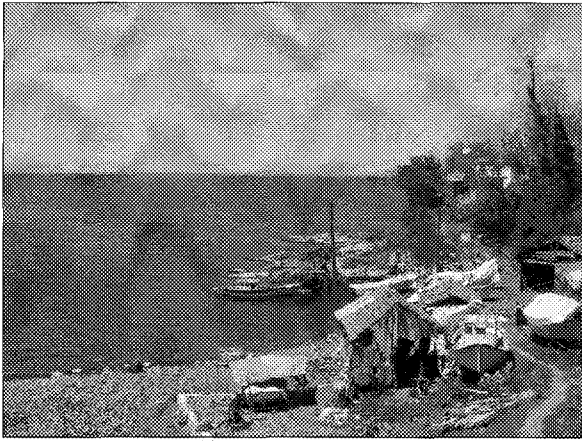
Şekil24. Çeşmeönü yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

Şekil 25. Çeşmeönü silüet, kesit, vaziyet planı

Şekil 26. Çeşmeönü, Perşembe/Ordu

<p>YERLEŞMENİN ADI: Vona İL/İLÇE: Ordu/Fatsa</p>																	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>																	
<p>TOPOGRAFYA: ☒ Çok Eğimli ☐ Az Eğimli ☐ Düz</p>																	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☒ Orman Bitkileri ☐ Bahçe ve Tarım bitkileri ☒ Çayır</p>																	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☐ Çizgisel ☐ Küme ☒ Dağınık</p>																	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Deniz</td> <td>☒ Rüzgar</td> </tr> <tr> <td>☒ Dere</td> <td>☒ Gökyüzü</td> </tr> <tr> <td>☒ Dağ</td> <td>☒ Yer</td> </tr> <tr> <td>☒ Kaya</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Ağaçlar</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ Çiçek-Çim</td> <td></td> </tr> </table>	☒ Deniz	☒ Rüzgar	☒ Dere	☒ Gökyüzü	☒ Dağ	☒ Yer	☒ Kaya		☒ Ağaçlar		☐ Çiçek-Çim						
☒ Deniz	☒ Rüzgar																
☒ Dere	☒ Gökyüzü																
☒ Dağ	☒ Yer																
☒ Kaya																	
☒ Ağaçlar																	
☐ Çiçek-Çim																	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☐ Konut ☐ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☐ Depo</p>																	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMENLAR:</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ Konut</td> <td>☒ Barınak</td> </tr> <tr> <td>☐ Cami</td> <td>☐ İskele</td> </tr> <tr> <td>☐ Okul</td> <td>☐ Fener</td> </tr> <tr> <td>☐ Kafe</td> <td>☐ Çeşme</td> </tr> <tr> <td>☐ Serander</td> <td>☐ Ahr</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kümes</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Odunluk</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kuyu</td> </tr> </table>	☐ Konut	☒ Barınak	☐ Cami	☐ İskele	☐ Okul	☐ Fener	☐ Kafe	☐ Çeşme	☐ Serander	☐ Ahr		☐ Kümes		☐ Odunluk		☐ Kuyu	
☐ Konut	☒ Barınak																
☐ Cami	☐ İskele																
☐ Okul	☐ Fener																
☐ Kafe	☐ Çeşme																
☐ Serander	☐ Ahr																
	☐ Kümes																
	☐ Odunluk																
	☐ Kuyu																

Şekil 27. Vona yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

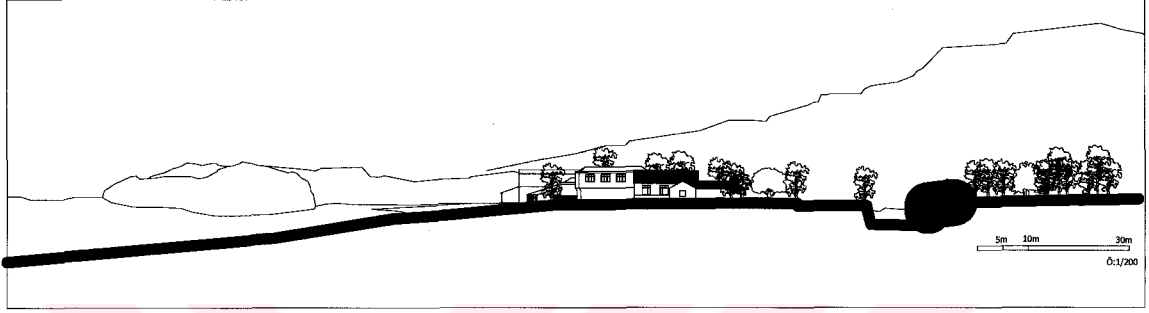
Şekil 28. Vona silüet, kesit, vaziyet planı

Şekil 29. Vona, Fatsa/Ordu

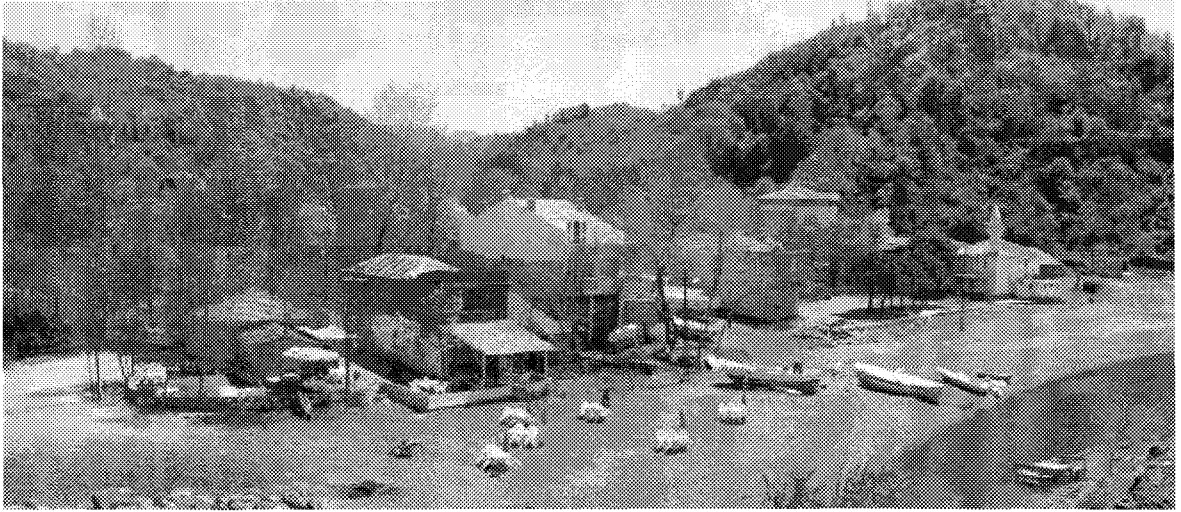
<p>YERLEŞMENİN ADI: Belicesu İL/İLÇE: Ordu/Perşembe</p>	
<p>İKLİM:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim 	
<p>TOPOGRAFYA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Çok Eğimli ☒ Az Eğimli ☐ Düz 	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☒ Çayır 	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Çizgisel ☒ Küme ☐ Dağınık 	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Deniz ☒ Dere ☒ Dağ ☒ Kaya ☒ Ağaçlar ☒ Çiçekler ☐ ☒ Rüzgar ☒ Gökyüzü ☒ Yer 	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Konut ☒ Cami ☒ Okul ☒ Kafe-Kıraathane ☒ Depo 	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Konut ☒ Cami ☒ Okul ☒ Kafe ☐ Serander ☒ Barınak ☐ İskele ☐ Fener ☐ Çeşme ☐ Ahır ☒ Kümes ☐ Odunluk ☒ Kuyu 	

Şekil 30. Belicesu yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

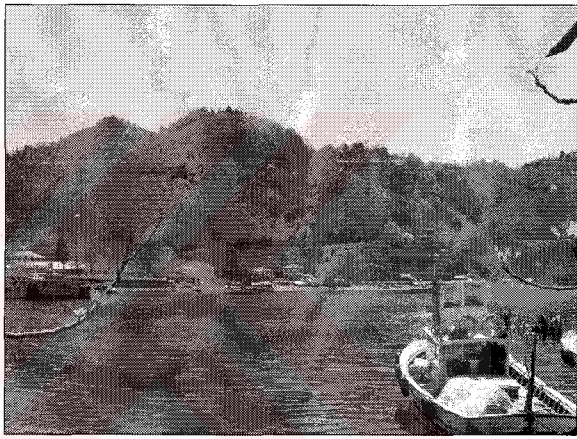

Şekil 31. Belicesu silüet, kesit, vaziyet planı

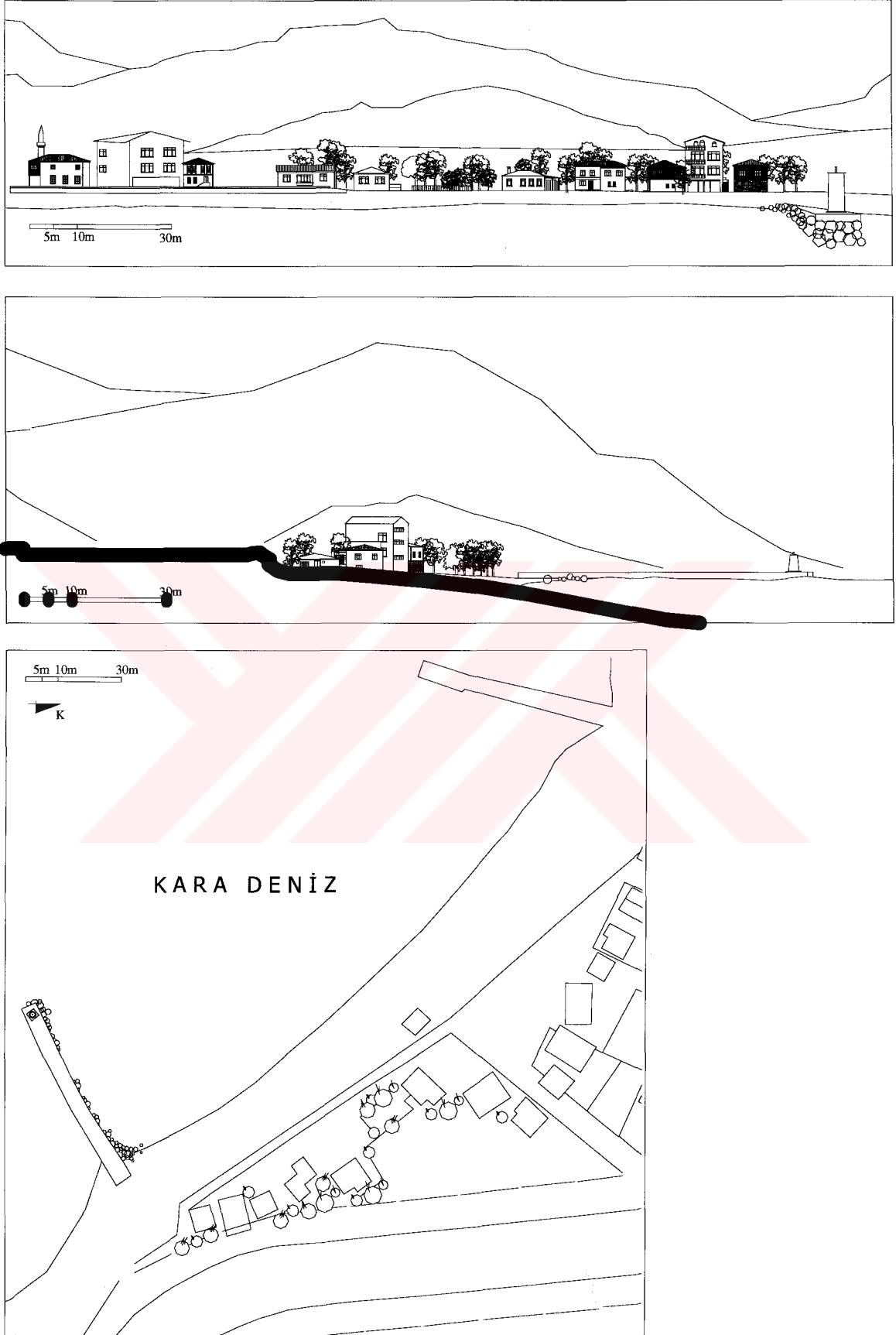

Şekil 32. Belicesu, Ordu

<p>YERLEŞMENİN ADI:Yahk�y İL/İLÇE:Ordu/Yahk�y</p>																	
<p>İKLİM: ☐ Akdeniz İklimi ☒ Karadeniz iklimi ☐ Karasal İklim</p>																	
<p>TOPOGRAFYA: ☐ Çok Eğimli ☒ Az Eğimli ☐ Düz</p>																	
<p>BİTKİ ÖRTÜSÜ: ☒ Orman Bitkileri ☒ Bahçe ve Tarım bitkileri ☐ Çayır</p>																	
<p>DENİZE GÖRE YERLEŞİM TİPİ: ☒ Çizgisel ☐ Küme ☐ Dağınk</p>																	
<p>TANIMLI DOĞA BİLEŞENLERİ:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Deniz</td> <td>☒ Rüzgar</td> </tr> <tr> <td>☐ Dere</td> <td>☒ Gökyüzü</td> </tr> <tr> <td>☒ Dağ</td> <td>☒ Yer</td> </tr> <tr> <td>☐ Kaya</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Ağaçlar</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☒ Çiçek-Çim</td> <td></td> </tr> </table>	☒ Deniz	☒ Rüzgar	☐ Dere	☒ Gökyüzü	☒ Dağ	☒ Yer	☐ Kaya		☒ Ağaçlar		☒ Çiçek-Çim						
☒ Deniz	☒ Rüzgar																
☐ Dere	☒ Gökyüzü																
☒ Dağ	☒ Yer																
☐ Kaya																	
☒ Ağaçlar																	
☒ Çiçek-Çim																	
<p>TANIMLI MİMARİ İŞLEVLER: ☒ Konut ☒ Cami ☐ Okul ☐ Kafe-Kıraathane ☒ Depo</p>																	
<p>MİMARİ ÖĞE VE ELEMANLAR:</p> <table border="0"> <tr> <td>☒ Konut</td> <td>☐ Barınak</td> </tr> <tr> <td>☒ Cami</td> <td>☒ İskele</td> </tr> <tr> <td>☒ Okul</td> <td>☒ Fener</td> </tr> <tr> <td>☐ Kafe</td> <td>☐ Çeşme</td> </tr> <tr> <td>☐ Serander</td> <td>☐ Ahr</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kümes</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Odunluk</td> </tr> <tr> <td></td> <td>☐ Kuyu</td> </tr> </table>	☒ Konut	☐ Barınak	☒ Cami	☒ İskele	☒ Okul	☒ Fener	☐ Kafe	☐ Çeşme	☐ Serander	☐ Ahr		☐ Kümes		☐ Odunluk		☐ Kuyu	
☒ Konut	☐ Barınak																
☒ Cami	☒ İskele																
☒ Okul	☒ Fener																
☐ Kafe	☐ Çeşme																
☐ Serander	☐ Ahr																
	☐ Kümes																
	☐ Odunluk																
	☐ Kuyu																

Şekil 33. Ordu/Yahk y yerleşmesi kimlik kartı bilgileri

Şekil 34. Ordu/Yalıköy silüet, kesit, vaziyet planı

Şekil 35. Yaloköy, Ordu

4. BULGULAR VE İRDELEME

Seçilen örnekler konum ve yönlenme, fiziksel-mimari çevre özellikleri, sosyal çevre özellikleri, etkin doğa bileşenleri başlıklarında analiz edilmiştir. Fiziksel-mimari çevre başlığı kapsamında ele alınabilecek birkaç alt başlık çalışma ile bağlantılı olarak kapsamlı bir içerik sergilediğinden ayrı başlıkta ele alınmıştır.

4.1.Yerleşmelerin Konumu ve Yönlenmesi

Kıyı yerleşmeleri- balıkçı köylerini etkileyen en önemli unsur deniz ve topografya özellikleri ve doğa bileşenleridir. Tüm bu etkenlerle şekillenen yerleşmeler daha önce de sözünü ettiğimiz gibi deniz ile kara arasında uzanan kıyı çizgisi boyunca veya bu çiziyeye en yakın bölgede konumlanmıştır.

Çalışma kapsamındaki yerleşmelerin yönlenmesinde deniz ve kıyı çizgisi, topografya ve karayolu en önemli etkendir. Rüzgar ve gün ışığı gibi ölçütler ve manzara diğer yönlenme etkenleridir. Yerleşmelerin iklim, bitki örtüsü, topografya özellikleri tablo 7’te verilmiştir.

Arhavi, Rize/Yalıköy, Balıklıdere, Çeşmeönü, Belicesu ve Ordu/Yalıköy Balıkçı Yerleşmeleri deniz ve kıyı çizgisine paralel akslar üzerinde konumlandırılmıştır. Bu sebeple deniz ve kıyı bu yerleşmelerde en önemli yönlendiricilerdir. Zefren ve Gülburnu Yerleşmeleri’nde ise yerleşmelerin konumlandığı topografya ve denizin varlığı etkin yönlendiricilerdir.

Genel olarak yerleşmelerdeki yapı grupları kıyı çizgisi ile paralel olan lineer bir aks üzerinde konumlandırılmıştır. Temel olarak bu lineer aks hissedilmesine rağmen yapıların yer yer gruplanması da gözlenmektedir. Yerleşmelerde var olan barınaklar yerleşme yakınında, konut grupları arasında, konutların zemin katlarında veya yerleşme dışında bulunmaktadır.

Balıklıdere’de yapılar barınaklarla beraber kıyıya paralel bir çizgi üzerinde konumlanmasına rağmen konut grupları ve tekne yapım atölyeleri yerleşmede grup olarak bir araya gelmiştir.

Vonali yerleşmesinde ise balıkçıların barınakları ve çekek yerleri eğimli bir arazinin kıyısında doğal bir limanın içerisinde konumlanmıştır. Bu yerleşmeye ait konut ve diğer yapı grupları ise topografyada dağınık olarak konumlanmıştır.

Gülburnu yerleşmesinde yapı grupları bir burun üzerinde, ulaşımı sağlayan iki sokak üzerinde bir araya gelmiştir.

Zefren yerleşmesi ise dağ yamacında topografyaya uyumlu konumlanmıştır. yerleşmeye ait barınaklar karayolunun altındaki doğal limanda bulunmaktadır.

Tablo 7. Topografya, İklim, Bitki Örtüsü, Denize Göre Yerleşim Özellikleri

YERLEŞMELER		BELİCESU	VONALI	YALIKÖY (ORDU)	ÇEŞMEÖNÜ	ZEFREN	GÜLBURNU	YALIKÖY (RİZE)	BALKLIDERE	ARHAVİ
İKLİM	Akdeniz									
	Karadeniz	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	Karasal									
TOPOGRAFYA	Eğimli		o			o				
	Az Eğimli			o	o		o	o	o	o
	Düz	o								
BİTKİ ÖRTÜSÜ	Orman	o		o	o	o	o	o	o	o
	Bahçe- Tarım	o		o	o	o	o	o		o
	Çayır	o	o					o	o	o
YERLEŞİM	Çizgisel	o		o	o	o		o	o	o
	Grup					o	o		o	
	Dağınık		o							

Belicesu yerleşmelerin içerisinde dağın uzantısındaki özel kayası, yerleşmenin içinden, bu küçük kayanın eteklerinden geçerek denize ulaşan deresi ile oluşan doğal limanın içinde lineer ve grup özellikleri görülmektedir.

Çalışma kapsamındaki yerleşmelerin denize göre yerleşimi üç durumda incelenmiştir. Belicesu, Ordu/Yalıköy, Çeşmeönü, Rize/Yalıköy, Arhavi yerleşmeleri çizgisel; Balıklıdere ve Zefren yerleşmesi çizgisel ve grup halinde; Vonalı ise dağınık olarak yerleşmiştir.

Mevcut ve kullanılmakta olan sahil yolunun yapımı sonrasında kıyılarda ve kıyı yerleşmelerinde meydana gelen tahribatın bir sonucu olarak Rize-Trabzon, Trabzon-Giresun kıyısı boyunca balıkçı yerleşmeleri seyrek olarak bulunmaktadır. Henüz uygulamaya koyulmayan ve koyulduğunda da Ordu ilinde kıyıda daha güneyden ve yer yer tünellerle geçirilecek olan sahil yolu bu kıyıda pek çok yerleşmeye zarar vermemiştir.

Vonalı ve Zefren yerleşmeleri oldukça eğimli topografyaya sahiptirler. Diğer yerleşmelerimiz ise dağların bitimi ve deniz arasındaki kıyıda az eğimli topografyada konumlanmıştır. Zefren yerleşmesi karayolunun üzerindeki dağın yamacında bulunduğu için yerleşme arazisi eğimlidir. Yapılar bu eğimle birlikte konumlandırılmıştır.

Gülburnu'nda ise yapılar denize doğru uzanmış burun üzerinde, burnun hemen hemen düz olduğu kısımlarda bulunmaktadır.

Ordu/Yalıköy, Rize/Yalıköy, Balıklıdere ve Arhavi'de ise az eğimli kıyı topografyasında konumlanmıştır.

Genel olarak tüm yerleşmelerde elverişli iklim koşulları sebebiyle her türlü bitki türü yetişmektedir. Ağaçlar, bahçe ve tarım bitkileri, çiçekler ve çayırlar tüm yerleşmelerde bulunan bitki türleridir.

4.2. Fiziksel Mimari Çevre Özellikleri

Çalışma kapsamında ele alınan Arhavi, Yalıköy (Rize), Çeşmeönü, Belicesu ve Yalıköy'de (Ordu) karayolu ve kıyı çizgisi arasında linner bir aksa bağlı kalarak yapılaşmıştır.

Balıklıdere yerleşmesinde hem yola paralel ve çizgisel, hem de kendi içinde bu çizgisellik üzerinde iki ayrı küme oluşturarak yapılaşmıştır.

Gölburnu yerleşmesinde yapılaşma burun üzerinde bir noktada çakışan iki sokak üzerindedir.

Vona yerleşmesinde konutlar geniş bir arazide dağınık olarak konumlanmakta, yerleşme içerisindeki barınaklar ise koy içinde küme halinde konumlanmıştır.

Yerleşmelerde algılanan malzeme, renk, doku özelliklerinin yer, yüzey ve tavan düzlemlerine ilişkin bilgiler tablo 9a, 9b ve 9c’de verilmiştir.

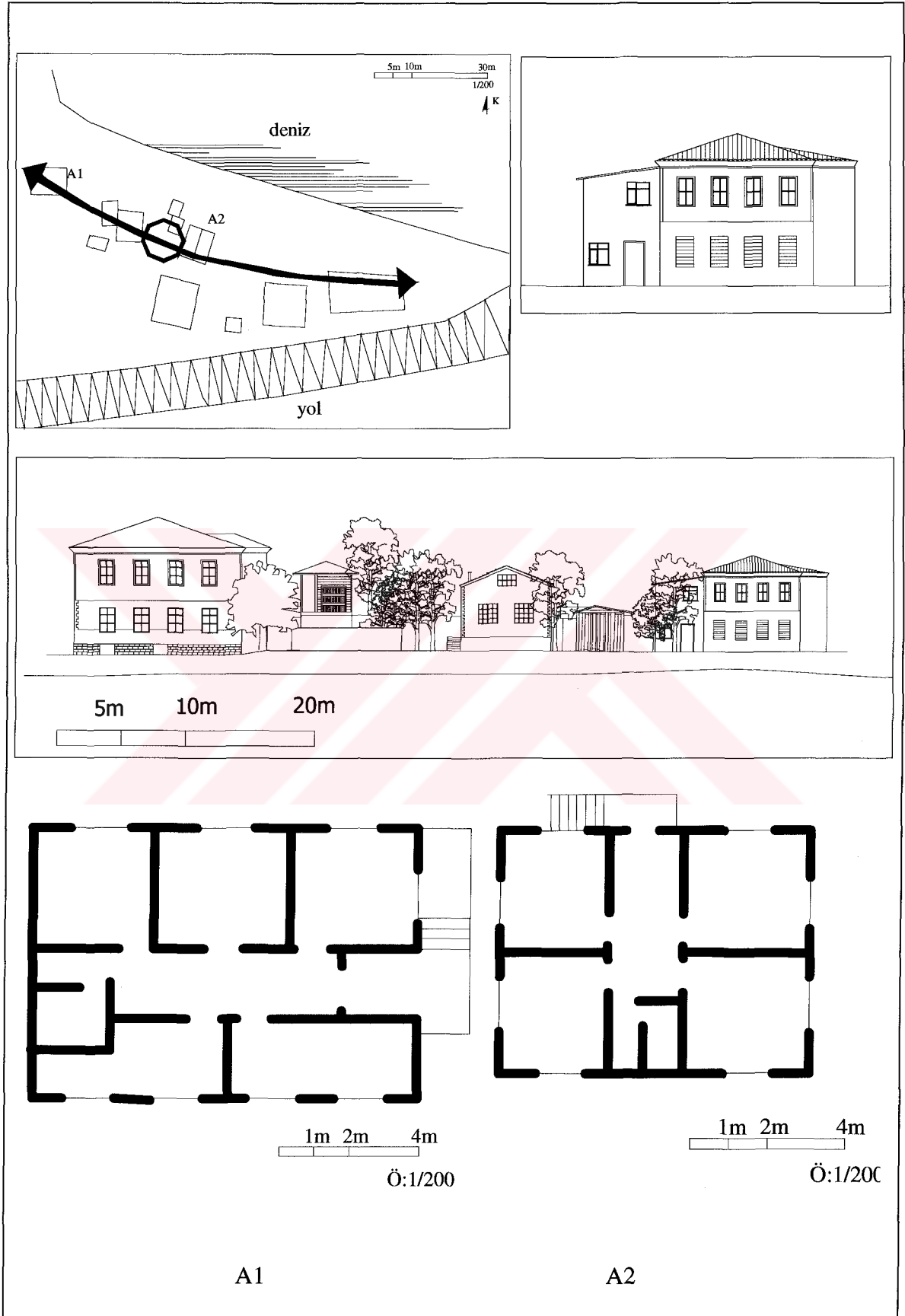
Yerleşmelerin yol aksı ve yapılaşma aksı, diğer fiziksel özelliklerini gösteren tablolar 8a, 8b,8c,8d, 8f, 8g, 8h, 8ı, 8i’deki gibidir.

Yerleşmelerde etkin doğa bileşenleri ve sınır özellikleri; su/deniz, zemin, yapılar, yeşil, dağlar, gökyüzü özellikleri ile aşağıdaki çalışmada değerlendirilmektedir, Şekil 36a, 36b, 36c, 36d. Çalışmada elde edilen plan tiplerine ilişkin bilgiler çalışmanın devamında analiz edilecektir.

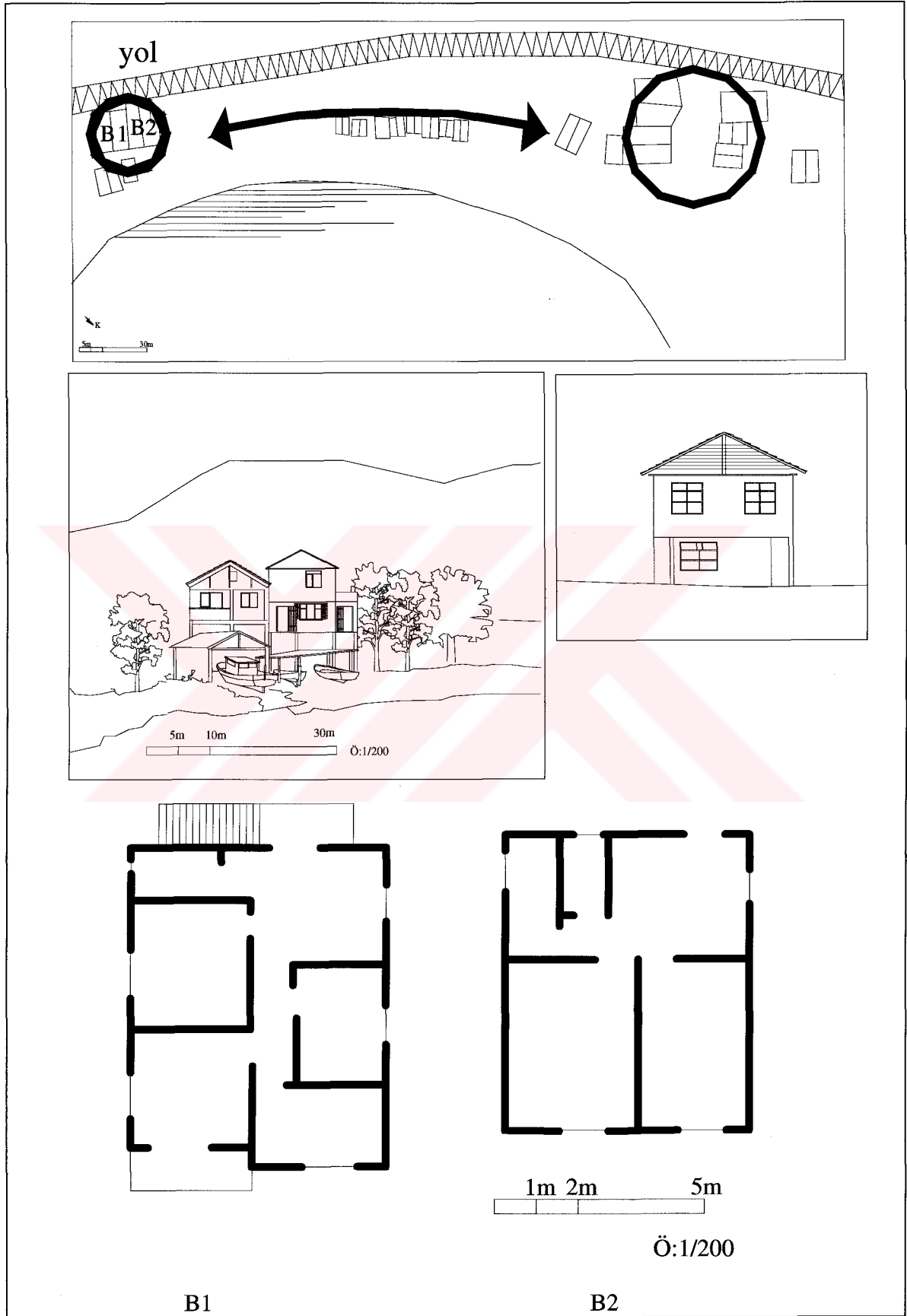

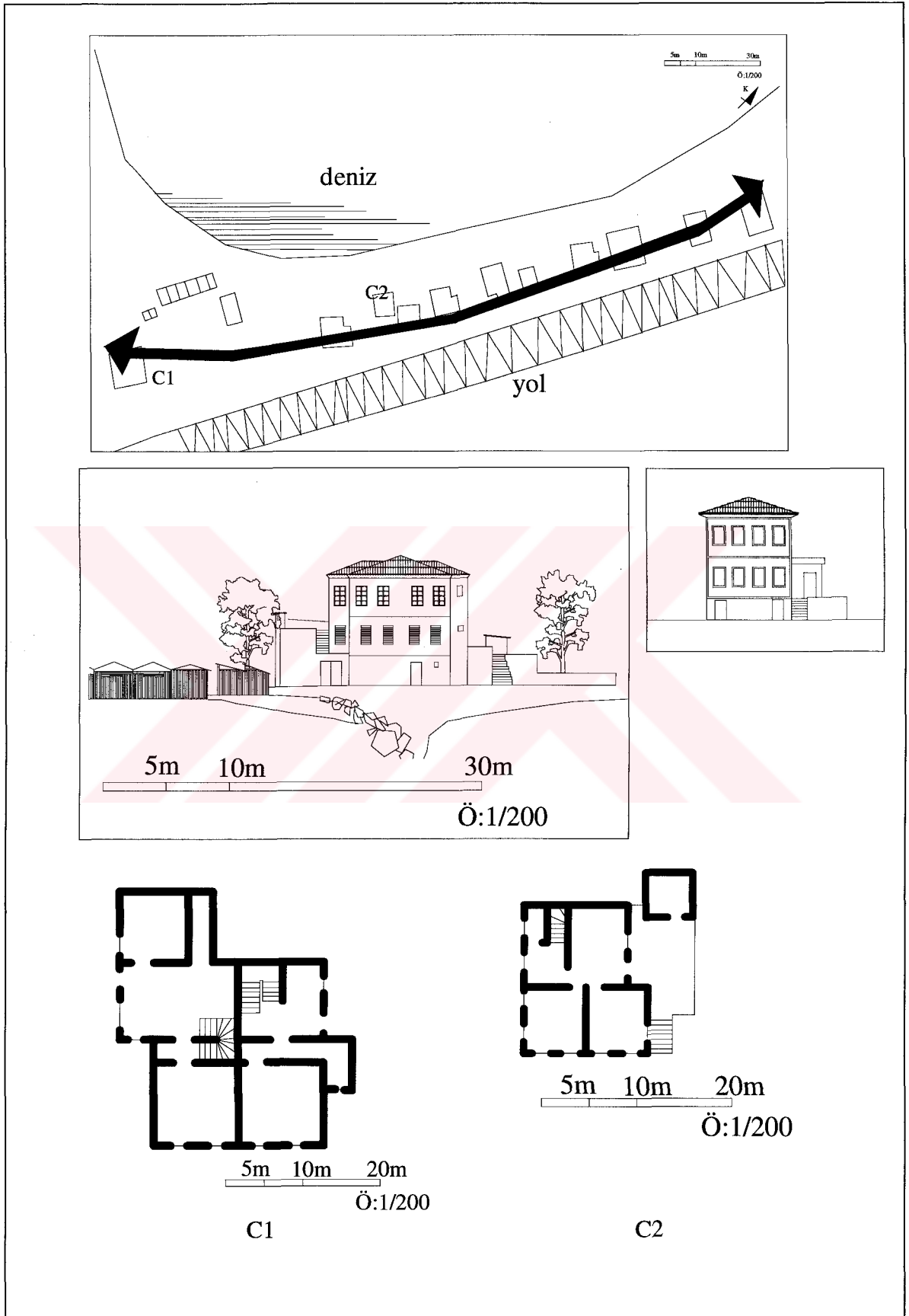
Tablo 8a. Arhavi yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

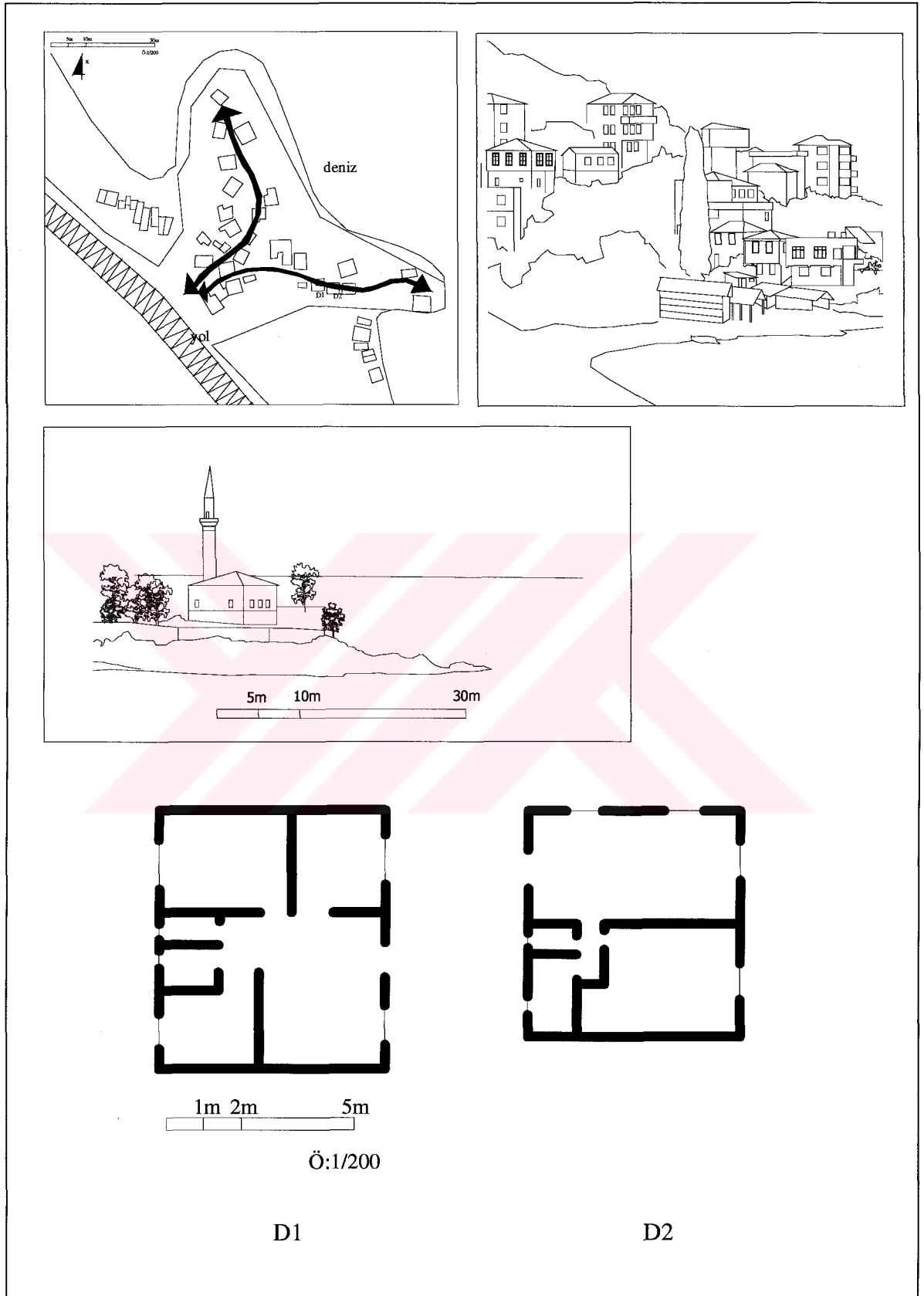
Tablo 8b. Balıklıdere yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

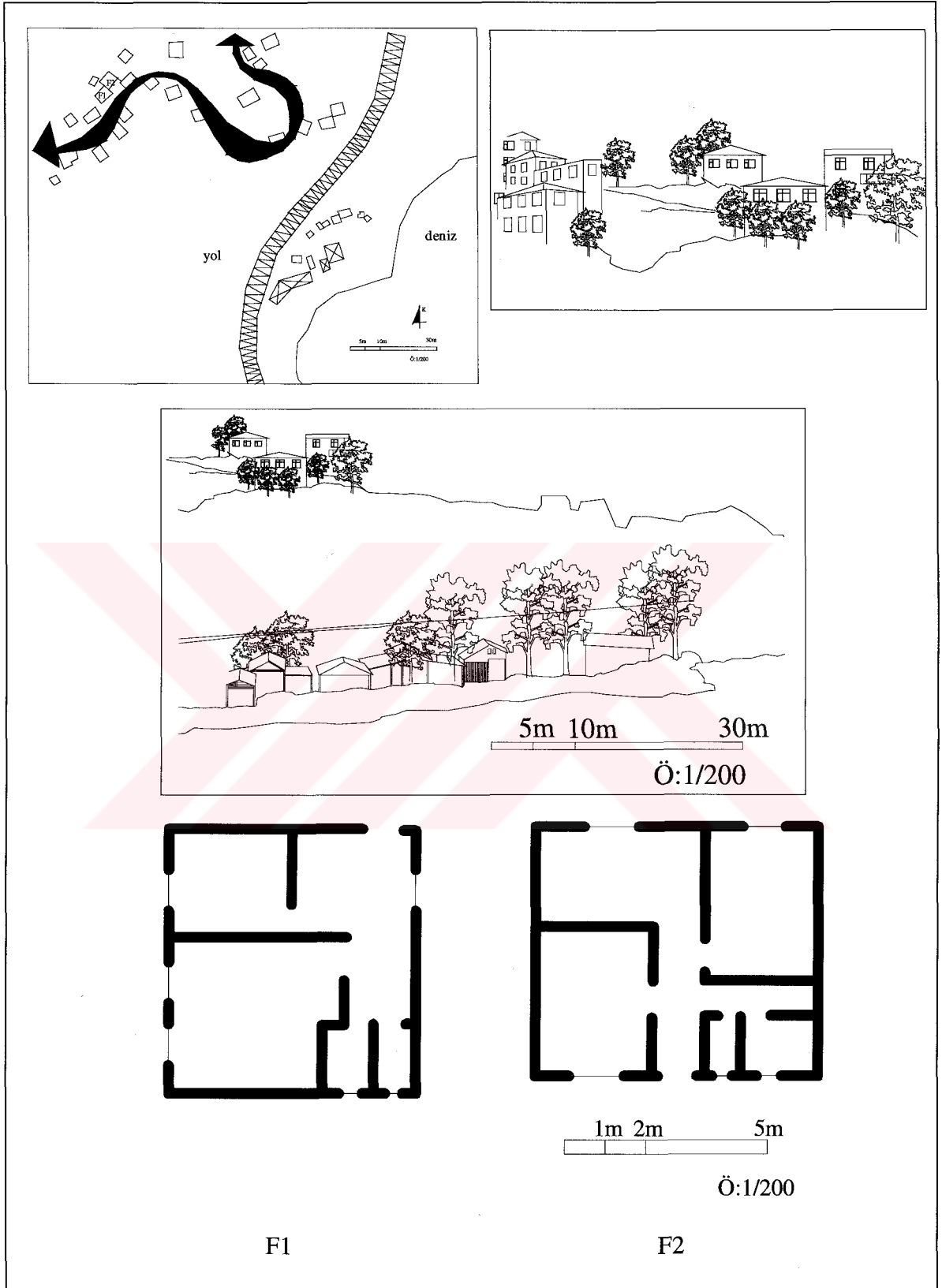
Tablo 8c. Yalıköy/Rize yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

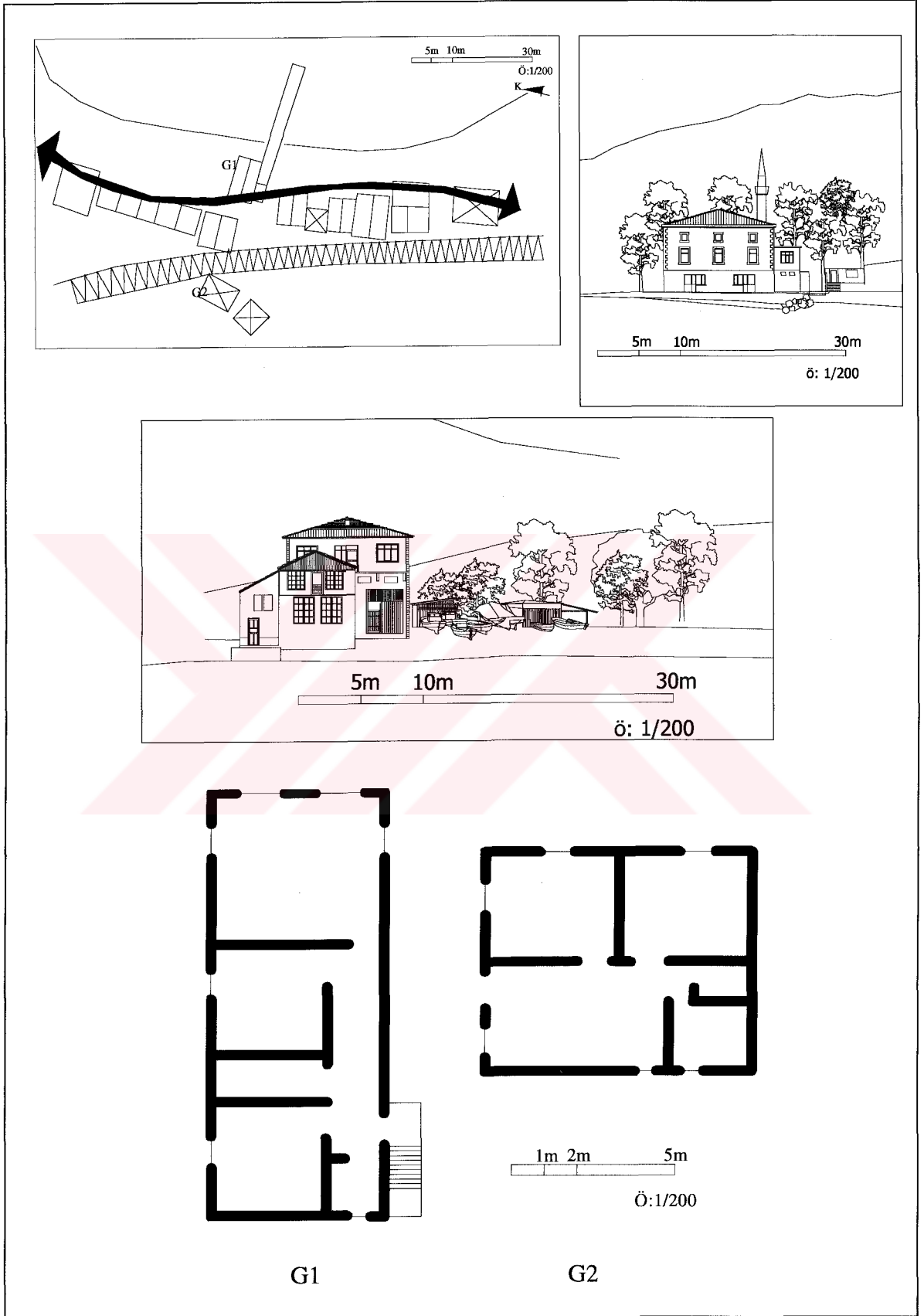
Tablo 8d. Gülburnu yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

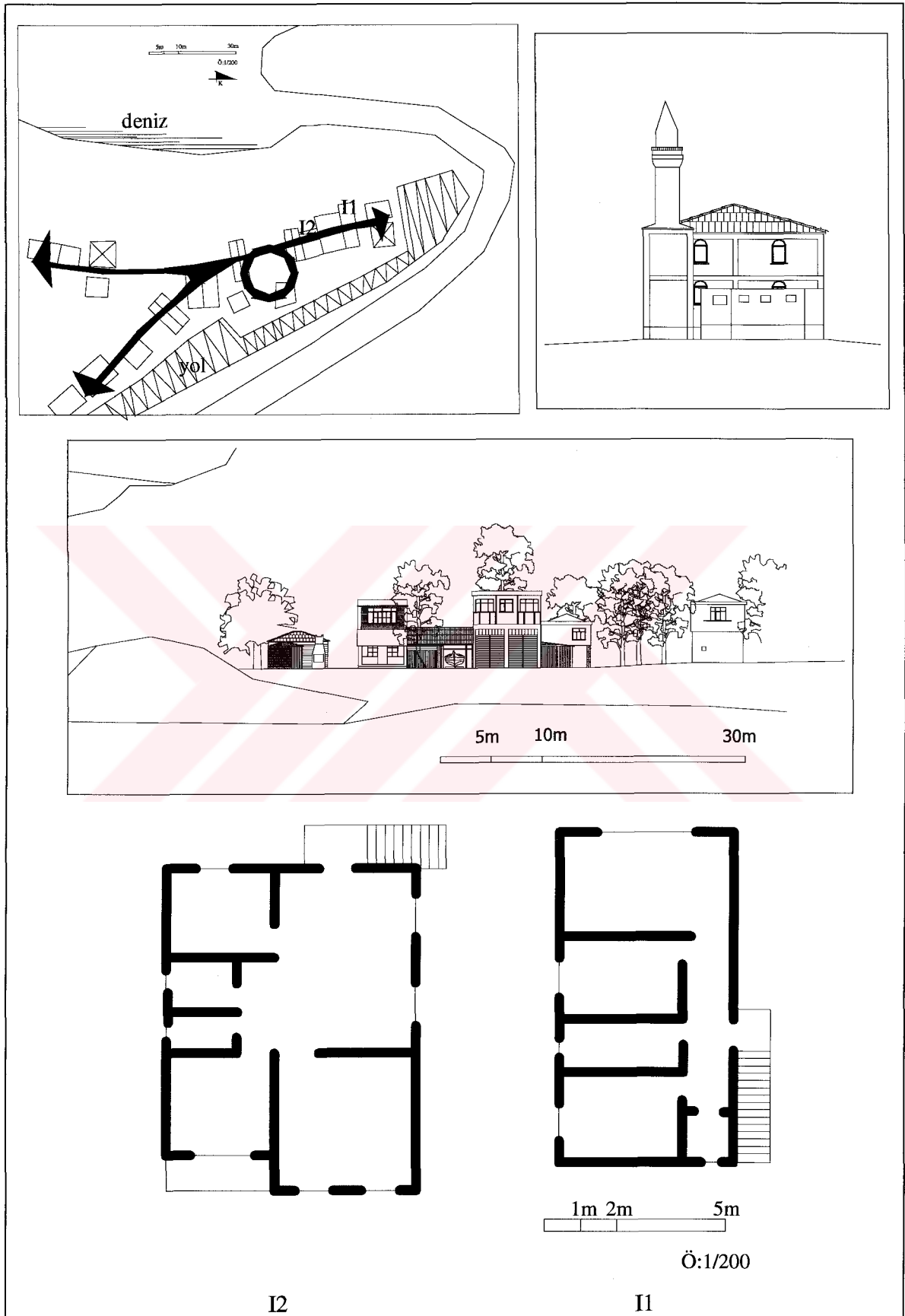
Tablo 8f. Zefren yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

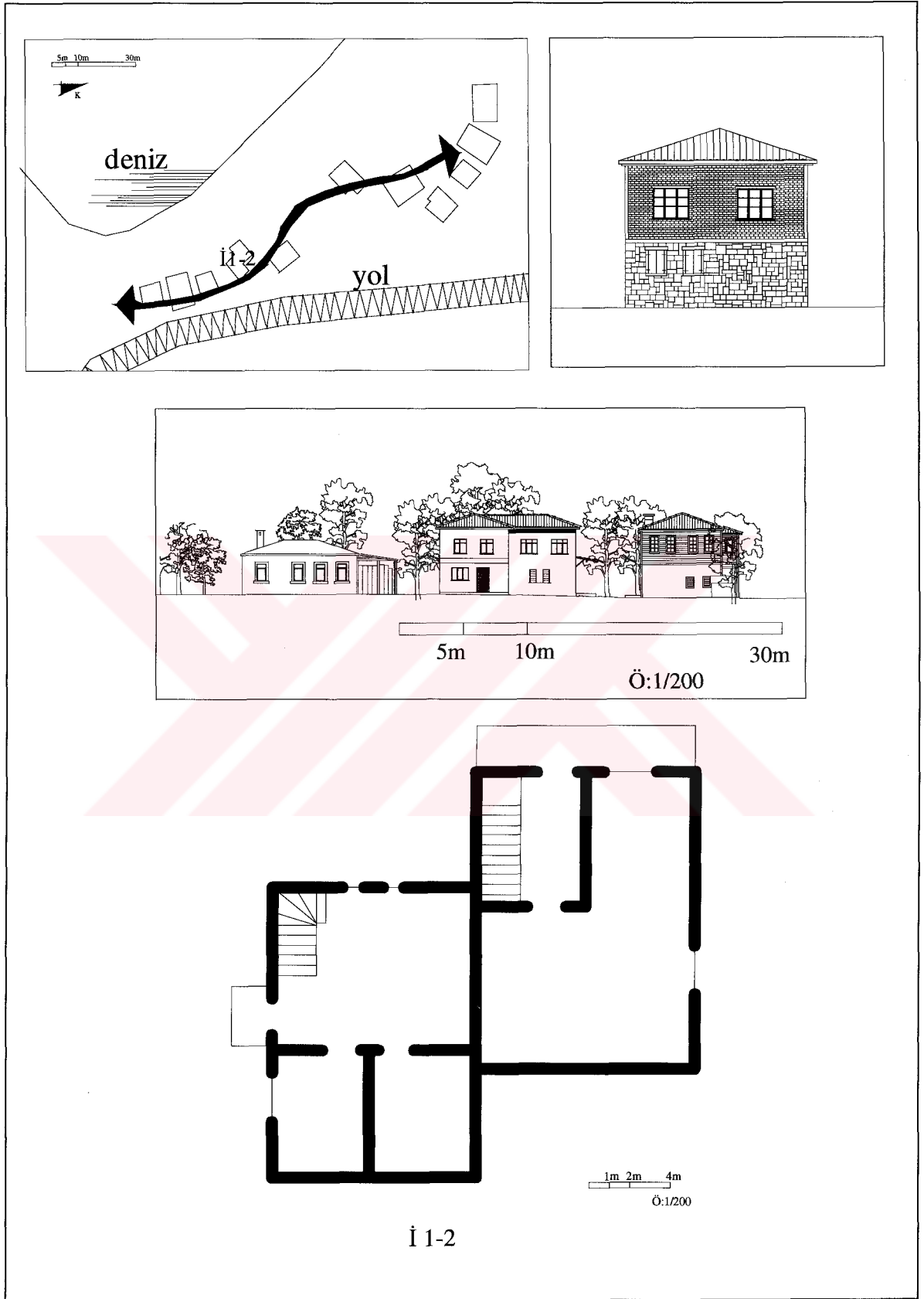
Tablo 8g. Çeşmeönü yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

Tablo 81. Belicesu yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

Tablo 8i. Yalıköy/Ordu yerleşmesi fiziksel mimari çevre özellikleri

Tablo 9a. Malzeme,renk, doku özellikleri: Arhavi, Balıklıdere, Yalıköy

YERLEŞMELERDE MALZEME-RENK-DOKU	
ARHAVI	<p>* Zeminde; Malzeme: Taş, toprak, yeşil, çakıl Renk: Gri ve yeşil tonları Doku: Yumuşak, sert</p> <p>*Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, duvar ve çitler, yeşil Renk: Gri-beyaz cephe boyları, gri taş duvar, ahşap çitler, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p> <p>*Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>
BALIKLIDERE	<p>* Zeminde; Malzeme: taş, toprak, yeşil Renk: Gri, kahverengi, yeşil tonları, Doku: Yumuşak, sert</p> <p>*Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, yeşil Renk: beyaz,pembe, kiremit rengi cephe boyları, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p> <p>*Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>
YALIKÖY/RİZE	<p>* Zeminde; Malzeme: taş, toprak, yeşil, kum Renk: Gri, kahverengi, yeşil tonları, Doku: Yumuşak, sert</p> <p>*Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, yeşil Renk: beyaz,turuncu, gri rengi cephe boyları,taş cepheler, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p> <p>*Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>

Tablo 9b. Malzeme, renk, doku özellikleri: Gülburnu, Zefren, Çeşmeönü

YERLEŞMELERDE MALZEME-RENK-DOKU	
GÜLBURNU	<p>* Zeminde; Malzeme: beton, yeşil Renk: Gri ve yeşil tonları Doku: Yumuşak, sert *Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, yeşil Renk: beyaz, sarı, kırmızı cephe boyları, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku *Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>
ZEFREN	<p>* Zeminde; Malzeme: asfalt, toprak, yeşil Renk: Gri, siyah ve yeşil tonları Doku: Yumuşak, sert *Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, yeşil, yamaç Renk: Gri-beyaz, turuncu, pembe kiremit rengi cephe boyları, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku *Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>
ÇEŞMEÖNÜ	<p>* Zeminde; Malzeme: Beton, kum, yeşil Renk: Gri, kahverengi, yeşil tonları, Doku: Yumuşak, sert *Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, yeşil Renk: beyaz, mavi, kahverengi ahşap ve kiremit rengi cephe boyları, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku *Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>

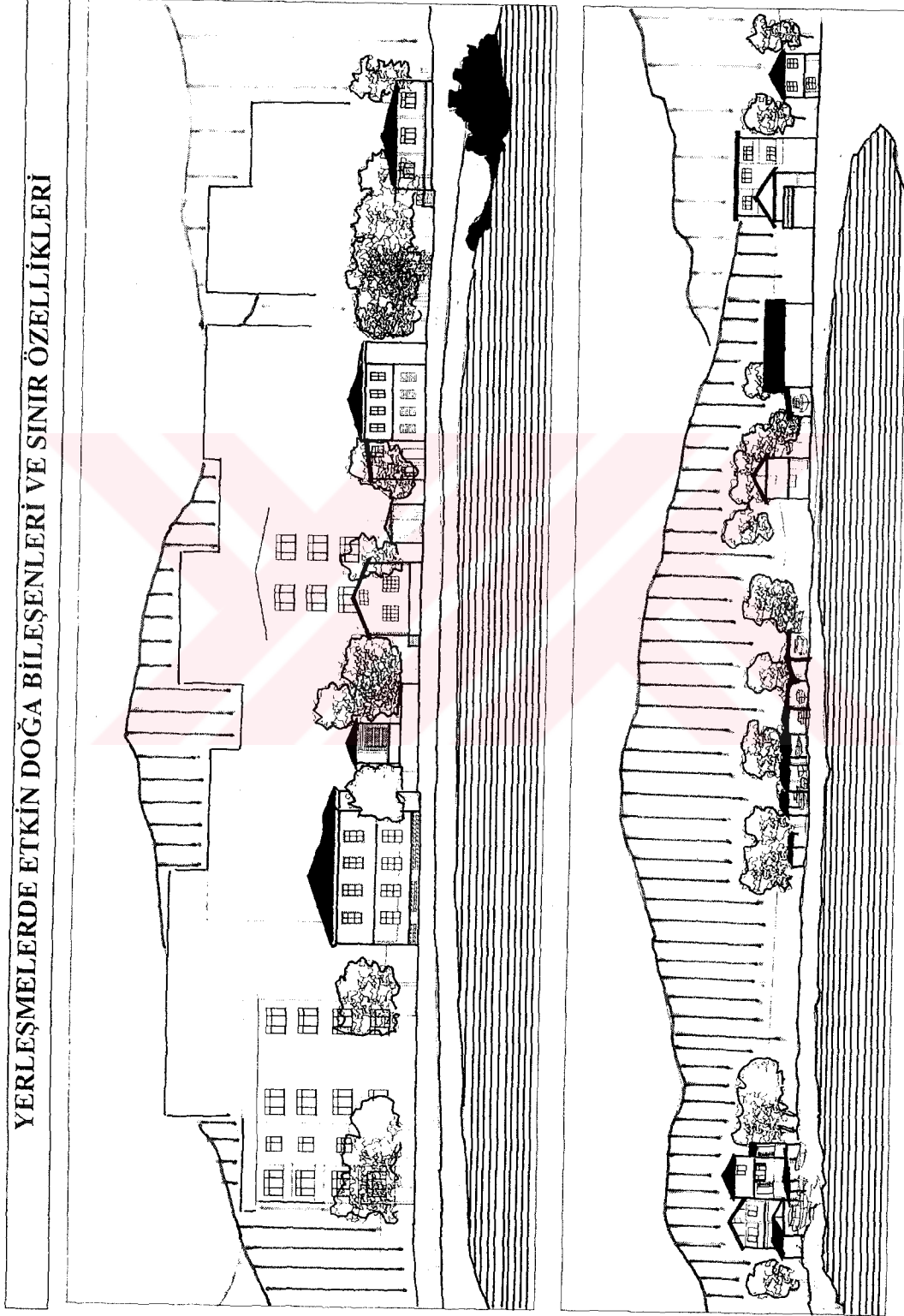
Tablo 9c. Malzeme, Renk, Doku Özellikleri: Vona, Belicesu, Yalıköy

YERLEŞMELERDE MALZEME-RENK-DOKU	
VONA	<p>* Zeminde; Malzeme: toprak, yeşil, taş Renk: ahşap renkleri, yeşil tonları, gri Doku: Yumuşak, sert *Düşey düzlemde; Malzeme: Barınaklar Renk: ahşap renkleri, kiremit rengi Doku: cephelerde yumuşak-sert doku, *Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar Renk: Kahverengi ahşap Doku: yarı sert-yarı yumuşak doku</p>
BELİCESU	<p>* Zeminde; Malzeme: taş, kum, yeşil Renk: sarı, gri ve yeşil tonları Doku: Yumuşak, sert *Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, yeşil Renk: beyaz, gri, cephe boya, tuğla cepheler mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku *Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>
YALIKÖY/ORDU	<p>* Zeminde; Malzeme: Taş, toprak, yeşil, çakıl Renk: Gri ve yeşil tonları Doku: Yumuşak, sert *Düşey düzlemde; Malzeme: Binalar, duvar ve çitler, yeşil Renk: Gri-beyaz cephe boya, gri taş duvar, ahşap çitler, mevsimlerle değişen yeşil Doku: cephelerde sert, değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku *Tavan düzleminde; Malzeme: saçaklar, yeşil Renk: Kahverengi ahşap, yeşil Doku: Değişen yeşilde yarı sert-yarı yumuşak doku</p>

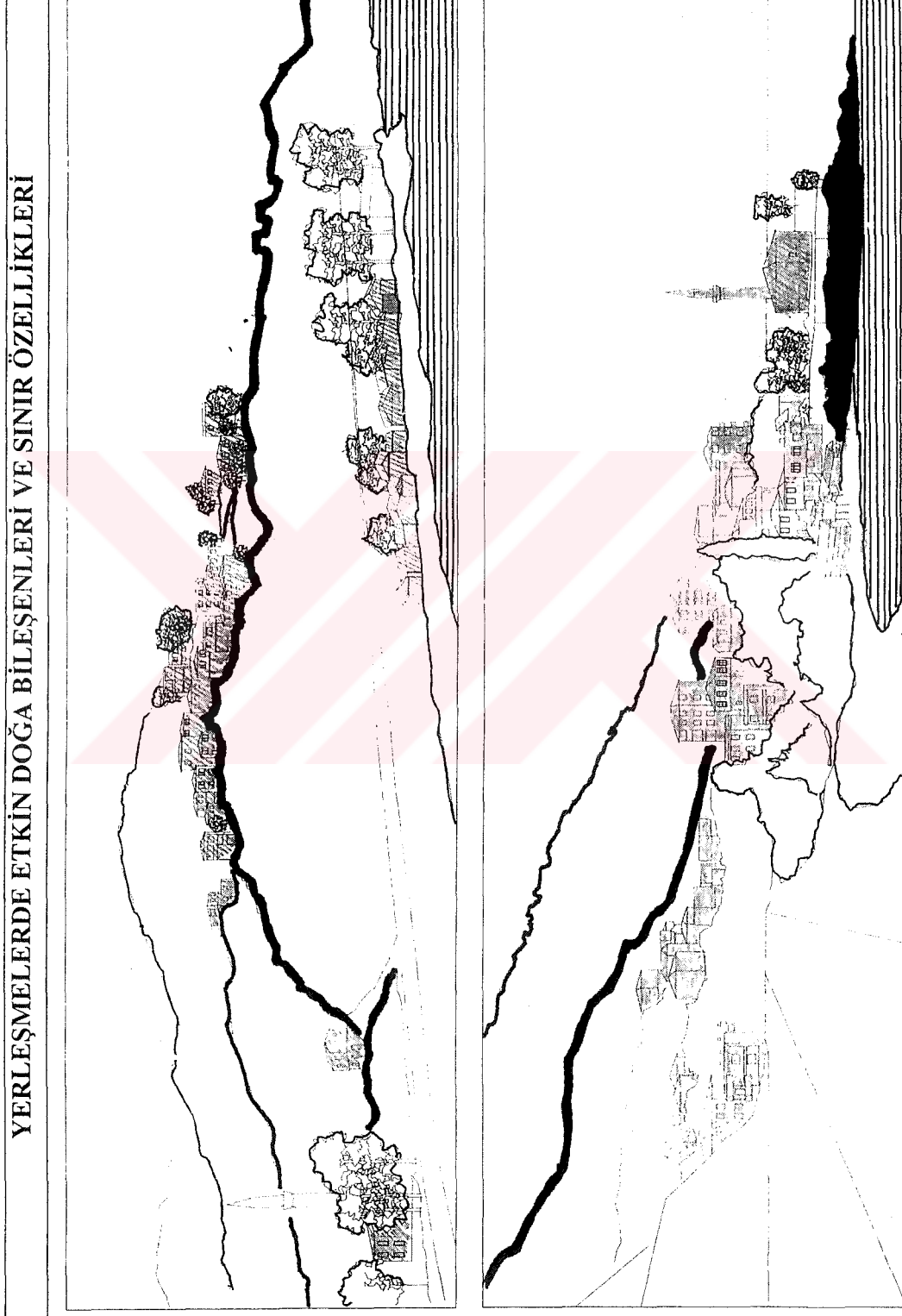
Tablo 9d. Yerleşmelerde malzeme, renk doku özellikleri

		ARHAVİ	BALIKLIDE RE	YALIKÖY RİZE	GÜLBURNU	ZEFREN	ÇEŞMEÖNÜ	VONA	BELİCESU	YALIKÖY ORDU	
ZEMİN DÜZLEMİ	Malzeme	Asfalt				*					
		Beton				*	*				
		Taş	*	*	*				*	*	*
		Toprak	*	*	*		*		*		*
		Çakıl	*								*
		Kum			*			*		*	
		Yeşil	*	*	*	*	*	*	*	*	*
	Renk	Gri	*	*	*	*	*	*	*	*	*
		Yeşil	*	*	*	*	*	*	*	*	*
		Kahverengi		*	*			*	*		
		Siyah					*				
	Doku	Sert	*	*	*	*	*	*	*	*	*
		Yumuşak	*	*	*	*	*	*		*	*
		Yumuşak-Sert							*		
DÜŞEY DÜZLEM	Malzeme	Binalar	*	*	*	*	*	*	*	*	
		Duvarlar	*								*
		Çitler	*								*
	Renk	Yeşil	*	*	*	*	*	*		*	*
		Kahverengi	*					*	*		*
		Mavi						*			
		Gri	*		*		*			*	*
		Beyaz	*	*	*	*	*	*		*	*
		Sarı				*					*
		Kırmızı				*					

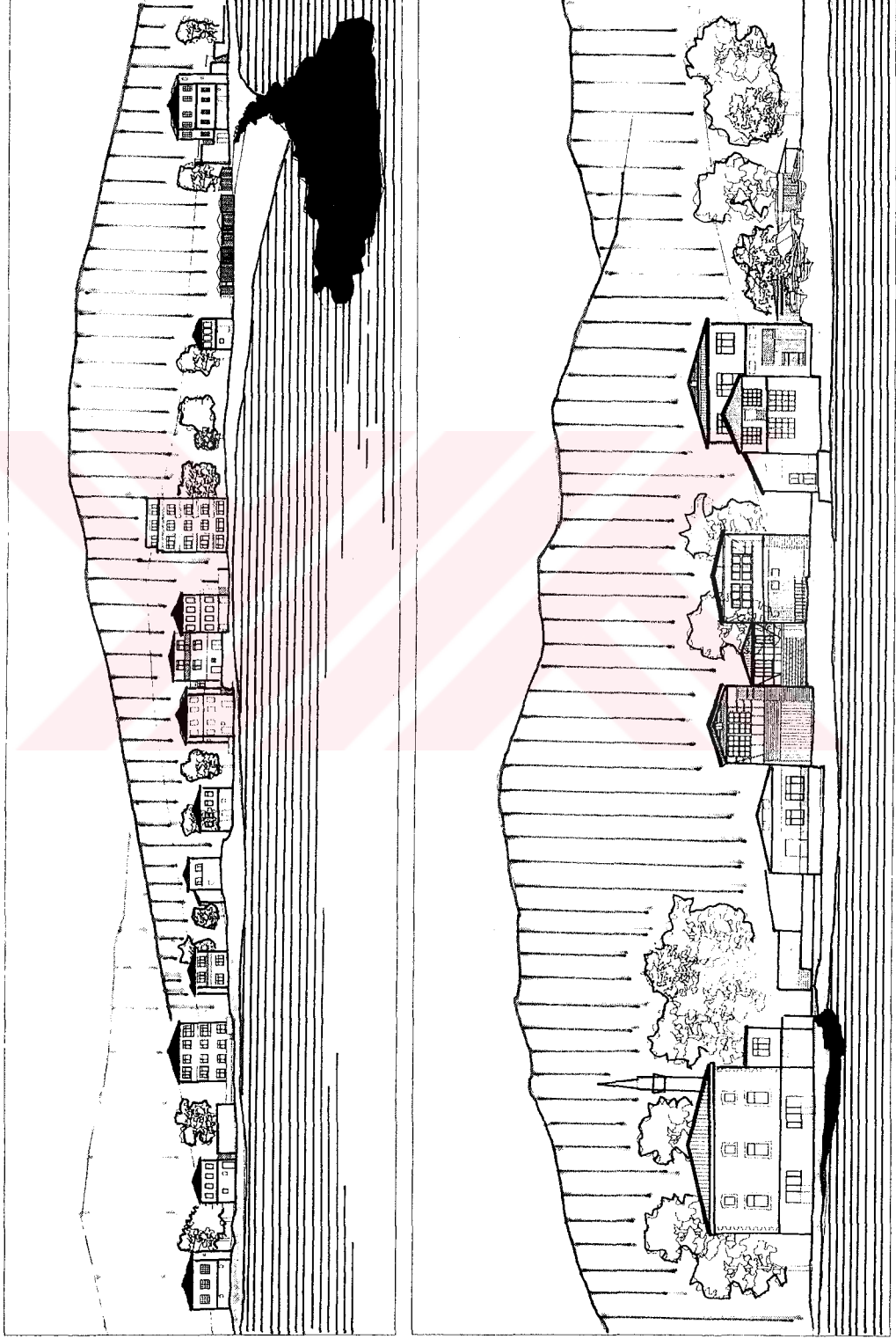

Şekil 36a. Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri

Şekil 36b. Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri

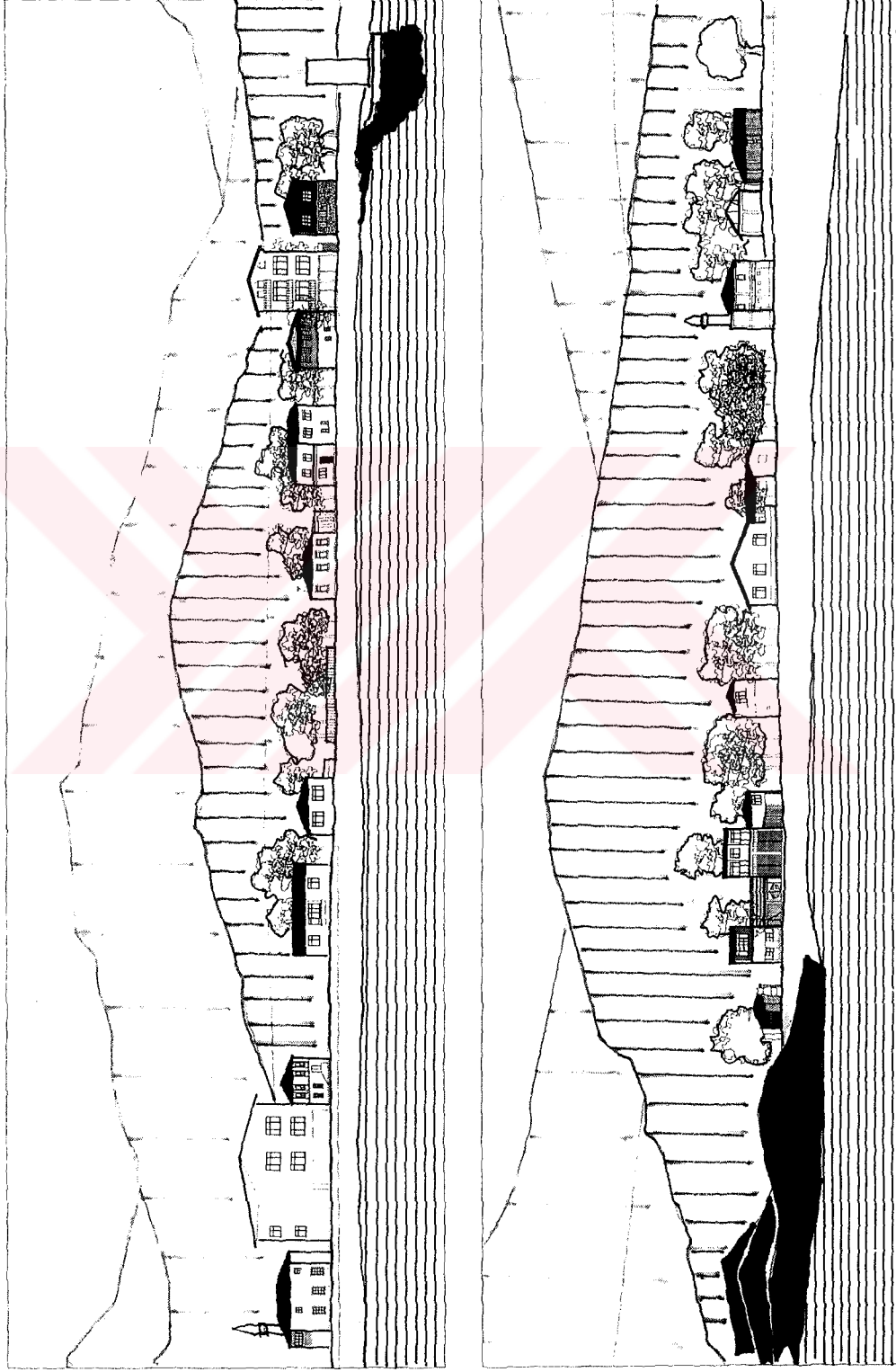
YERLEŞMELERDE ETKİN DOĞA BİLEŞENLERİ VE SINIR ÖZELLİKLERİ

Şekil 36c. Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri

YERLEŞMELERDE ETKİN DOĞA BİLEŞENLERİ VE SINIR ÖZELLİKLERİ

Şekil 36d. Yerleşmelerde Etkin Doğa Bileşenleri ve Sınır Özellikleri

4.3.Yerleşmelerde İşlev Dağılımı, Giriş Özellikleri

Çalışma alanı içerisindeki sekiz yerleşmede konutları giriş sayıları, yönleri ve yerleri üzerine analizler yapılmıştır. Yapılan bu analizler sonucunda var olan 103 konuttan 90'ı tek girişli(%87), 12'si iki girişli(%12), 1'i üç girişlidir(%1), Tablo 10.

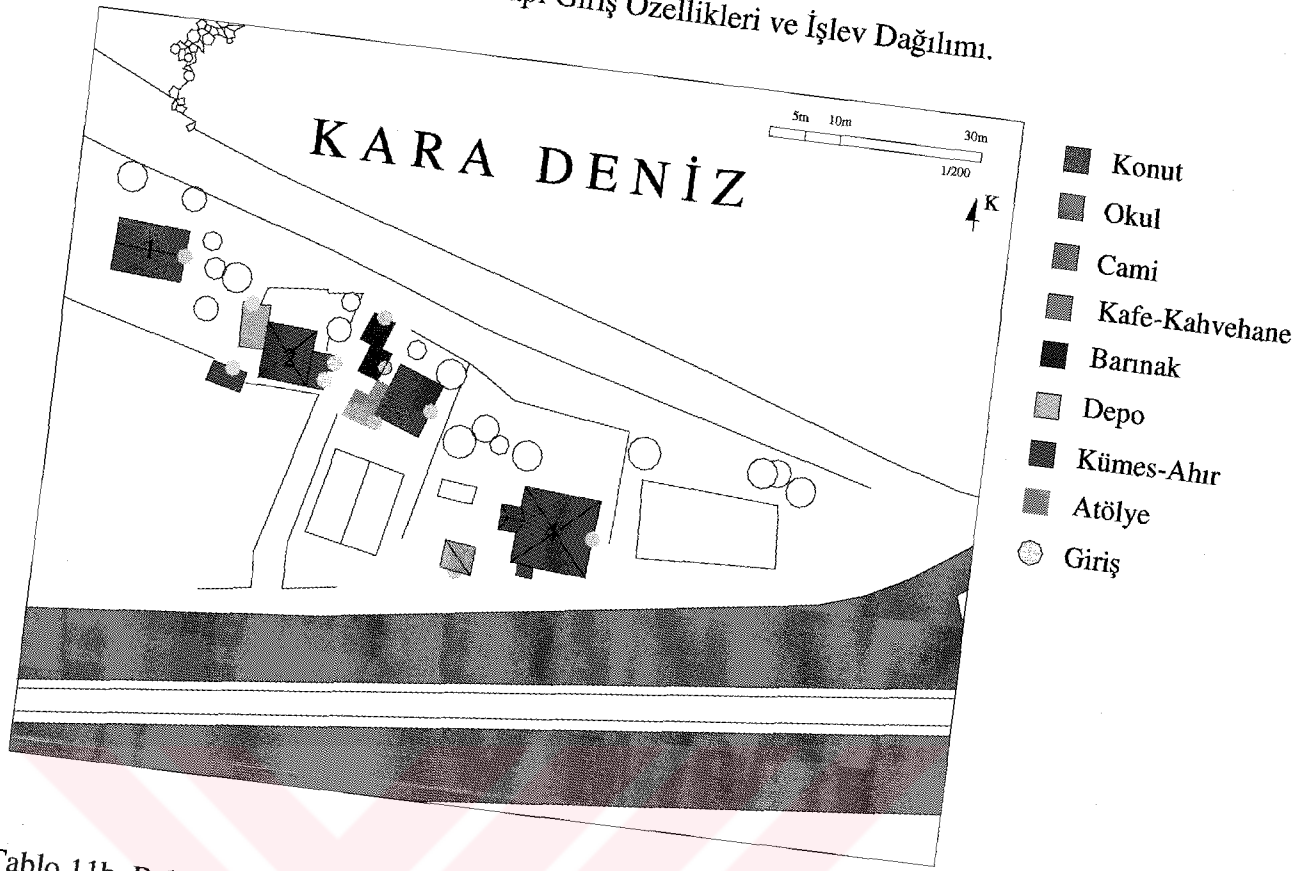
Giriş yönleri yerleşmelerin denize göre yönelmeleri ve her yerleşmede deniz yönünün kıyı çizgisine göre farklı yönde olması nedeniyle giriş yönlerine ilişkin sayısal analiz yapılmamıştır. Ancak tablo 11a, 11b, 11c 11d, 11e, 11f, 11g, 11h, 11i'da görüldüğü gibi deniz yönünde konut girişi mevcut değildir.

Konutların girişlerinin açıldığı mekanlar; kendi mekanları(balkon, teras, çardak, vb.), sokak, kumsal, bahçe olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamındaki yerleşmelerde kendi mekanlarına açılan 34(%30), sokağa açılan 60(%53), kumsala açılan 7(%6), bahçeye açılan 12(%11) konut bulunmaktadır.

Tablo 10. Konutların giriş sayıları

YERLEŞMELER	GİRİŞ SAYISI		
	TEK GİRİŞLİ	İKİ GİRİŞLİ	ÜÇ GİRİŞLİ
ARHAVİ	3	1	-
BALIKLIDERE	6	-	-
YALIKÖY/RİZE	5	7	-
GÜLBURNU	27	1	-
ZEFREN	27	-	-
ÇEŞMEÖNÜ	4	2	1
BELİCESU	9	1	-
YALIKÖY/ORDU	9	-	-
TOPLAM / % ORAN	90 / %87	12 / %11	1 / %1

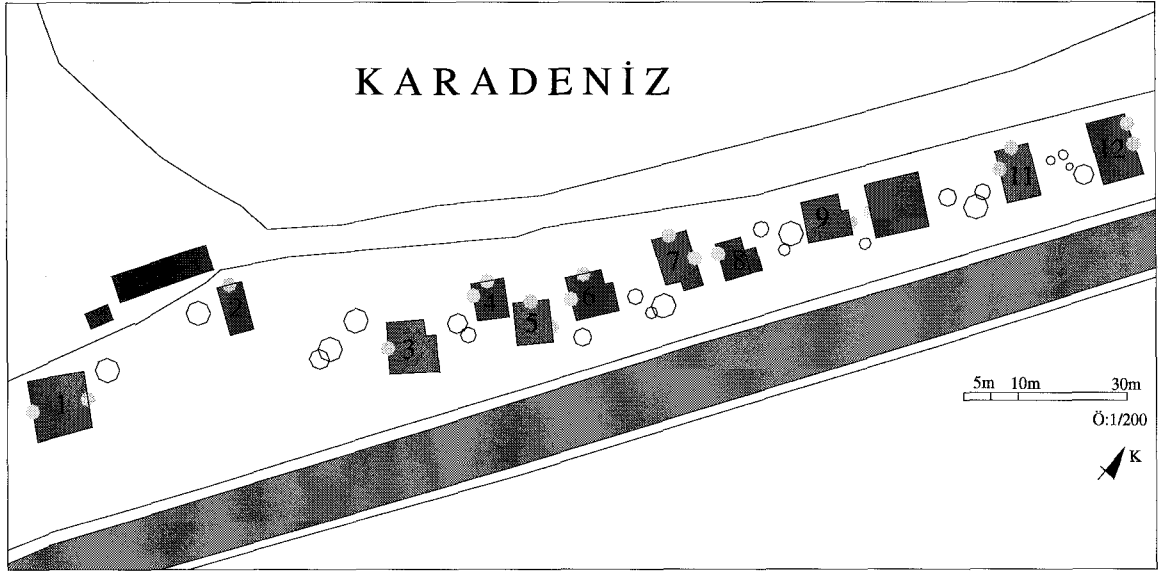
Tablo 11a. Arhavi Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

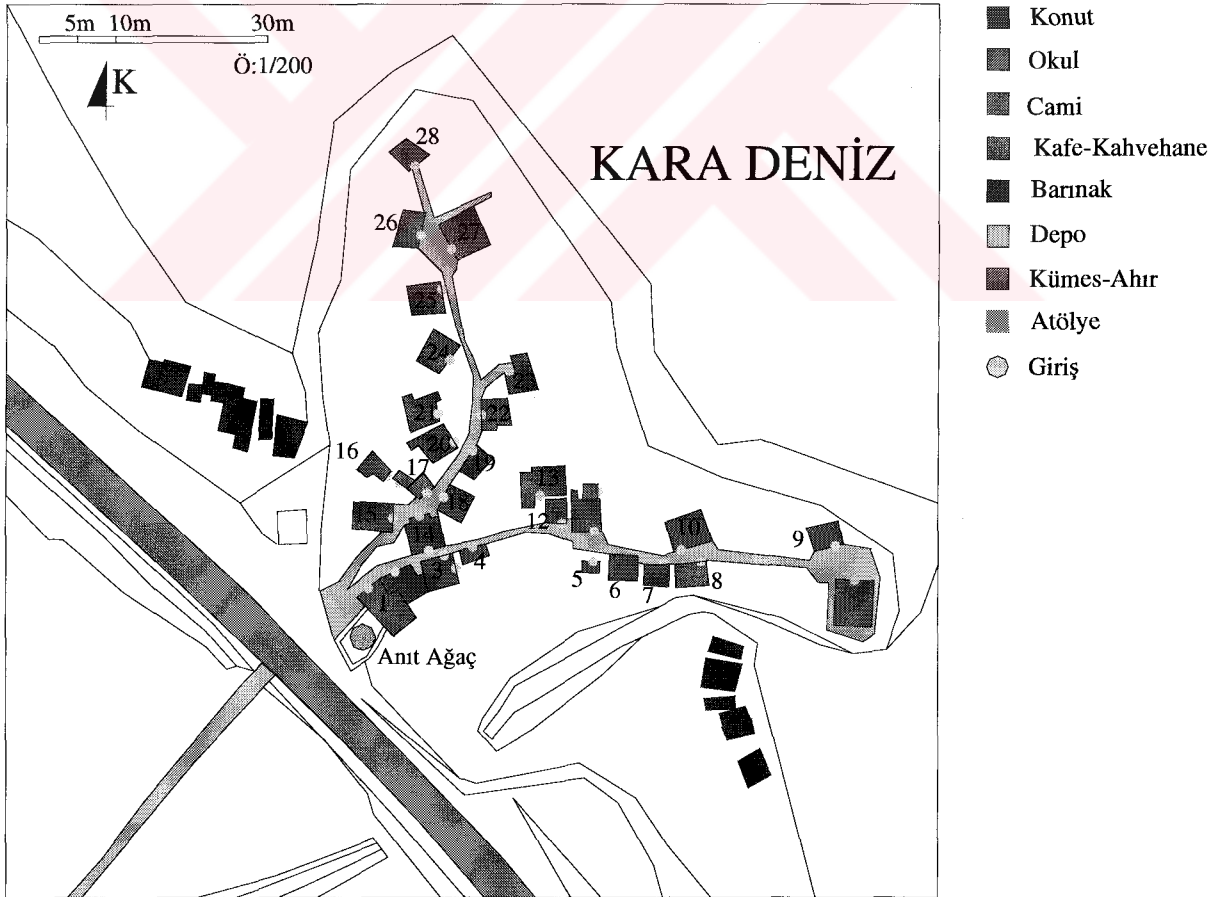
Tablo 11b. Balıklıdere Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

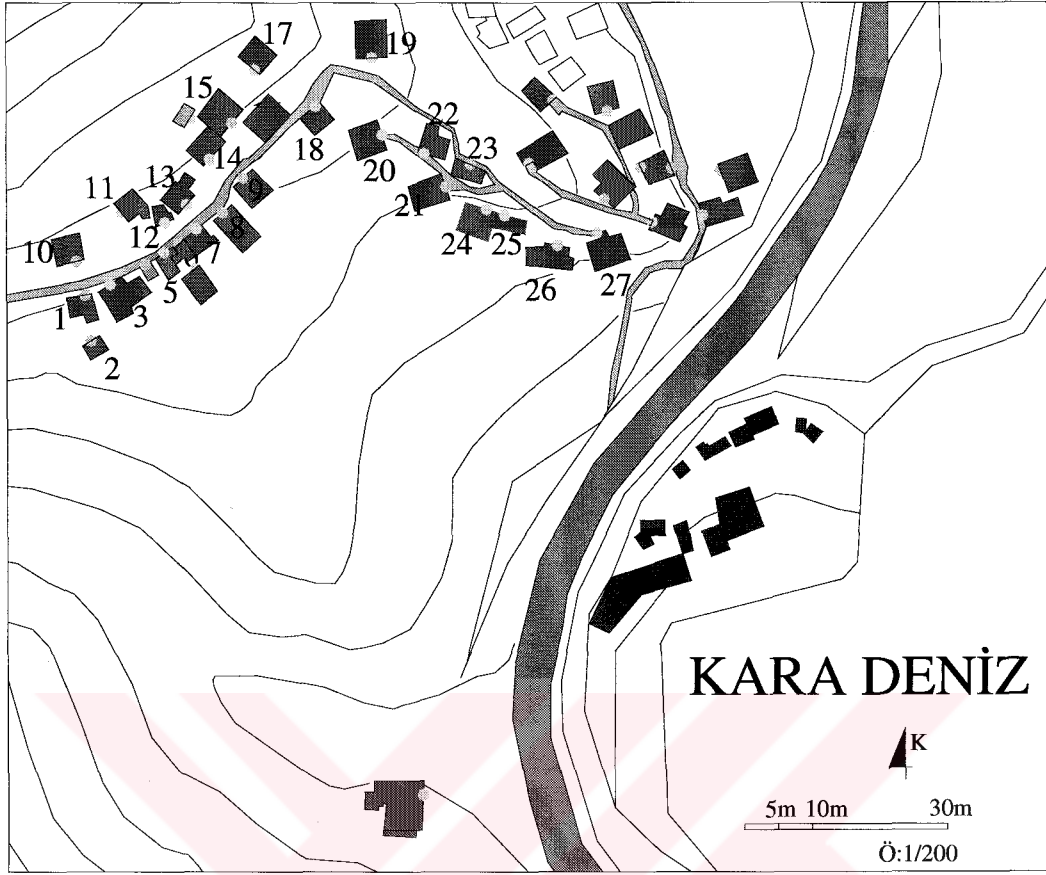
Tablo 11c. Rize Yalıköy Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

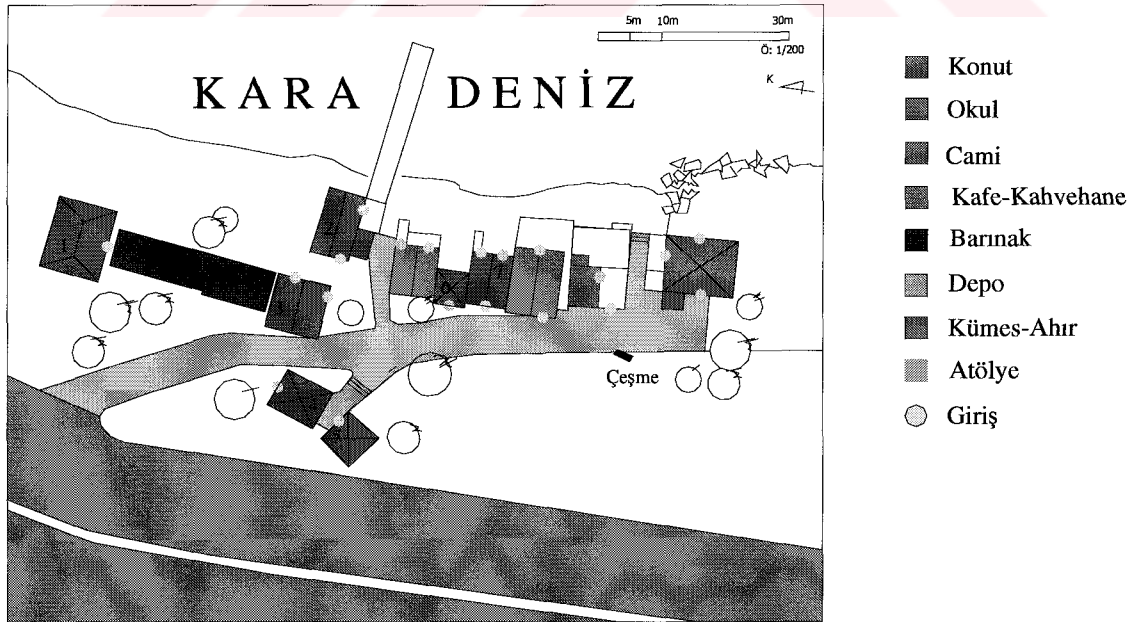
Tablo 11d. Gülburnu Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

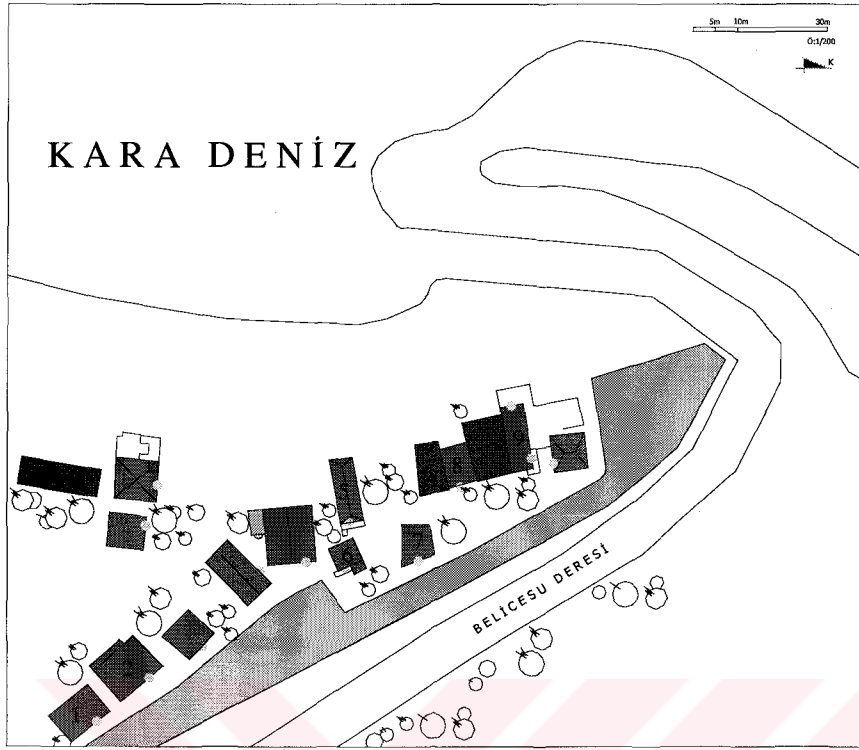
Tablo 11e. Zefren Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

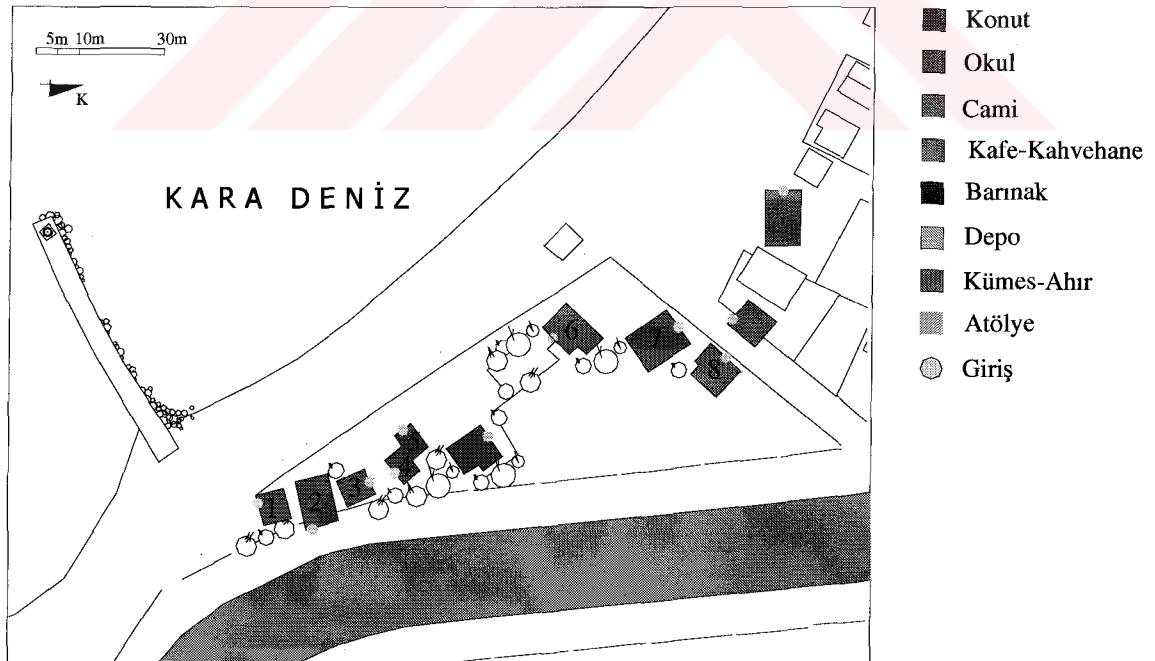
Tablo 11f. Çeşmeönü Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

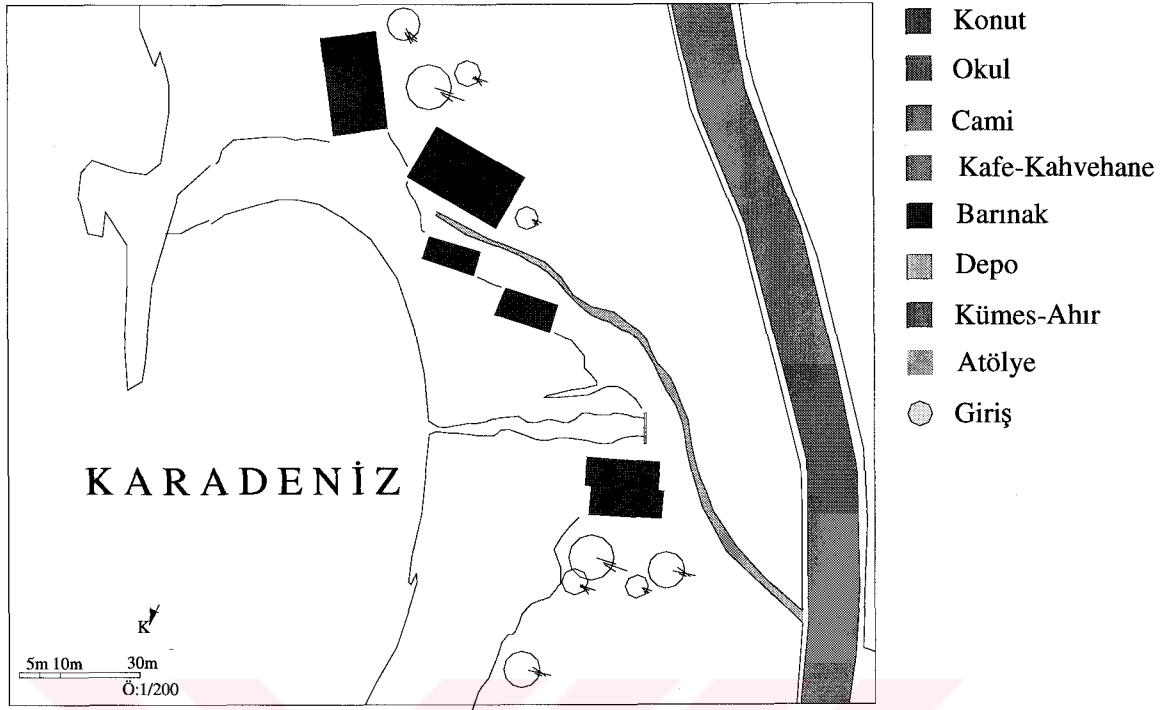
Tablo 11g. Belicesu Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

Tablo 11h. Yalıköy Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

Tablo 11i. Vona Yerleşmesi Yapı Giriş Özellikleri ve İşlev Dağılımı.

4.4. Sosyal Çevre Özellikleri

Kıyı-balıkçı yerleşmeleri insanların yaşadığı çevre, deniz ve topografya ile beraber doğanın sonsuz ve sınırsız kucığıdır. Bu insanların yaşamlarının büyük bir bölümü, ilişkileri, uğraşları ve birliktelikleri bu çevrede gerçekleşmektedir.

Bu insanları bu yerleşmelerde bir araya getiren unsurlar farklı olabilir fakat bir arada tutan unsur deniz ve denize olan bağımlılıklarıdır. Yaşayanları akraba olmasalar bile bir arada tutan bu bağ çok kuvvetlidir.

Çalışma alanımız içindeki pek çok yerleşmede yaşayanları bir araya getiren denize olan tutkularıdır. Yaptığımız sohbetler sonucu doğumundan itibaren bu yerleşmelerde yaşayanların yanı sıra, kent yaşamından dedesinin veya babasının yaşadığı bu yerlere gelip yerleşen insanlar da vardır. Yaşayan insanların bir kısmı geçmişte devlet görevlerinde bulunmuş emekli veya şu anda çalışmaya devam eden kişilerdir.

Genel olarak tüm yerleşmelerde balıkçılık önemli geçim kaynağıdır. Balıkçılar tam bir kader birliği ederek bazen güldüren bazen ağlatan hırçın Karadeniz'in çocuklarıdır.

Günlük olarak bu yerleşmelerde yaşayan ve balıkçılık yapan kişiler bazen gece bazen günün erken saatlerinde avlanmak için denize açılırlar. Bu yolculuk; mevsim, tekne büyüklüğü, malzeme ve olanaklara göre birkaç saat, bir gün, bir veya birkaç aydan fazla sürebilmektedir.

Denizde bulunmadıkları zamanlarda ise yine bu uğraşları ile ilgili aktivitelerle yaşamlarını devam ettirmektedirler. Ağ onarma, tekne tamiri, tadilatı veya tekne yapımı bu uğraşların başında yer almaktadır.

Kısmetin bol olduğu zamanlarda coşku ile eve dönülür. Bereket beraberce kutlanır. Kısmetsiz dönemler ise omuz omuza verilerek atlatılır.

4.5. Etkin Doğa Bileşenleri

Yer-Gökyüzü

Yer ve gökyüzü, denizden başlayan derecelenme ile kıyı, kumsal, yapılar, yeşil, tepe, yamaç ve dağların gökyüzü ile buluşmasıyla şekillenmiştir. Yerleşmelerin kendine has özelliklerini ortaya koyar, yerleşmeleri tanımlar.

Su

Deniz ve dalgaların başlıca faktörü rüzgar bu yerleşmelerde en etkin doğa bileşenleridirler. Karadeniz'in yüzeyi her zaman çarpıntılı, çalkantılı veya dalgalıdır. Kıyı yakınlarındaki muhafazalı yerlerde daha sakin bir deniz hali gösterse de bu durum geçicidir. Kabaran ve yükselen dalgalarla köpükler, çatlayıp devrilmeler her zaman görülebilir.

Topografya

Dik dağ sıraları eğimli topografyayı oluşturur. Denize uzanmış bir burun, doğal bir koy, dağ ve dağ sıralanmaları, tepeler, yamaçlar, kayalar, toprak özellikleri yerleşmelerdeki doğa öğelerini oluşturur. Dağ sıralarının ve tepelerin oluşturduğu konumlar, kayalarca sarılarak oluşturulan koylar, kayaların, toprağın rengi yeri özgün yapan değerler sunar.

Bitki örtüsü

Yerleşmeler ılıman iklim ve bu iklimle verimli topraklar sayesinde zengin bitki örtüsüne sahiptir. Yerleşmelerde sırasıyla orman bitkileri(ağaçlar), meyve ağaçları, çayırlar ve otlar, bahçe bitkileri ve çiçekler görülmektedir. Yeşil özellikleri, bir ağaçtan veya bir

çimden başlayarak yerleşmede varlığını ortaya koymuştur. Yeşil zamana bağlı olarak değişik özellikler ve renklerle özgün konumlar sunmaktadır.

Işık

Yerleşmelerde zamanın, günler ve mevsimlerin değişimi farklı ışık kaliteleri olarak belirginleşir. Işık ve zaman değişimi ile gün doğumu , gün batımı, ışıdamalar, yansımalar, yakamoz gibi farklı görünümeler ortaya koyar.

Çalışmada yer alan bütün yerleşmelerde doğa, ortak bileşenleri ile algılanmaktadır. Bunun yanında hemen hemen her yerleşmede kendine özgü belirleyici bir doğa bileşenini de tanımlamak mümkündür.

Örnek yerleşmelerimizin içerisinde burun üzerinde konumlanmış ve tanımlanmasını da bu burundan almış Gülburnu yerleşmesi arkasındaki dağ, üç tarafını saran deniz ve mavi ışıdamaları, ağaçlar, çiçekler ile etkin doğal bileşenlere sahiptir. Deresi ve dağ yamacının uzantısındaki kayalarca sarılan doğal koyu, mavi denizi, yeşil örtüsü Belicesu yerleşmesinin bileşenlerindedir.

Arhavi, Balıklıdere, Yalıköy(Rize), Gülburnu, Çeşmeönü, Belicesu, Yalıköy(Ordu) yerleşmeleri karayolunun aşağısındaki sahil bölgesinde konumlanmıştır. Kıyıda oldukları için de yerleşme arazileri az eğimli veya düzdür. Bu yerleşmelerden farklı olarak Zefren yerleşmesi karayolunun üzerinde eğimli dağ yamaçlarında konumlanmıştır.

Belirtmek gerekir ki, Karadeniz Bölgesi'nin kendine has topografyası oldukça eğimli olduğundan bu yerleşmelere siluet olarak bakıldığında topografya dik hissedilmektedir.

Deniz kenarında yada denize en yakın bölgelerde kurulmuş bu yerleşmelerden Balıklıdere, Gülburnu, Zefren, Belicesu yerleşmelerde su ögesi olarak denizin dışında yerleşme yakınından geçen küçük derelere rastlanmaktadır.

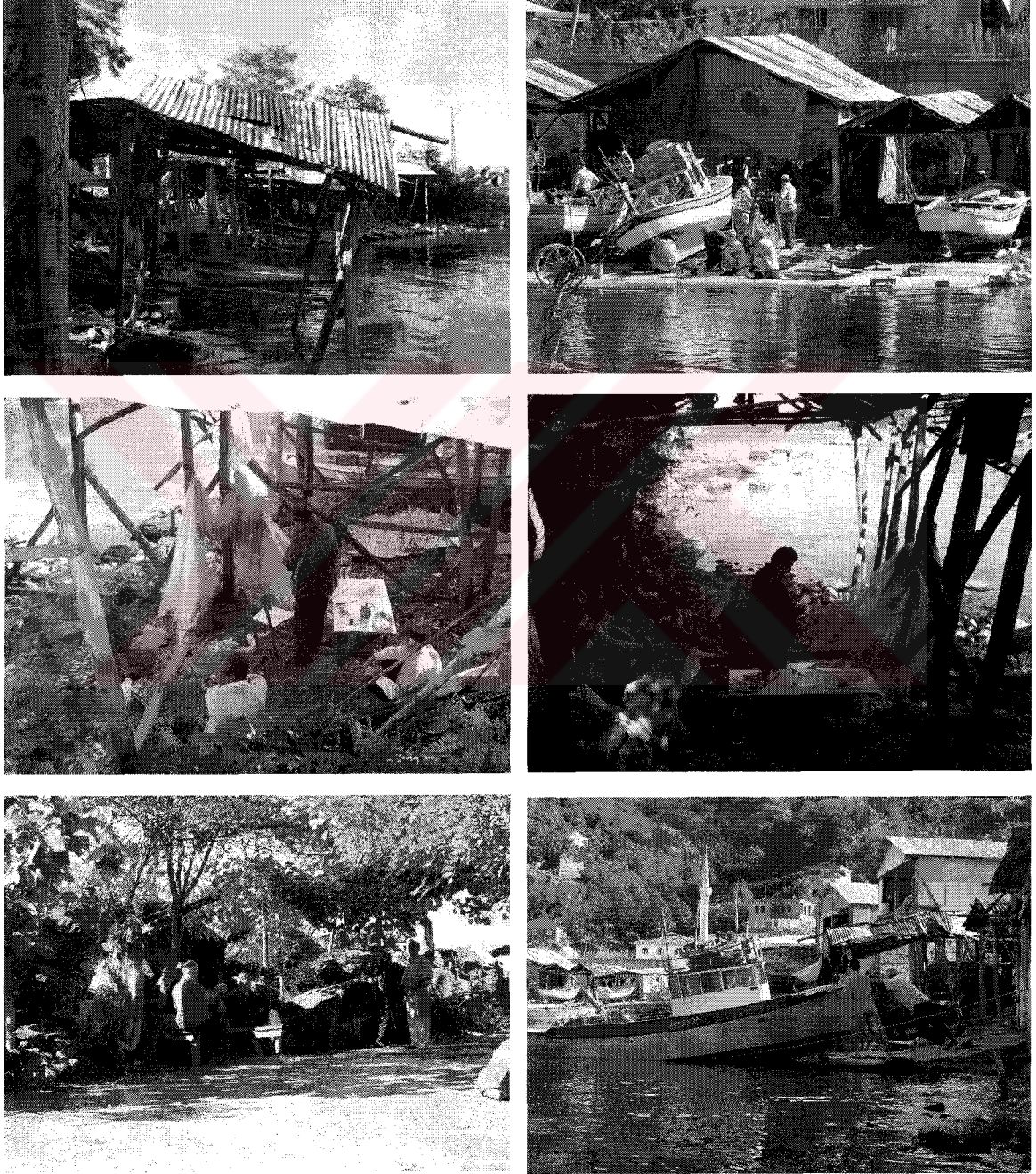
Tüm yerleşmeler denizin kıyısında genel olarak denize paralel kıyı çizgisi boyunca konumlanmasına rağmen, Zefren yerleşmesi ile deniz arasında karayolu bulunduğundan bu yerleşme direkt olarak denizle bağlantılı değildir.

4.6. Özgün Görünümler-Detaylar

Doğal, yapılaşmış ve sosyal çevre özellikleri ve kaliteleri ile çalışma alanından seçilen örnek yerleşmelerde yeryüzünün tüm parçalarından oluşmuş, bütünü temsil eden ve bu yerleşmelerde anlam bulan, özellik kazanan mekanlar, objeler, insanlar ve bunların

birliktelikleri özgün detaylar sunmaktadır. Örnek yerleşmelerdeki detaylar şekil 37a, şekil 37b’de görülmektedir.

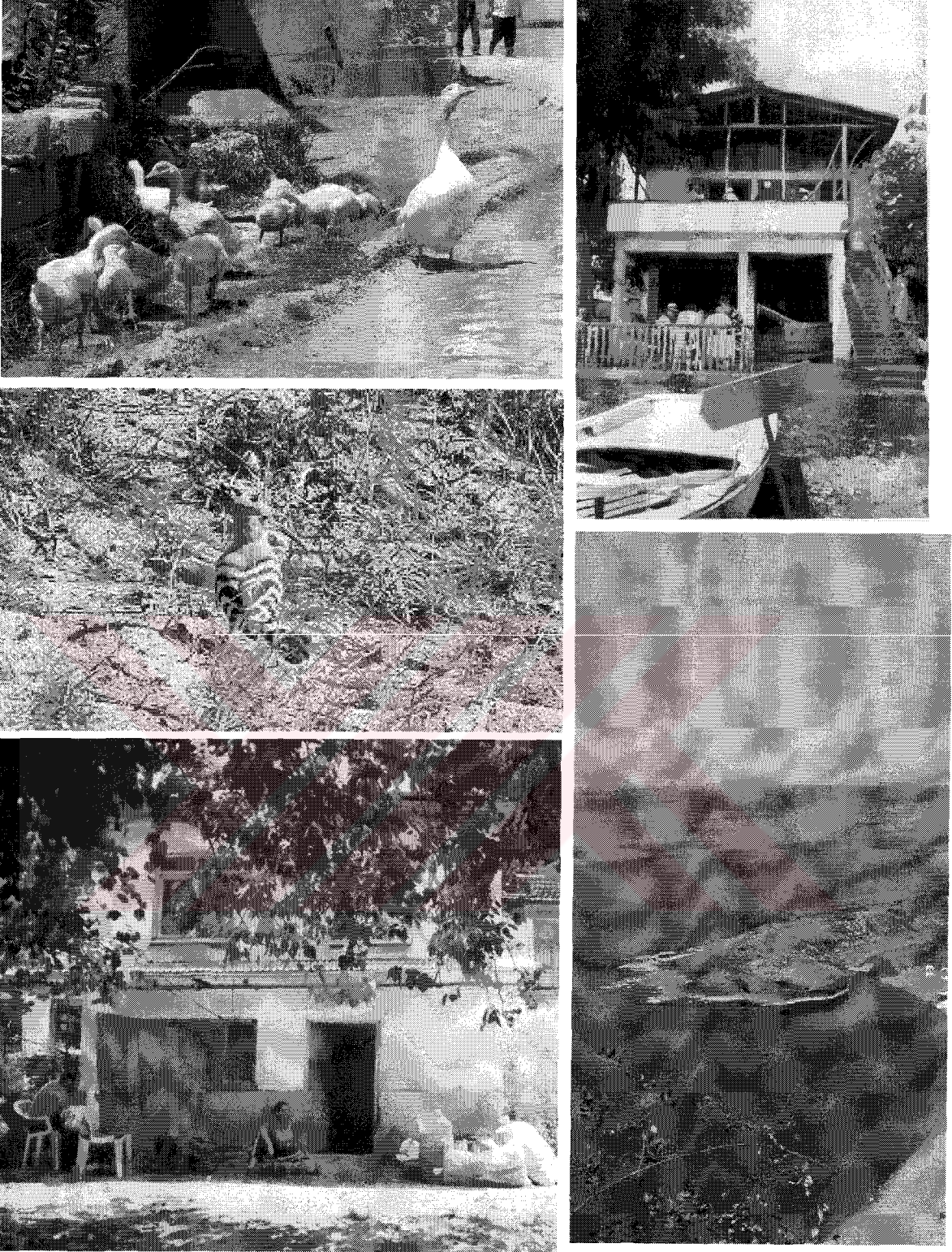
Özgün detaylar; yaşama mekanına, yaşanan mekana farklı ölçeklerde kimlik değeri getirirken, yaşayanlarına çevrelerini kimliklendirmeyi, çevrelerine sahiplenmeyi, duygusal bağlanmayı getirmektedir.

Şekil 37a. Özgün görünümler-detaylar

Şekil 37b. Özgün görünümler-detaylar

Şekil 37c. Özgün görünüm-detaylar

4.7. Çalışma Süresince Yerleşmelerde Gözlenen Değişimler ve İlgili Politikaların Gerekliliği

Doğu Karadeniz bölgesi kıyısı boyunca yapılmakta olan sahil yolu tüm yerleşmeleri dolaylı veya direkt olarak etkilemektedir. Yapılan dolgular kıyı yapısını ve canlı özelliklerini değiştirmekte, bu değişim balık türlerinin azalmasına, yok olmasına sebep olmaktadır. Bu değişimle meydana gelen ters akıntılarla doğal limanlar dolmaktadır veya doğal limanlar yol güzergahında olduğu için yok edilmektedir.

Kıyıların doğal yapısı değişmekte, kıyılarda yaşayan canlı türleri tehlike altına girmekte bu kıyılara ruh veren oradaki yaşam atmosferini oluşturan balıkçıların yaşadıkları çevreler zamanla kaybolacaktır.

Çalışma alanında 2001 Mayıs-Ağustos, 2002 Temmuz, 2003 Mart-Mayıs dönemlerinde teknik ölçümler yapılmıştır ve fotoğraflar çekilmiştir.

Rize Yalıköy yerleşmesi tamamen yok olma tehlikesi içinde iken 2003 yılında planlamada kıyidan geçen yolun tünelle güneyden geçirilmesi kararı verilmiş yol çalışması yerleşmeye çok yakın bir bölgede durdurulmuştur.

Ordu Yalıköy, Vona ve Belicesu yerleşmeleri Ordu halkının ve yerel yönetimin işbirliği ile yaptığı engelleme çalışmaları sonucunda verilen tünel geçişi kararı ile tahrip olmayacaktır. Arhavi ve Rize Yalıköy yerleşmeleri de yeni yoldan zarar görmeyecektir. Çeşmeönü, Balıklıdere, Zefren ve Gülburnu yerleşmelerinde karayolunun yapacağı tahribat tablo 12 deki gibidir.

Gülburnu yerleşmesinde; yerleşmenin dağ yamacına konumlanmış kısmı ile burun üzerindeki kısmının arasına sahil yolu yapılmaktadır. Bu yolun gerekliliği olarak burunun her iki yanındaki doğal barınak koyları değişikliğe uğramış, barınaklar yerlerinden başka bir yere taşınmıştır, Şekil 38.

Zefren yerleşmesi doğal koyu yapılmakta olan sahil yolu projesi sebebiyle tahrip olmaktadır, Şekil 39.

Yukarıdaki açıklamalar ve örneklerde görüleceği üzere kıyı, balıkçı köyleri kapsamında yapılacak yeni çalışmalarda farklı ölçeklerdeki politikaların eksikliği ve politikaların geliştirilmesi gerekliliği konusunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

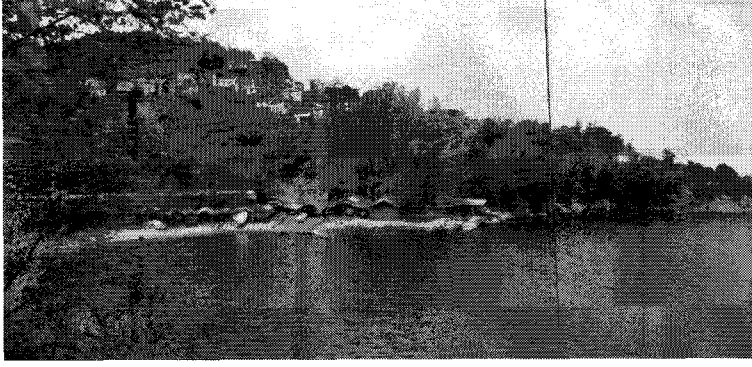
GÜLBURNU YERLEŞMESİ

AĞUSTOS, 2001

NİSAN, 2003

Şekil 38. Gülburnu yerleşmesi, 2001-2003

ZEFREN YERLEŞMESİ

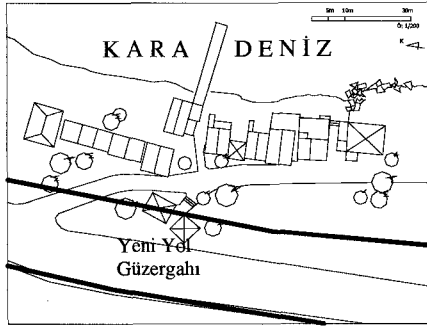
2001

2003

Şekil 39. Zefren yerleşmesi, 2001-2003

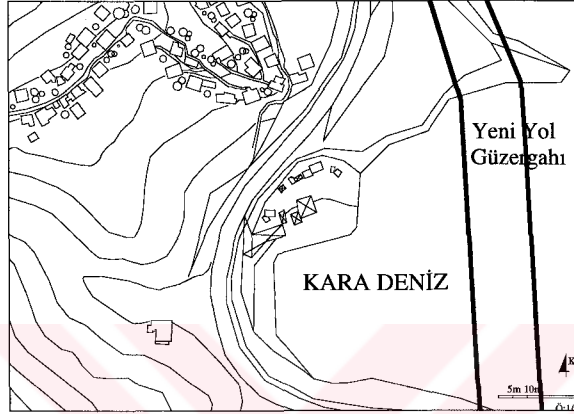
Tablo 12. Yerleşmelerde yeni karayolu güzergahı

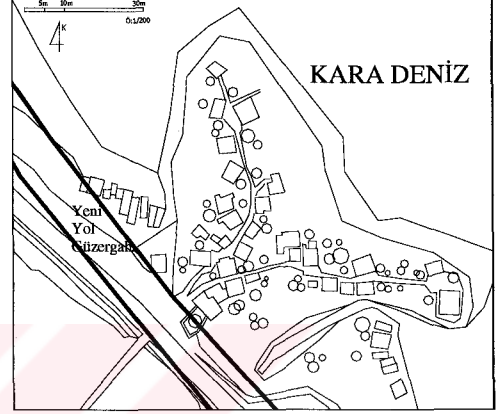
Çeşmeönü

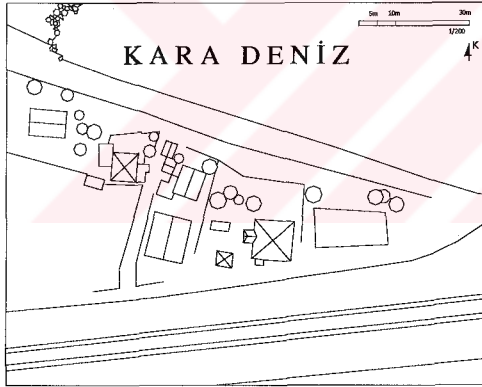
Balıklıdere

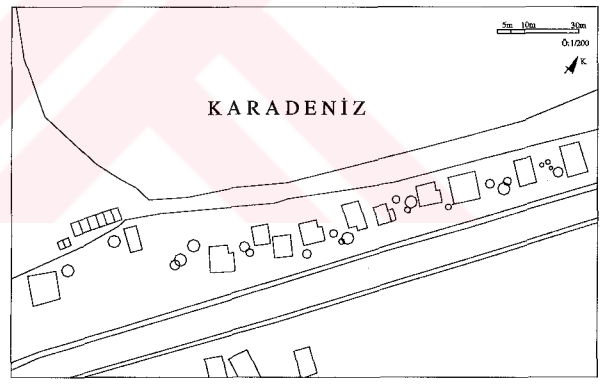
Zefren

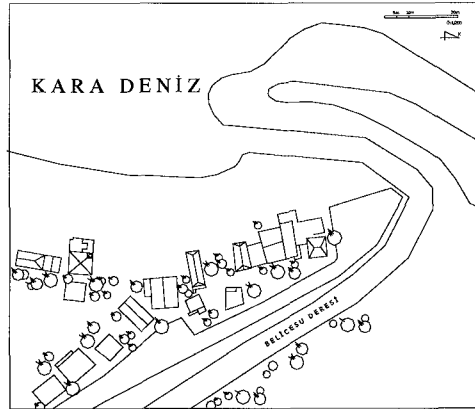
Gülburnu

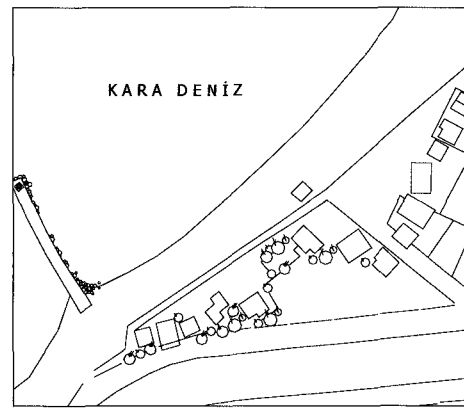
Arhavi

Yalıköy/Rize

Belicesu

Yalıköy/Ordu

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kentlerin, yerleşmelerin, doğanın ve insanlarla oluşan atmosferlerin özgünlüğünü, karıştırılmazlığını, kimlik verici öğelerini ve konumlarını korumak, güçlendirmek, gelecekteki değişim ve gelişimi için çalışmalar yapmak önemli ve gereklidir.

Doğu Karadeniz Bölgesi kıyısı; doğa öğeleri ve bileşenlerini içeren doğal konumlar, doğa etkin mimari-yapılaşma ve yerleşmeler, kentsel konumlar sunmaktadır.

Bölgede kıyı boyunca önemli sıklıkta rastladığımız balıkçı köyleri; doğası, doğal konumlarda yapılaşma ve yerleşmeleri, yaşayanları ile sunduğu özel atmosferi ile incelenmesi ve öneriler getirilmesi gereken bir konudur. Doğu Karadeniz Bölgesi balıkçı köyleri doğal, yapılaşmış, sosyal çevre özellikleri ile koruma-yaşatma öncelikli yerleşmeler kapsamındadır.

Bölge kıyısında alınan ve uygulanan bazı kararlar doğal, mimari ve kentsel sunumlara zarar vermektedirler. Bu zararlar aşağıdaki gibi özetlenmektedir;

- Kıyı alanlarının doldurulması, dolgu alanlarının üzerinde bilinçsiz yapılaşma, katı atıkların kıyıda tasnif edilmesi ve dolgu alanına malzeme olarak kullanılması kıyıyı ve kıyı yaşantısını olumsuz etkilemektedir.
- Yapılan dolgularla kıyı değişiminin yanında denizdeki doğal yaşam da değişmektedir. Akıntıların yön değiştirmesi sonucu bu akıntıların getirdiği planktonlarla beslenen canlı türleri yok olmakta, pek çok balık türü yok olma tehlikesi ile karşı karşıya gelmektedir. Balıkçıların geçim kaynağı olan balıklar denizden yok olmaya başlayınca geçimini bu yolla sağlayan pek çok balıkçı zor durumda kalmaktadır.
- Karadeniz'in güzel koylara sahip kıyılarının tahrip ederek geçirilen karayolları ile kıyı ekosistemi, deniz canlıları, balıkçıları, kıyı kentlerinde yaşayanlar, kent manzaraları kısacası doğal ve yapay çevre olumsuz olarak etkilemektedir.
- Kıyı boyunca devam eden karayolu projesi balıkçıların teknelerini çektikleri, yaşamlarını paylaştıkları ve devam ettirdikleri yerleşmeleri de tahrip etmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi kıyı yerleşmeleri, balıkçı köyleri uygulanmakta olan karayolu projesi ile önemli ölçüde tahribat görmüş ve görecektir. Kıyı boyunca doğal oluşumlar, doğal ve yapılaşmış çevre birlikteliği ve bu birlikteliğin getirdiği yaşantı ve yaşayanları ile etkin özel oluşumlar bu proje ile zarar görmekte ve kayıplar vermektedir.

- Bu kayıplar, kıyının doğal yapısını bozarken aynı zamanda bu kıyılara ruh veren oradaki yaşam atmosferini oluşturan balıkçıların yaşadıkları çevrelerin de kaybolması ve oradaki özel yaşam atmosferlerinin yok olmasını da beraberinde getirmektedir.

Kıyılarda alınan yanlış kararlar, uygulamalar doğal oluşumları, yapılaşmış çevre birlikteliğini, tarih, kültür, yaşantı ve yaşayanlar ile meydana gelen oluşumlar göz ardı edilmektedir. Kıyılarda yapılacak her türlü çalışmada; planlama, projelendirme ve uygulama aşamalarında;

- Problemlerin doğru olarak ortaya konulması, amaçların, mevcut durumun belirlenmesi, projelendirme sonucunda oluşacak durumun alternatifleri, gelişme ve değişim özellikleri, mevcut duruma getireceği yenilikler, yarar ve zarar olasılıkları tüm detayları ile değerlendirilmelidir.
- Tasarım ve uygulama çalışmalarında; çalışma her aşamada kontrol edilmeli, denetlenmeli, değerlendirmelerle gerekli düzeltme ve iyileştirme yapılmalıdır.
- Alınacak kararlar ve yapılacak çalışmalarda uzman kişilerin görüş ve önerilerine yer verilmeli, ilgili kurum ve kuruluşlar bu gibi çalışmalarda birlikte ve koordinasyon içinde çalışmalıdır.
- Politikalar üretilmelidir.

Doğa etkisinin sosyal çevre özellikleri ile oluşturduğu özgün yerleşmeler olan balıkçı köyleri, kaybedilmemesi gereken, iyileştirme, koruma ve yaşatma amaçlı çalışmalar yapılması gereken yerleşmelerdir. Bu yönde çalışmamızın getireceği yararlar şöyle özetlenebilir;

- Çalışma benzer amaçlı çalışmalar ve uygulamalar için bir kaynak oluşturacaktır.
- Çalışma yerinde yapılan saptamalar ve analizlerle Doğu Karadeniz Bölgesi kıyısı boyunca balıkçı yerleşmeleri kapsamında yapılmış saptama ve belgeleme niteliği ile kıyıdaki hızlı değişim ve sonuçlarını, bu değişimler sonucu yapılacak karşılaştırmalı çalışmalara veri oluşturacaktır.

Çalışmanın devamında;

- Bölgede belirlenecek örneklerde yaşantısal ve sosyal ilişkiler kapsamında detaylı çalışmalar yapılması planlanmaktadır.
- Yine çalışma kapsamında belirlenen bazı örneklerin yenileme-iyileştirme çalışmaları yapılabilir.
- Yapılmış-mimari çevre kapsamında çalışılan plan özellikleri ile ilgili analiz ve değerlendirmeler yapılacaktır.
- Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki balıkçı yerleşmeleri gibi Türkiye'nin farklı bölgelerindeki balıkçı yerleşmeleri ele alınıp bölgeler ve yerleşme karakterleri üzerine bir çalışma yapılabilir.
- Farklı kültür ve bölgelerdeki özgün yaşam atmosferlerine sahip özgün konumlar incelenip, koruma yaşatma öncelikli yerleşmeler kapsamında yeni değerlendirmeler yapılabilir. Bu tür yerleşmelerde etkili öğeler ve özellikler belirlenebilir. Bu kapsamda farklı coğrafi bölgeler, farklı sosyal ve kültürel çevreler birlikteliğinde orijinal yaşam çevreleri, bu çevrelerin yere getirdiği anlam ve kimlik öğeleri incelenerek çalışma daha kapsamlı olarak ele alınabilir.
- Politikalar; ödevler, stratejiler ve araçlar üretilmesi kapsamında çalışmalar yapılacaktır.

6. KAYNAKLAR

Akın, N., 1999, 'Güneydoğu'da Bir Son Nokta: Halfeti ve Birecik Barajı', Mimarlık Dergisi, Sayı 290, 23-28.

Anonim, 1982, Yurt Ansiklopedisi, 2. Cilt, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.

Anonim, 1982, Yurt Ansiklopedisi, 5. Cilt, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.

Anonim, 1982, Yurt Ansiklopedisi, 9. Cilt, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.

Anonim, 1986, M. Larousse, Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, 6. Cilt, Meydan Yayınevi, İstanbul. s:936

Anonim, 1986, Ana Britanica, Genel Kültür Ansiklopedisi, 3. Cilt, Ana Yayıncılık, İstanbul.

Anonim, 1988, Temel Britanica, Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi, 2. Cilt, Ana Yayıncılık, İstanbul.

Anonim, 1995, Türkiye Tatil Rehberi, Ekin Yazım Merkezi.

Anonim, 1997, Gravürlerle Türkiye I, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

Anonim, 1997, Gravürlerle Türkiye II, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

Anonim, 1998, Fotoğraflarla Karadeniz, Karadeniz'in Özelliklerini Koruma Klübü Yayınları, Trabzon.

Anonim 1998, 'Karadeniz Sahil Yolu Projesi', Mühendislik Bülteni, Sayı 54, 21-28
İnşaat Mühendisleri Odası Trabzon Şubesi Yayını, Trabzon

Anonim, 1999, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi Yayını, İstanbul.

Anonim, 2001, 'Tema: Doğa', XXI Mimarlık Kültürü Dergisi, Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi Yayınları, Ankara.

Aran, K., 2000, Barınaktan Öte, Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi Yayını, 52

Atacan, Ş., 1997, Ordu ili 1/1000 İmar Planı Açıklama Raporu.

Aydemir, Ş., Erkonak, S., Ökten, N ve Teymur, G., 1983, "Samsun-Hopa Kıyı Kuşağında Arazi Kullanımı ve Sonuçları" Türkiye 7. Dünya Şehircilik Günü Kıyıları Kolokiyumu, sayfa:116, Trabzon.

- Becker, H., Keim, K., D., 1972, Wahrnehmung in Der Stadtischen Umwelt-Möglicher Impuls Für Kollektives Handeln, Verlag Kiepert, Berlin.
- Böltken, F., 1987, Ortsgebundenheit Und Ortsgebundenheit. Empirische Befunde im Zeit- und Regionalvergleich, Informationen Zur Raumentwicklung, 147-155
- Çevik, S., 1991, Mekan-Kimlik-Kimliklendirme Trabzon Sokakları Örneği, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çevik, S., Demirel, Ö., Ejder, N., ve Acar, C., 1995, Kentsel Mekanlarda Mikro Ortam Tasarımında Yeşilin Etkileri, Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, MSÜ, İstanbul
- Çevik, S., 1995, Balıkçının Günlüğü, Alan Çalışması Dersi Arşivi, Trabzon
- Çevik, S., Ustasüleyman, T., Yaprak, Ö., Yıldırım, A., 1998, Kentsel Bölgesel Kimlik Kapsamında Doğu Karadeniz Sahil Kentleri Örneğinde Analitik Bir Çalışma, 9. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, MSÜ, İstanbul.
- Çevik, S., Beşgen, A., Tuluk, İ., Vural, S., ve Cordan, Ö., 1999, Osmanlı Kentinde Yeşil Ögesinin Kullanımı Bursa ve Yakın Çevresinde Örneklenmesi, XI. Uluslar Arası Yapı ve Yaşam Kongresi, Mimarlar Odası Bursa Şubesi, Bursa
- Çevik, S., Ustasüleyman, T., Yıldırım, A., Yaprak, Ö., ve Özgü, Ö., 1999, Doğu Karadeniz Bölgesi Sahil Yerleşmeleri ve Kentsel-Bölgesel/Dizimsel Kimlik Değerleri, 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi, Bildiriler Kitabı, MSÜ, İstanbul.
- Çevik, S., Erşen, F., 2001-2003, Koruma- Yaşatma Öncelikli Yerleşmeler, Mekanlar, Doğu Karadeniz Bölgesi Sahil Yerleşmeleri, Araştırma Raporları, KTÜ Araştırma Fonu, Trabzon.
- Çevik, S., Erşen, F., Eminağaoğlu, Z., 2003, Nature-Effective Architecture-Settlements, Livenarch, Livable Environments&Architecture Second International Congress, Trabzon, Turkey
- Ekinci, O., 1997, 'Kıyılar ve Toplum Yararı', İnsan Çevre Toplum, Editör: Ruşen Keleş, 149-171, İmge Kitabevi
- Eliade, M., 1996, Patterns in Comparative Religion, Çeviren: Rosemary Sheed, Üniv. Of Nebraska Pres, USA.
- Erdemli, A., 1999, Homo Absconditus, Felsefelogos, Ekoloji Felsefesi ve İnsan Etiği, Bulut Yayınevi, İstanbul.
- Güler, B., 2000, Mimari-Doğa İlişkisi ve Doğayla Uyumlu Mimari Tasarım Yaklaşımları Üzerine Bir Deneme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Haktanır, K., 1997, 'Doğal Kaynak Olarak Toprak', İnsan Çevre Toplum, Editör: Ruşen Keleş, 193-235, İmge Kitabevi.

Hançerlioğlu, O., 1979, Felsefe Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.

İmar ve İskan Bakanlığı, 1983, "Kıyı Kavramı, Yasal Yaklaşım, Kıyıların Kullanımı ve Korunması", Türkiye 7. Dünya Şehircilik Günü Kıyılar Kolokyumu, 27, Trabzon.

Jansen, M., 1988, Stadtebau Und Identität, ISR Diskussionbeiträge, Berlin TÜ.

Kantar, Z., 1998, Kırsal Yerleşmelerde Dış Mekan Organizasyonu-Artvin İli Köyleri, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kara, H., 2002, Türkiyede Meydanlar, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Karabey, H., 1978, Kıyı Mekanının Tanımı. Ülkesel Kıyı Mekanının Düzenlenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi, Doktora tezi, MSÜ Mimarlık Fakültesi.

Kızılkaya, Z., 1997, Deniz Çingeneleri, Atlas, Aylık Gezi Dergisi, Haziran Sayı 51, 42-50

Kızıltunç, V., 2002, Behramkale, Gezi Travel, Seyahat Dergisi, 80-97

Köhler, C., 1981, Stadterleben. Kiritische Bemerkungen Zu Wahrnehmungs-und Verhaltenstheoretischen Ansätzen Und Zur Praxis Der Gegenwertigen Stadtgestaltung, R.G., Fischer Verlag, Frankfurt.

Küçükerman, Ö., Güner, Ş., 1995, Anadolu Mirasında Türk Evleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları

Müler, G., 1983, Semiotik Der Gebauten Umwelt, Über Den Zusammenhang Von Gebauter Umwelt Und Verhalten, Universität Trier, SRP9, Trier.

Mutlu, B., 2001, Mimarlık Tarihi Ders Notları, Mimarlık Vakfı Enstitüsü Yayınları

Oğuztüzün, C., 1997, Barhal'da Bahar, Atlas, Aylık Gezi Dergisi, Mayıs Sayı 50, 50-72

Öge, H., 1997, Afyon'un Peribacaları, Atlas, Aylık Gezi Dergisi, Nisan Sayı 49, 22-38

Pınar, A., F., 2001, Suyun Kapısı, Atlas, Aylık Gezi Dergisi, Temmuz Sayı 100, 128-146

Prohansky, H., M., Abbe, K., F., Kaminof, R., 1983, Place-Identity: Physical World Socialization of The Self, Journal of Environmental Psychology, 57-83

Raverdy, S., Raverdy, X., 2003, Evler Mevsimler, Ç: Alp Tümertekin, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

- RELPH, E., 1993, "Modernity and the Reclamation of Place", Dwelling, Seeing and Designing (D. SEAMON editörlüğünde), State University of New York Press, Albany
- Roth, L. M., 2000, Mimarlığın Öyküsü, Kabalcı Yayınevi, Çeviren: Ergün Akça, İstanbul
- Samsun, O., 1983, "Kıyılarda Ekolojik Dengenin Kurulması" Türkiye 7. Dünya Şehircilik Günü Kıyılar Kolokyumu, 95, Trabzon.
- Shulz, C., N., 1975, Genius Loci, Entwerfen In Der Historischen STRASSE, Berlin.
- Schulz, C. N., 1980, Genius Loci, Towards A Phenomenology of Architecture , Academy Editions, London.
- Schulz, Norberg, 1986, Architectura: Meaning and Place, Rizzoli Pres
- Seidel, B., 1997, Genius Loci, Landschaft, Lebensraum, Kunst Von Christian Norberg Shulz, Rezeptfreis Entwerfen, SI Universitat Stuttgart.
- Sönmez, N., 1997, 'Çevre, Toprak ve İnsan', İnsan Çevre Toplum, Editör: Ruşen Keleş , 65-98, İmge Kitabevi.
- Sözen, G., 2001, Ege'den Akdeniz'e Mavi Uygarlık, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sözen, N., 1997, 'Yeşil Saygısının Evrensel Kuralları', İnsan Çevre Toplum, Editör: Ruşen Keleş, 120-141, İmge Kitabevi.
- Tan, G., 1997, Hamsiname, Atlas, Aylık Gezi Dergisi, Nisan Sayı: 49, 106-121
- Trieb, M., Grammel, U., Schmidt, A., 1979, Stadgestaltungspolitik: Aufgaben, Instrumente, Strategien, Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart.
- Trieb, M., Schmidt, J., A., Paetow, S., Buch, F., und Strobel, R., 1988, Erhaltung Und Gestaltung Des Ortsbildes. Denkmalpflege, Ortsbildplanung Und Baurecht, Stuttgart.
- Tunçdilek, N., 1986, Türkiye'de Yerleşmenin Evrimi, İstanbul.
- Turani, A., 1995, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Uslu, İ., 1995, Çevre Sorunları, Kainat Tasarımındaki Değişimden Ekolojik Felaketlere, İnsan Yayınları
- Vidinlioğlu, N., 1983, "Kıyı Kullanımının Düzen Altına Alınması ve Yasal Gelişmeler" Türkiye 7. Dünya Şehircilik Günü Kıyılar Kolokyumu, sayfa:32, Trabzon.
- Yazıcı, E., 1997, Tarihi Urfa Çarşısı, Gezi Traveller, Sayı 3, 51-75

- URL 1, 2002, Balıkçı Barınakları Yönetmeliği, www.yargitay.gov.tr,
www.kkgm.gov.tr/mevzuat/1380/1380y1.htm, , Numara:22846, 12.Aralık.2002
- URL 2, 2002, Yer-Kimlik, <http://abone.superonline.com/#buraka/tez/tez.html>,
7.Ocak.2002
- URL 3, 2002, Balıkçı Köyleri, www.atlasturkey.com/990503/95august/gundogan,
23.Ocak.2002
- URL 4, 2002, Fishing Village, www.lafofen-info.no/ , Lofofen, 21.Ocak.2002
- URL 5, 2002, Assos kayıklar, <http://www.sihirlitur.com/gezi/assos/foto.html#> ,
24.Ocak.2002
- URL 6, 2002, Balıkçı Köyleri, http://www.sihirlitur.com/gezi/gideros_koyu/foto.html#,
24.Ocak.2002
- URL 7, 2002, Balıkçı Köyleri, <http://www.sihirlitur.com/gezi/amasra/foto.html>,
24.Ocak.2002
- URL 8, 2003, Italy Coast, <http://www.authentic-italy.co.uk/fotoalbum/fotoalbum.php3?lan=e&partnerid=1&album=8>, 03.Şubat.2003
- URL 9, 2003, Italy Coast, <http://www.authentic-italy.co.uk/fotoalbum/fotoalbum.php3?lan=e&partnerid=1&album=3>, 03.Şubat.2003
- URL 10, 2003, Italy Coast, <http://www.authentic-italy.co.uk/fotoalbum/fotoalbum.php3?lan=e&partnerid=1&album=4&query=24>,
03.Şubat.2003
- URL 11, 2003, Spain Coast,
[http://www.bryllupsreisen.com/english/letter/spain.htm...ispanya/muros fishing village](http://www.bryllupsreisen.com/english/letter/spain.htm...ispanya/muros_fishing_village), 03.Şubat.2003
- URL 12, 2003, Norway Coast, <http://norwaytour.virtualave.net/tour-10.htm>, 03.Şubat.2003
- URL 13, 2003, Norway Coast,
<http://www.lanternroom.com/lighthouses/norway/norlhse1.htm>, 05.Şubat.2003
- URL 14, 2003, Norway Coast,
<http://www.cruisingholidays.co.uk/renaissance/norway/fjords.htm>, 04.Şubat.2003
- URL 15, 2003, Norway Coast, <http://www.lawzone.com/half-nor/ferry.htm>,07.Mart.2003
- URL 16, 2003, Kapadokya, <http://www.gizlicennetler.com/Kapadokya/Kapadokya05.html>,
07.Mart.2003
- URL 17, 2003, Afyon, <http://www.sihirlitur.com/gezi/afyon/foto.html#>, 07.Mart.2003

URL 18, 2003, Urfa, <http://www.sihirlitur.com/gezi/urfa/foto.html>, 07.Mart.2003

ÖZGEÇMİŞ

Trabzon'da doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Trabzon'da tamamladı. Lisans öğrenimini 1995-1999'da Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde tamamladı. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2000 yılından beri Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

